

รายงานการวิจัย

เรื่อง สภาพสังคมวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไปของ
ชาวกะเหรี่ยง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

โดย นายโกศล มีคุณ

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

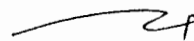
การวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนจาก
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
ปี 2535-2536

คำนำ

การวิจัยเกี่ยวกับชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีขนาดใหญ่กลุ่มหนึ่งในประเทศไทย ได้มีผู้วิจัยไว้บ้างแล้วบ้างแง่มุม แต่สภาพของสังคมวัฒนธรรมของชนกลุ่มดังกล่าว ซึ่งนับวันจะเปลี่ยนแปลงไปเป็นแบบสมัยใหม่ จนทำให้สภาพดั้งเดิมหมดไปทุกที ยังไม่มีการได้ศึกษาไว้ ผู้วิจัยจึงมุ่งความสนใจ ไปยังประเด็นดังกล่าว จึงได้เสนอขอรับการสนับสนุนทุนจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติซึ่งก็ได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างดี ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยด้วยความมุ่งมั่นด้วยความอยากรู้อยากเห็น โดยได้เพื่อนร่วมงานที่ดีและมีประสบการณ์อีก 3 คน คืออาจารย์วิวรรธน์ จันทร์เทพย์ อาจารย์จินตนา กล้ายประยงค์และอาจารย์พีระชัย ลีสมบูรณ์ผล ได้ความช่วยเหลือจากอาจารย์เสวี คลังนาค อาจารย์ใหญ่โรงเรียนชุมชนบ้านบ่อเป็นผู้ประสานงาน ติดต่อวิทยากร ได้รับความอนุเคราะห์จากบุคคลสำคัญ หน่วยงานราชการหลายแห่งในอำเภอสวนผึ้ง อาทิ ท่านนายอำเภอ ปลัดอำเภอ ศึกษาธิการอำเภอ เจ้าหน้าที่หน้าที่สถานีอนามัย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน วิทยากรผู้ให้สัมภาษณ์และให้ข้อมูลในการวิจัย รวมทั้งอาจารย์สุรางค์ บัวพึ้ง และ ดร.กองกาญจน์ วิเศษสุขที่ได้ให้ความช่วยเหลืออย่างดี ผู้วิจัยซาบซึ้งในน้ำใจและความช่วยเหลือของท่านเหล่านี้ ขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

อนึ่งงานวิจัยครั้งนี้ดำเนินการได้ด้วยปัจจัยสำคัญคืองบประมาณ ทางสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้ให้ความสนับสนุน และ กรุณายืดหยุ่นให้ในเรื่องระยะเวลา ดร.มาเรียม นิลพันธ์ ได้อนุเคราะห์ประสานงานให้เป็นอย่างดี ขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

งานวิจัยนี้ใช้ระยะเวลาค่อนข้างยาวนาน ด้วยเหตุที่ผู้วิจัยได้โอนย้ายสังกัดการรับราชการจากวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรีมารับราชการที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ทำให้งานบางช่วง โดยเฉพาะการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เวลานานกว่าที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตามด้วยความตั้งใจอย่างแน่วแน่ และด้วยความอนุเคราะห์จากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องดังได้กล่าวมาแล้ว ทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงด้วยดี

(นายโกศล มีคุณ)

14 เมษายน 2537

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม วิเคราะห์ปัจจัยของการเปลี่ยนแปลง และผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในชุมชนชาวกะเหรี่ยงที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เทคนิคเชิงคุณภาพอันประกอบด้วย การศึกษาจากเอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ผู้รู้และผู้ในชุมชน ช่วงเวลาของการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามคือเดือนสิงหาคมถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2536 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดย "เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา" และ "เทคนิคพรรณนาวิเคราะห์"

ผลของการวิจัยพบว่าสภาพสังคม วัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงที่อำเภอสวนผึ้งมีการเปลี่ยนแปลงไปในทุกด้าน กล่าวคือ ด้านสถาบันครอบครัว พบว่าขนาดของครอบครัวเล็กลง บทบาทของพ่อแม่ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กเปลี่ยนไป ประชาชนเปลี่ยนอาชีพจากเกษตรกรรม เป็นรับจ้าง และทำงานในเมืองมากขึ้น สภาพบ้านเรือนเปลี่ยนแปลงไปเป็นแบบถาวรและทันสมัยขึ้น เครื่องมือเครื่องใช้ในบ้านหลายอย่างเลิกใช้แล้ว มีการใช้เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และเทคโนโลยีจักรกลมากขึ้น ด้านสถาบันการศึกษานั้นโรงเรียนมีบทบาทมากขึ้น เด็กๆ มีโอกาสได้เข้าโรงเรียนทุกคน อัตราการเรียนต่อหลังระดับมัธยมศึกษาเพิ่มมากขึ้น การเรียนในโรงเรียนช่วยให้ชาวกะเหรี่ยงสามารถพูดภาษาไทยได้ดีและรับรู้จักอาชีพใหม่ๆ แต่ก็มีผลให้เยาวชนกะเหรี่ยงใช้ภาษากะเหรี่ยงน้อยลงด้วย ด้านสถาบันสาธารณสุขนั้นการรักษาพยาบาลแผนใหม่เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง มีการใช้สิ่วที่ถูกสุขลักษณะ และการคลอดส่วนใหญ่ไปที่สถานพยาบาลของรัฐ ด้านสถาบันความเชื่อและประเพณีนั้นการนับถือศาสนามีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก ส่วนใหญ่ยังคงนับถือศาสนาพุทธ ในระยะหลังๆ มีผู้เปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์ 4 ครอบครัว ในส่วนของประเพณีสำคัญในปัจจุบันนี้ชาวบ้านให้ความสำคัญน้อยลง กล่าวคือยังคงทำกันอยู่ในลักษณะ "การรักษาประเพณี" เท่านั้น และประเพณีบางอย่างได้ล้มเลิกไปแล้ว ด้านสถาบันพักผ่อนหย่อนใจได้เปลี่ยนจากการมีกิจกรรมร่วมกันมาเป็นกิจกรรมส่วนตัวที่ต่างแสวงหากันเอง การดูโทรทัศน์นับเป็นการพักผ่อนหย่อนใจที่สำคัญอย่างหนึ่งในปัจจุบัน ผลการวิเคราะห์ปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงพบว่าปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ปัจจัยด้าน

จำนวนประชากรและลักษณะประชากร ปัจจัยด้านการแพร่กระจายความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ปัจจัยด้านสภาพทางเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านการสื่อสารและคมนาคม และปัจจัยด้านศาสนา ความเชื่อและอุดมการณ์ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรม ในส่วนของภาควิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสังคม วัฒนธรรมพบว่า การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลต่อวิถีชีวิตในด้านต่างๆ อันได้แก่การปฏิบัติต่อกันในครอบครัว การประกอบอาชีพ การใช้ภาษา การเคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส ความสะอาด สบายในการดำรงชีวิต คุณภาพชีวิต การแต่งงานข้ามเชื้อชาติ และการเกิดปัญหาสังคมในหมู่บ้าน ผลของการศึกษาดังกล่าวสามารถสนองจุดประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ได้อย่างครบถ้วน

ABSTRACT

The research was conducted to study social and cultural changes and to find out causes and impacts of these changes in Karen community in Suanpung, Ratchaburi. The qualitative techniques : studying from literature, interviewing community key informants and the participant observation were used to collect data. Period of collecting field data was from August to December, 1993. Content analysis and descriptive analysis techniques were used to analyse data.

The results of the research showed that there were social and cultural changes in many aspects : family institution, education institution, belief and tradition institution, public health institution and recreation institution. For the family institution, the family size was smaller. The parents' role on bringing up their children changed. The occupation also changed from agricultural workers to employees. More people moved to work in towns. Some changes were found in housing state : many home instruments had no longer used, electric equipments and machinery technology were increasingly taken place. In the aspect of educational institution, schools were more important. All the children could be in school system. Education after high school has increased and being in school has helped them to be able to do many things, such as spoke Thai language better, knew about new careers, these made young Karens reduce in using Karen language. About

public health care institution, modern curing are more accepted. There were using sanitary toilets. Most of giving births were made in public hospital. In the aspect of belief and traditional institution, a few changes were found in respecting religion. Most of the people were Buddhism. In the later period, there were 4 families turned to respect Christianity. People gave some customs less important and performed just to keep status quo and some were given up. About the recreation institution has changed from co-activities to be individual seeking. Watching television was one important recreation. The results of analysis causes in changing found that, physical environment, amount and characteristic of population, scientific spread and technological growth, economic status, modern communication and transportation and religion, belief and ideal, all of these were the important factors that made social and cultural changes. The impacts of those changes effected to many ways of life, such as interaction in the family, occupation, language usage, respect and believes in older persons, survival convenience, quality of life, crossed race marriage and rising social problems in community. The results had shown above can serve all of the purposes of the research.

สารบัญ

	<u>หน้า</u>
คำนำ	ก
บทคัดย่อ (ภาษาไทย)	ข
บทคัดย่อ (ภาษาอังกฤษ)	ง
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและปัญหาของการวิจัย	1
ความสำคัญของการวิจัย	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
ความหมายของคำสำคัญที่ใช้ในการวิจัย	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
แนวความคิดสำคัญที่เป็นพื้นฐานของการวิจัย	7
1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมวัฒนธรรม	7
2. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม	12
3. ความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับชนชาติพันธุ์กะเหรี่ยง	17
การวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	22
1. การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชนชาติพันธุ์กะเหรี่ยงอำเภอสวนผึ้ง	22
2. การวิจัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมของ ชนกลุ่มน้อย.....	24

สารบัญ (ต่อ)

	<u>หน้า</u>
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	28
การพิจารณาปัญหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย	30
การเลือกชุมชนเป้าหมาย	30
การเก็บรวบรวมข้อมูล	31
การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลของการวิจัย	36
บทที่ 4 สภาพทั่วไปและประวัติชุมชน	38
อำเภอสวนผึ้ง	
ประวัติความเป็นมาของชุมชนชาวกะเหรี่ยงอำเภอสวนผึ้ง ...	38
สภาพของอำเภอสวนผึ้ง อดีต-ปัจจุบัน	40
สภาพและประวัติของชุมชนที่ทำการศึกษ	49
บทที่ 5 การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม	54
การเปลี่ยนแปลงในสถาบันครอบครัว	54
การเปลี่ยนแปลงในสถาบันการศึกษา	60
การเปลี่ยนแปลงในสถาบันสาธารณสุข	63
การเปลี่ยนแปลงในสถาบันความเชื่อและประเพณี	66
การเปลี่ยนแปลงในสถาบันพักผ่อนหย่อนใจ	70
บทที่ 6 ปัจจัยและผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง	74
ตอนที่ 1 ปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมวัฒนธรรม ..	74
ตอนที่ 2 ผลกระทบอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลง	85
บทที่ 7 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	90
สรุปผลการวิจัย	90
อภิปรายผลการวิจัย	95
ข้อเสนอแนะ	97
บรรณานุกรม	(01)
ภาคผนวก	(06)

สารบัญภาพ

	<u>หน้า</u>
ภาพที่ 1 แสดงขั้นตอนดำเนินการวิจัย และความสัมพันธ์ระหว่างขั้นตอนต่างๆ	29
ภาพที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ปัญหา วัตถุประสงค์ ข้อมูล การวิเคราะห์ และผลสรุปของการวิจัย	37
ภาพที่ 3 แผนที่โดยสังเขปของอำเภอสามฝั่ง	39
ภาพที่ 4 แผนที่หมู่บ้าน "บ้านบ่อ" และ "บ้านทุ่งแฝก"	53

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและปัญหาของการวิจัย

วัฒนธรรมนั้นคือ วิถีหรือแนวทางดำเนินชีวิตของชุมชนหมู่หนึ่ง ซึ่งรวมกันในที่หนึ่งหรือประเทศหนึ่งโดยเฉพาะ (อนมานราชธน 2515: 97)

ประเทศไทยแต่โบราณกาลรับรู้และยอมรับวัฒนธรรมเป็นของคู่ชาติ คู่บ้าน คู่เมืองมาโดยตลอดเกือบทุกยุคทุกสมัย ผู้นำคนสำคัญใช้การพระศาสนาศิลปวัฒนธรรมในการสร้างบ้านแปลงเมืองขนานเคียงข้างกันมาเสมอ (สมคิด โชติกวนิชย์ 2532: 46)

รัฐบาลเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมมาโดยตลอด ดังจะเห็นว่าได้มีการแถลงนโยบาย และกำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเกือบทุกสมัย เกือบทุกแผน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่เจ็ด พ.ศ. 2535-2539 ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบันได้เน้นความสำคัญด้านวัฒนธรรมไว้ใน ข้อ 3.1.5 มีข้อความดังนี้ (สอนง ศิริกุลวัฒนา 2535: 189-190)

" 3.1.5 ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมควบคู่ไป กับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ โดย

(1) สนับสนุนการเรียนรู้ การประยุกต์ใช้ และการเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือความรู้ของชาวบ้านที่สั่งสมต่อกันมาในทุกๆด้านให้สามารถคงอยู่ และมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมไทยและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

(2) สนับสนุนบทบาทของเด็ก เยาวชน สตรี และประชาชนในการดำเนินการทางศิลปวัฒนธรรม และเร่งรัดจิตสำนึกว่าวัฒนธรรมเป็นเรื่องของทุกคน ซึ่งจะต้องมีหน้าที่ร่วมกันในการอนุรักษ์และพัฒนา

(3) ขยายขอบข่ายความร่วมมือระหว่าง ภาครัฐ เอกชน และประชาชนในการอนุรักษ์ทำนุบำรุงดูแลมรดกทางศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนประสานงาน และร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศในการแลกเปลี่ยนความรู้ การระดมทรัพยากร การอนุรักษ์และการส่งเสริมทางศิลปวัฒนธรรม

(4) พัฒนาแหล่งโบราณสถาน โบราณคดี ให้เป็นแหล่งความรู้ และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยมีให้มีผลกระทบต่ออนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรม

(5) พัฒนาระบบเครือข่ายสารสนเทศทางศิลปวัฒนธรรม ให้เป็นศูนย์กลางในการบริการข้อมูล และการค้นคว้า สำหรับบุคลากรทางวัฒนธรรมและประชาชนทั่วไป ตลอดจนส่งเสริมสนับสนุนให้มีการศึกษาค้นคว้า วิจัยงานศิลปวัฒนธรรมอย่างแพร่หลายและเป็นระบบ รวมทั้งเผยแพร่และพัฒนาประสิทธิภาพงานวิจัยให้ได้มาตรฐานทัดเทียมกับงานวิจัยด้านอื่นๆ

(6) ปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องในการรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรมให้ทันสมัย รัดกุมและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจสังคมที่เปลี่ยนแปลง "

เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นส่วน หนึ่งของสังคม เป็นผลผลิตของสังคม เมื่อสังคมมีการพัฒนาหรือมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม วัฒนธรรมก็ย่อมต้องมีการพัฒนาหรือมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย ให้สอดคล้องกัน

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้มีพระราชดำรัสเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เนื่องในวโรกาสที่ทรงเปิดการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง "วัฒนธรรมพื้นบ้าน: กรณีอีสาน" ตอนหนึ่งว่า "...วัฒนธรรมคือแนวปฏิบัติ สืบทอดกันมาในกลุ่มชนที่อาศัยอยู่ในสถานที่ละแวกเดียวกัน วัฒนธรรมจะเป็นลักษณะใดขึ้นอยู่กับ

ความเป็นอยู่ สิ่งแวดล้อมของบุคคลในสังคม เพื่อความสะดวกสบายและเป็นระเบียบเรียบร้อย ในสังคม ฉะนั้นเมื่อสังคมมีความเจริญหรือเปลี่ยนแปลงไปวัฒนธรรมก็มักจะเปลี่ยนไปด้วย เพื่อความเหมาะสม ดังนั้นการศึกษาวัฒนธรรมจะช่วยให้เรามีความรู้ เรื่องสังคม ได้ดีขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์ความเจริญให้เกิดขึ้นสืบไป ... " (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ 2533: 391)

วัฒนธรรมของชาติไทยจะมีเอกลักษณ์แสดงออกถึงความเป็นไทยๆ แต่ด้วยเหตุที่แต่ละภาคแต่ละท้องถิ่นมีสภาพภูมิศาสตร์ อาชีพ การทำมาหากินที่แตกต่างกันออกไป วัฒนธรรมพื้นบ้านของแต่ละท้องถิ่นจึงมีส่วนที่แตกต่างกันออกไป (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ 2533: 9)

วัฒนธรรมในสังคมไทยนอกจากจะแตกต่างกันโดยภูมิภาคหรือท้องถิ่นแล้ว ยังแตกต่างกันโดยเชื้อชาติอีกด้วย แม้คนส่วนใหญ่จะมีเชื้อชาติเดียวกัน แต่ก็ยังมีคนไทยบางกลุ่มที่เรียกว่า "ชนกลุ่มน้อย" ที่มีเชื้อชาติต่างออกไป เช่น จีน ญวน ลาว หรือ พวกชาวเขา เป็นต้น ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ต่างมีวัฒนธรรม ประเพณีเป็นของตนเอง

แม้กระบวนการผสมผสานทางวัฒนธรรมได้เกิดขึ้นตลอดเวลา แต่ก็คงเป็นที่ทราบกันดีว่าชนชาติพันธุ์เหล่านี้ยังคงยึดมั่นในความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีเดิมอยู่มาก และยังด้อยต่อการพัฒนาว่ากลุ่มอื่นๆ (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข 2532: 5)

ในเขตอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นเขตติดชายแดนประเทศพม่า มีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงอาศัยอยู่ประมาณ 6,000 คน (อำเภอสวนผึ้ง 2534) ชนเหล่านี้ส่วนใหญ่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในเขตตำบลสวนผึ้งและตำบลตะนาวศรี ชาวกะเหรี่ยงมีวัฒนธรรมประเพณีเป็นของตนเอง

ปัจจุบันกะเหรี่ยงในเขตอำเภอสวนผึ้ง ถือว่าเป็นประชากรส่วนหนึ่งของประเทศไทย อยู่ในความปกครองดูแลของรัฐบาลไทย ได้รับการสนับสนุนด้านอาชีพ และได้รับการบริการด้านการศึกษาจากรัฐบาลไทย รวมทั้งสิ่งสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า

สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปอันเนื่องมาจากกาลเวลา ปัจจัยแวดล้อม ความเจริญทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี การจัดบริการการศึกษาของรัฐ การยกฐานะจากตำบลสวนผึ้งเป็น

กิ่งอำเภอสวนผึ้งในปี พ.ศ. 2517 และเป็นอำเภอสวนผึ้งเมื่อปี พ.ศ. 2526 การมีถนน
ราดยางแอสฟัลท์จากอำเภอจอมบึงถึงอำเภอสวนผึ้งในปี พ.ศ. 2529 และภาวะการแพร่
ระบาดของเงินตราในช่วงปี พ.ศ. 2531-2533 ที่มีการซื้อขายที่ดินกันอย่างมโหฬาร ทำให้
น่าสนใจศึกษาว่าสภาพสังคมวัฒนธรรมของชนชาวกะเหรี่ยงมีการเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ ถ้ามี
การเปลี่ยนแปลงเป็นด้านใดบ้าง และเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

อนึ่งการเปลี่ยนแปลงโดยทั่วไปนั้นมิได้เกิดขึ้นพร้อมกัน บางสิ่งเปลี่ยนแปลงก่อน บาง
สิ่งเปลี่ยนแปลงภายหลัง บางช่วงเวลาเปลี่ยนแปลงมาก บางช่วงเวลาเปลี่ยนแปลงน้อย การ
ศึกษาจึงเน้นตรวจสอบสภาพสังคมวัฒนธรรมด้านต่างๆ ตั้งแต่อดีต ก่อน ทรบ.กลาง เข้าไป
พัฒนา คือก่อนปี พ.ศ. 2511 จนถึงปี พ.ศ. 2536 ซึ่งเป็นปีที่ทำการศึกษาวิจัย และเพื่อให้
การเปรียบเทียบสภาพสังคมวัฒนธรรมมีความชัดเจน จึงได้กำหนดให้ สังคมวัฒนธรรมในอดีต
เป็น ก่อนปี พ.ศ. 2533 และ สังคมวัฒนธรรมปัจจุบันเป็นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 เป็นต้นมา

นอกจากศึกษาสภาพความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวแล้ว การวิจัยนี้ยังสนใจศึกษาปัจจัย
ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และผลกระทบอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงด้วย โดยคาดว่า
คำตอบของการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในการเข้าใจสภาพทางสังคมวัฒนธรรมของชน
กลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่ง อันจะมีผลต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม และการปฏิบัติต่อชนกลุ่มดังกล่าวอย่าง
เหมาะสม

ความสำคัญของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ได้หลักฐานความรู้เกี่ยวกับสภาพสังคมวัฒนธรรมในอดีตและ
ปัจจุบันของชนกลุ่มน้อยที่สำคัญกลุ่มหนึ่ง คือชาวกะเหรี่ยง ในเขตตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง
จังหวัดราชบุรี อันทำให้สามารถระบุได้ถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น รวมทั้งพิจารณาปัจจัย
ต่างๆที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของกลุ่มชนดังกล่าว ซึ่งผลของการศึกษาจะให้
ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนดังกล่าว นักวิชาการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และรัฐบาล ในอันที่
จะเข้าใจ อนุรักษ์ หรือพัฒนาสังคม วัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย และสังคมของชนในชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาสังคมวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยชาวกะเหรี่ยง ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง ครั้งนี้ ถือว่าเป็นการศึกษาเฉพาะกรณี เพื่อทราบสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และผลกระทบอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมในสังคมของชนกลุ่มน้อยดังกล่าว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ในการศึกษาสังคมวัฒนธรรมของชนชาวกะเหรี่ยงครั้งนี้ คาดว่าจะได้รับประโยชน์ คือ

1. ช่วยให้ผู้เกี่ยวข้อง หรือผู้สนใจ ได้ความรู้ความเข้าใจชนกลุ่มน้อยกลุ่มนี้มากยิ่งขึ้น
2. ช่วยสร้างความเข้าใจระหว่างชนชาติในผืนแผ่นดินเดียวกัน
3. เป็นการค้นหาความรู้ความจริงทางสังคมวัฒนธรรม ซึ่งตอบสนองต่อความสนใจใคร่รู้ ของนักวิชาการ และผู้ศึกษาค้นคว้าทางด้านนี้
4. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษานี้มีประโยชน์ต่องานด้านวัฒนธรรม และการสร้างความมั่นคงของชาติ

ขอบเขตของการวิจัย ในการดำเนินการวิจัยกำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

1. ศึกษาหมู่บ้านชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในตำบลสวนผึ้ง 2 หมู่บ้าน ด้วยการวิเคราะห์ เอกสาร การสัมภาษณ์ และการสังเกต โดยในการสัมภาษณ์จะมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญไม่น้อยกว่าหมู่บ้านละ 5 คน
2. ประเด็นที่ศึกษาคือ การเปลี่ยนแปลงในสภาพทางสังคมและวัฒนธรรม ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง
3. ช่วงเวลาของการศึกษา อดีต คือ ก่อนปี พ.ศ. 2533 ปัจจุบัน คือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 จนถึงปี พ.ศ. 2536

ความหมายของคำสำคัญที่ใช้ในการวิจัย

ศัพท์บางคำที่ปรากฏในรายงานวิจัยนี้มีความสำคัญเป็นพิเศษ มีความหมายที่เฉพาะเจาะจง หรือมีความหมายที่แตกต่างจากที่ใช้ในงานอื่น ฉะนั้นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการสื่อความหมาย และเกิดความเข้าใจที่ตรงกัน จึงขอให้ความหมายของคำสำคัญดังกล่าวไว้ดังนี้

ชาวกะเหรี่ยง หมายถึงชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยกลุ่มหนึ่ง ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มชาวเขา เป็นชนที่มีเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ชาวกะเหรี่ยงที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้อาศัยอยู่ในตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

สถานสังคมวัฒนธรรม หมายถึงสภาพความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตในสังคมใดสังคมหนึ่ง ซึ่งปรากฏให้เห็นในลักษณะของสภาพและบทบาทของสถาบันต่างๆ อันได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันสาธารณสุข สถาบันความเชื่อและประเพณี และสถาบันพักผ่อนหย่อนใจ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม หมายถึงการเกิดสภาพหรือลักษณะที่แตกต่างไปจากเดิมของสถาบันต่างๆในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเวลาได้เปลี่ยนไป ช่วงเวลาที่ใช้เพื่อเปรียบเทียบในการวิจัยครั้งนี้คือ ก่อนปี พ.ศ. 2533 และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 จนถึงปี พ.ศ. 2536

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หมายถึงสิ่งอันเป็นเหตุที่ทำให้เกิดสภาพหรือลักษณะที่แตกต่างไปจากเดิม ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมที่ศึกษาในครั้งนี้อยู่ประกอบด้วย สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ จำนวนและลักษณะประชากร การแพร่กระจาย ความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สภาพทางเศรษฐกิจ การสื่อสารคมนาคม และ ศาสนาความเชื่อ อุดมการณ์

ผลกระทบอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลง หมายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่ได้มีการเปลี่ยนแปลง แต่มีใช่สิ่งที่เป็นการเปลี่ยนแปลงโดยตรง ในการศึกษาค้างนี้ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมจะพิจารณาเป็นด้านๆ ได้แก่ ด้านความสะดวกสบายภายในครัวเรือนเมื่อเปรียบเทียบกับเมื่อก่อน ด้านการพัฒนาคูณภาพชีวิต ด้านการแต่งงานงานข้ามเชื้อชาติ ด้านการซื้อฟุ้งผู้อาวุโส และด้านปัญหาสังคมในหมู่บ้าน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดสำคัญที่เป็นพื้นฐานของการวิจัย

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมวัฒนธรรม

1.1 ความหมายของสังคม

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (หน้า 802) ให้ความหมายว่า " คนจำนวนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันตามระเบียบกฎเกณฑ์ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญร่วมกัน; วงการหรือสมาคมของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น สังคมชั้นสูง ฯลฯ "

พัทธา สายหู(ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา 2531: 71) ให้ความหมายคำ "สังคม" ไว้ว่า " คนอื่นที่เราต้องอยู่ร่วม และมีการกระทำกับความสัมพันธ์กันด้วย " นอกจากนี้ยังได้ขยายความต่อไปอีกโดยใจความว่า การยอมรับผู้อื่นเป็นมิตร เป็นพวกเดียวกัน หรือการถือผู้อื่นเป็นศัตรู เป็นคนละพวกคนละสังคมกันนั้นขึ้นอยู่กับประโยชน์ ความพอใจที่จะมีร่วมกันได้หรือไม่ได้ การรู้สึกประโยชน์ร่วมเป็นพวกเป็นสังคมเดียวกันได้นี้ มีได้ง่ายในกลุ่มคนจำนวนน้อยที่พบปะเกี่ยวข้องได้โดยตรง แต่ทำได้ยากขึ้นถ้าเป็นกลุ่มขนาดใหญ่ที่สมาชิกไม่ได้พบปะมีการกระทำและความสัมพันธ์กันได้โดยตรง แต่ต้องรับรู้ว่ามีโอกาสที่จะเกี่ยวข้องกันได้ และเมื่อถึงโอกาสเช่นนั้นก็ต้องกระทำและสัมพันธ์กันตามหลักเกณฑ์แบบอย่างในระบบเดียวกัน เช่น สังคมระดับประเทศชาติขนาดใหญ่ ถึงแม้ประชากรจะไม่พบปะเกี่ยวข้องกันโดยตรงได้ทั้งหมด แต่ก็จะมีผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกันและมีหลักเกณฑ์แบบอย่างเป็นระบบเดียวกัน

เขาวลัษณ์ อภิชาติวัลลภ (2533 : 8) กล่าวสรุปจากความหมายที่นักสังคมวิทยาให้ไว้ได้ว่า สังคมหมายถึงกลุ่มทางสังคมที่สามารถสนองความต้องการของสมาชิกได้ สามารถดำรงรักษาระบบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกได้หลายชั่วอายุคน และมีกฎเกณฑ์การควบคุมทางสังคม สังคมมีขนาดใหญ่กว่าชุมชน มีการแบ่งแยกระดับชั้นมากกว่าองค์การทางธุรกิจ และไม่จำเป็นต้องมีขอบเขตการปกครองที่แน่นอนเหมือน"ประเทศชาติ" โดยทั่วไปแล้วสังคมจะมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า สังคมก็คือกลุ่มคนที่มีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กัน มีเป้าหมายที่จะสนองความต้องการที่ร่วมกันของสมาชิก มีกฎเกณฑ์ เพื่อช่วยให้ความสัมพันธ์ หรือการดำเนินกิจกรรมต่างๆเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

1.2 ความหมายของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเกิดจากความสามารถของมนุษย์ในการสร้าง และใช้กระบวนการคิดเชิงสัญลักษณ์ได้อย่างกว้างขวางและเป็นธรรม วัฒนธรรมมีความหมายที่กว้างขวางมาก ดังที่ พัทธา สายหู กล่าวว่ " วัฒนธรรมหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้น ทำขึ้นนอกเหนือจากธรรมชาติ " ส่วน เฉลียว บุรีภักดี กล่าวว่ "วิถีในการดำเนินชีวิต หลักเกณฑ์การดำเนินชีวิต และเครื่องมือเครื่องใช้ วัตถุสิ่งของต่างๆที่นำมาใช้เพื่อการเหล่านั้นจะเป็นสิ่งของที่มาจากธรรมชาติ หรือคิดค้นประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่ก็ตาม " หรือ " วัฒนธรรมคือวิธีการต่างๆที่มนุษย์คิดค้นเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตน " (อ้างจาก รัชนิกร เศรษฐโชติ 2532: 3)

รัชนิกร เศรษฐโชติ (2532:119) ได้อธิบายว่วัฒนธรรมมีทั้งความหมายแคบ และความหมายกว้าง

วัฒนธรรมที่มีความหมายแคบที่สุด เริ่มใช้ เป็นครั้งแรกด้วยพระราชบัญญัติบำรุงวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2483 . เพิ่มเติมฉบับ พ.ศ. 2485 ซึ่งให้ความหมายวัฒนธรรมไว้ว่ " ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีของประชาชน " ต่อมาวัฒนธรรมขยายความไปไกลถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่สังคมยกย่องว่ดีงาม เป็นความเจริญของหมู่คณะ ในวงการทั่วไปของไทยคำว่ "วัฒนธรรม" หมายถึง ขนบธรรมเนียม ประเพณีวิธีการ และผลงานสร้างสรรค์ต่างๆที่เป็นมรดกตกทอดกันมาในสังคมไทยทุกเรื่อง และไม่จำกัดว่ต้องมีกฎหมายกำหนดไว้หรือเป็นกิจกรรมที่ " เจริญ " ตามเกณฑ์ของชนชั้นปกครองเท่านั้น แต่รวมถึงของชาวบ้านด้วย

ส่วนวัฒนธรรมที่มีความหมายกว้างที่สุดใช้ในวิชามานุษยวิทยาและสังคมวิทยาหมายถึง " แบบอย่างการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่เป็นกลุ่มสังคมหรือหมู่คณะ "

สมคิด โชติภาณิชย์ (คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ 2532: 46) กล่าวว่า
" วัฒนธรรมเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของสังคม เป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติและการแสดงออก
ซึ่ง ความรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่างๆที่สมาชิกในสังคมเดียวกันสามารถเข้าใจ และซาบซึ้ง
ร่วมกัน ดังนั้น วัฒนธรรมไทยคือวิถีชีวิตที่คนไทยได้สั่งสม เลือกรสรร ปรับปรุง แก้ไข จนถือกัน
ว่าเป็นสิ่งดีงามเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และได้ใช้เป็นเครื่องมือหรือแนวทางในการป้องกัน
และแก้ไขปัญหาในสังคม "

อมรา พงศาพิชญ์ (2534: 1) อธิบายคำ " วัฒนธรรม " ว่า " วัฒนธรรมคือ
สิ่งที่มนุษย์กำหนดขึ้น มิใช่สิ่งที่มนุษย์ทำตามสัญชาตญาณ อาจเป็นการประดิษฐ์วัตถุสิ่งของขึ้นใช้
หรือ อาจเป็นการกำหนดพฤติกรรมและ/หรือความคิด ตลอดจนวิธีการหรือระบบการทำงาน
ฉะนั้น วัฒนธรรมก็คือระบบในสังคมมนุษย์ที่มนุษย์สร้างขึ้น มิใช่ระบบที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติตาม
สัญชาตญาณ

อมรา ยังได้อธิบายอีกว่า วัฒนธรรมอยู่เหนือสภาพชีววิทยา (Superorganic :
ตามแนวคิดของ อัลเฟรด โครเบอร์) โดยให้ตัวอย่างว่าการต้องการกินมะม่วงให้อร่อย
หรือ การต้องการเก็บมะม่วงด้วยวิธีง่ายๆ เป็นความต้องการขั้นที่สองซึ่งได้รับการตอบสนอง
ด้วยการคิดหาวิธี และคิดประดิษฐ์เครื่องมือ ทั้งสองอย่างนี้เป็นส่วนประกอบของวัฒนธรรม
ตะกร้อและมีดเป็นวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ ส่วนวิธีเก็บมะม่วงและปอกมะม่วงเป็นวัฒนธรรมที่ไม่ใช่
วัตถุ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2536: 5) ให้ความหมายทั่วไปของ
วัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรม คือ วิถีชีวิตของคนในสังคม เป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติ และ
การแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่างๆ ที่สมาชิกในสังคมเดียวกันสามารถเข้าใจ
ซาบซึ้ง ยอมรับ และใช้ปฏิบัติร่วมกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมนั้นๆ

จากความหมายที่นำเสนอ กล่าวได้ว่ามีความเหมาะสมในทุกความหมาย โดย
ที่แต่ละความหมายอาจเน้นในประเด็นสำคัญที่แตกต่างกัน ในการวิจัยนี้จะยึดเอาความหมาย
ทั่วไปที่ให้โดยคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2536: 5) เป็นแนวทางในการศึกษา

1.3 ลักษณะ ประเภท และโครงสร้างของวัฒนธรรม

รัฐนีกอร์ เศรษฐรัฐ (2532 : 4) ได้สรุปลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมจากความหมายที่มีผู้ให้ไว้ต่างกันได้ดังนี้

1. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นและปรับปรุงจากธรรมชาติ และมนุษย์จะเรียนรู้วัฒนธรรมจากกันและกัน
2. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีการสืบทอด เป็นมรดกทางสังคมที่มีการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง มนุษย์ได้เรียนรู้วัฒนธรรมทั้งจากที่ตายไปแล้วและที่ยังมีชีวิตอยู่ โดยได้รับความรู้นั้นไว้เป็นมรดกตกทอดกันมาเป็นลำดับ
3. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีลักษณะเพิ่มพูนหรือขยายตัวโดยการค้นพบสิ่งใหม่ การประดิษฐ์ และการแพร่กระจายเพื่อจะสร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมา และประสิทธิภาพของมนุษย์จะถูกสะสมและเพิ่มพูนมากขึ้นเรื่อยๆ
4. วัฒนธรรมเป็นสมบัติร่วมของกลุ่มหรือสังคม มิใช่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยเฉพาะ
5. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มียู่แล้วก่อนบุคคลจะเกิดและมีชีวิตในสังคม วัฒนธรรมจะยังคงอยู่ต่อไปอีกหลังจากบุคคลนั้นได้ตายไปแล้ว

นอกจากนี้วัฒนธรรมยังมีลักษณะสำคัญอีกสองประการ

1. วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างสม่ำเสมอ
2. วัฒนธรรมแต่ละส่วนมีหน้าที่ของตัวเอง

ถ้าพิจารณาด้านของ ประเภทวัฒนธรรม ประเภทของวัฒนธรรมบางประการที่สำคัญสมควรกล่าวถึงได้แก่ วัฒนธรรมการสื่อความหมาย วัฒนธรรมอาหาร วัฒนธรรมการแต่งกาย วัฒนธรรมการพักผ่อน วัฒนธรรมการแสวงหาความสุขทางจิตใจ และหลักเกณฑ์การดำเนินชีวิต และวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับประเพณีสำคัญของไทย

เมื่อพิจารณาโครงสร้างของวัฒนธรรม อาจกล่าวได้ว่าประกอบด้วยโครงสร้างสามส่วน คือ

1. ภาษา ซึ่งเป็นระบบสัญลักษณ์ที่คนในสังคมใช้เป็นสื่อสำหรับถ่ายทอด และเก็บ

รักษาข่าวสารต่างๆ

2. ระบบอุดมการณ์หรืออุดมคติวิทยา ซึ่งประกอบด้วยโลกทัศน์ ค่านิยม และบรรทัดฐาน
3. ระบบเทคโนโลยี เครื่องมือและสิ่งของที่สร้างขึ้นโดยใช้เครื่องมือ

ฟรานส์ โบแอส (Franz Boas. 1966) ได้กำหนดประเด็นพิจารณาเพื่อประโยชน์

ในการศึกษาองค์ประกอบของวัฒนธรรม คือ

1. ลักษณะการวัฒนธรรม (Cultural trait) คือวัฒนธรรมวัตถุหรือไม่ใช่วัตถุซึ่งเป็นขั้นปฐม เป็นหน่วยที่เล็กที่สุดที่เราสามารถชี้ให้เห็นเด่นชัด
2. หน่วยเชิงซ้อนวัฒนธรรม (Cultural complex) คือวัฒนธรรมวัตถุหรือไม่ใช่วัตถุที่รวมลักษณะการวัฒนธรรม หรือวัฒนธรรมขั้นปฐมเข้าไว้ด้วยกัน
3. เขตวัฒนธรรม (Cultural area) คือการรวมบริเวณท้องที่ที่กลุ่มชนตั้งบ้านเรือนอยู่ในบริเวณเดียวกัน และมีลักษณะวัฒนธรรมร่วมกัน

1.4 ความเกี่ยวข้องระหว่างสังคมกับวัฒนธรรม

สังคมและวัฒนธรรมเป็นส่วนสำคัญของความเป็นมนุษย์ เป็นสิ่งที่แยกออกจากกันไม่ได้ และมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างลึกซึ้ง สิ่งที่แยกสังคมหนึ่งว่าแตกต่างจากอีกสังคมหนึ่งก็คือวัฒนธรรม ในขณะที่วัฒนธรรมก็เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการทางสังคมและจิตใจของมนุษย์ วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ช่วยประสานและผูกมัดคนไว้ในสังคมเดียวกัน เป็นสิ่งที่ช่วยให้โครงสร้างของสังคมคงอยู่ เพราะเป็นการเสริมสร้างความผูกพันทางจิตใจของคนหลายคนเข้าไว้ด้วยกัน (อมรา พงศาพิชญ์ 2534 : 25)

นักวิชาการทางวัฒนธรรมก็ให้การสนับสนุนความคิดดังกล่าว ดังคูนีย์วัฒนธรรมภาคใต้ (2534 : 5) กล่าวว่า " วัฒนธรรมเป็นเรื่องวิถีชีวิตของคนในสังคมและวัฒนธรรมนี้ก็เป็นสิ่งที่แยกออกจากสังคมที่เป็นเจ้าของวิถีชีวิตของกลุ่มชนนั้นไม่ได้ การจะเห็นวัฒนธรรมได้นั้นไม่ใช่เห็นแต่เพียงสิ่งของ เช่น โบราณสถานวัตถุ หรือประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ นานาแต่เพียงอย่างเดียว ต้องเห็นคนในสังคมที่เป็นเจ้าของสิ่งเหล่านั้นด้วย

ด้วยเหตุที่สังคมวัฒนธรรมมีความเกี่ยวข้องกันแยกจากกันไม่ได้ และการเปลี่ยนแปลงในสิ่งหนึ่งย่อมมีผลต่ออีกสิ่งหนึ่ง หรือหลายๆสิ่ง การวิจัยนี้จึง ได้ศึกษาทั้งการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมควบคู่กันไป

2. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และคณะ (2532: 21-22) ได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมของ แฟร์ชายด์, เดวิส, วีส, และมัวร์ ได้รายงานโดยสรุปดังต่อไปนี้

แฟร์ชายด์ (Fairchild, ed. 1955: 277) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นลักษณะหนึ่งของกระบวนการแบบแผนหรือรูปแบบสังคม ซึ่งมีการพัฒนาหรือมีการเปลี่ยนแปลงเป็นแนวความคิดรวม หมายถึงผลของการเปลี่ยนแปลงทุกอย่างของกระบวนการทางสังคม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอาจก้าวหน้าหรือล่าหลังก็ได้ เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างถาวรหรือชั่วคราว มีการวางแผนหรือเปลี่ยนแปลงโดยไม่มี การวางแผน เป็นการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวหรือหลายทิศทาง อาจก่อให้เกิดประโยชน์หรือโทษก็ได้

เดวิส (Davis. 1949: 622) ได้ให้ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในลักษณะที่แตกต่างจากการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงของสังคมเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระบบสังคม นั่นคือเกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างและหน้าที่ของสังคม ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมก็เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมหมายถึงการเปลี่ยนแปลงทุกอย่างที่เกิดขึ้นในทุกสาขาของวัฒนธรรม ได้แก่ศิลปะ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ปรัชญา ฯลฯ เช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบ และกฎเกณฑ์ของการจัดระเบียบทางสังคม

วีส (Wiese. 1956: 7) ได้ให้ความหมายการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกับ เดวิส โดยวีสกล่าวว่า " การเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึงการเปลี่ยนแปลงในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งของหรือเรื่องราวต่างๆ ทั้งนี้เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นผลผลิตของกิจกรรมระหว่างมนุษย์ ส่วนสังคมเป็นเรื่องของตัวกระทำสิ่งนั้นๆ "

ส่วน มัวร์ (Moore. 1968: 366) ได้นำเอาความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเข้าไปไว้กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม กล่าวคือ " การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็น เรื่องของการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของ โครงสร้างทางสังคม นั่นคือการเปลี่ยนแปลงแบบแผน การกระทำทางสังคม และการกระทำระหว่างกันทางสังคมรวมถึงผลที่เกิดขึ้น และการแสดงออกของ โครงสร้างทางสังคมนั้นๆที่เกี่ยวกับบรรทัดฐานทางสังคม ค่านิยม ผลผลิตและสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม

ในด้านนักวิชาการของไทย จากแนวคิดของ ผ่องพรรณ มณีรัตน์ (2521) สนิท สัมตรการ (2525) และสมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2528) สรุปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมองที่โครงสร้างและหน้าที่ของระบบสังคมที่ได้เปลี่ยนไป ส่วน การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมมองที่วิถีชีวิต ระเบียบ แบบแผน ที่ได้เปลี่ยนไปจากเดิม

เราอาจกล่าวได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมเป็นเรื่องของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมเรื่องเดียวกัน แต่มองได้สองแง่ เปรียบเสมือนกระดาษแผ่นเดียวมีอยู่สองหน้า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อวัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมก็มีผลต่อสังคมเช่นกัน ดังนั้นการศึกษาเรื่องของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม จึงสำคัญในเชิงวิเคราะห์รายละเอียด เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจปรากฏการณ์และพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมมากขึ้น

วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งน่าจะมีความสำคัญเป็นพิเศษคือ (ชงด์ วงษ์จันทร์ 2532: 35)

1. ความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว
2. ความมั่นคงและความบริสุทธิ์ของสถาบันศาสนา
3. ความมีวินัยและเคารพกฎหมาย
4. การรู้คุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมและมีความนิยมไทย
5. การส่งเสริมธุรกิจทางวัฒนธรรม

สังคมและวัฒนธรรมนั้นต้องมีการเปลี่ยนแปลง ต้องมีความเป็นพลวัต ดังที่ เอกวิทย์ ณ ถลาง (2534: 9) กล่าวว่า " การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง

และวิทยาการเกิดขึ้นเนื่องนี้จ วัฒนธรรมจึงต้องมีพลวัตของตัวเองอยู่ตลอดเวลา วัฒนธรรมใด
หยุดนิ่งก็จะหมดสิ้นและล้มสลายไป วัฒนธรรมอินเดียแดงในอเมริกาตายแล้ว วัฒนธรรม
เอสกีโมตายแล้ว วัฒนธรรมของแคว้นนครก็ตายแล้ว สิ่งเหล่านี้มีเกิดมีดับมีตายได้ ที่ตายก็
เพราะไม่มีพลวัตในสังคมนั่นเอง

ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่สังคมวัฒนธรรมคือ วิทยาการ
และเทคโนโลยี เพราะฉะนั้นวิทยาการและเทคโนโลยีจึงเป็นประจักษ์ประพจน์เป็นเจ้าที่คลั่งบันดาล
ให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่มีทั้งคุณอนันต์และโทษมหันต์ เช่น สายตาไม่ดีก็มีแว่นตาช่วยทำให้อ่าน
หนังสือได้ทั้งไกลและใกล้ แต่เครื่องมือบางอย่างไม่ได้มีคุณสมบัติตรงกันข้ามกลับแฝงโทษอัน
ล้าลึกไว้ เช่น ไฟฟ้าซึ่งกระจายไปทั่วประเทศให้แสงสว่างต่อผู้ใช้ก็จริงอยู่ แต่ไฟฟ้าก็ทำให้ชาว
ชนบทอยากมีตู้เย็น อยากดื่มน้ำอัดลม อยากดูทีวี ยอมเป็นหนี้เพื่อบริโภคสิ่งใหม่ตามคำโฆษณา
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจึงเป็นเสมือนยักษ์ที่อยู่เบื้องหลังการเติบโตทางเศรษฐกิจ สังคม
บ้านเมือง พร้อมทั้งจะทำลายความสุขสงบ (เอกวิทย์ ณ ถลาง 2534: 10)

สุริชัย หวันแก้ว (2534: 155-158) ได้อธิบายความหมายของการเปลี่ยนแปลง
ทางสังคมและวัฒนธรรมไว้ว่า

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมหมายถึง การเปลี่ยนแปลงของระบบความสัมพันธ์
ระหว่างสมาชิกในสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม
และระหว่างส่วนประกอบของสังคมนั้น

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมหมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในด้าน
ต่างๆที่มนุษย์ประดิษฐ์และสร้างขึ้น และที่สำคัญก็คือ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านค่านิยม
บรรทัดฐาน และระบบสัญลักษณ์ต่างๆในสังคมนั้นๆ

อมรา พงศาพิชญ์ (2534: 106-107) กล่าวถึงแนวคิดหลักของนักสังคมวิทยา
กลุ่มหนึ่งที่ว่า สังคมมนุษย์ เริ่มจากสังคมที่มีโครงสร้างแบบง่ายมาสู่สังคมที่มีโครงสร้างสลับ
ซับซ้อน วัฒนธรรมก็เปลี่ยนจากลักษณะวัฒนธรรมป่าเถื่อนของสังคมเร่ร่อน เป็นวัฒนธรรมของ
เผ่าพันธุ์ที่มีชนชั้น ศาสนาและความเชื่อก็วิวัฒนาการจากความเชื่อผีมาเป็นความเชื่อในพระเจ้า
และวัฒนธรรมก็กลายมาเป็น " อารยธรรม " ในความหมายว่า อารยธรรมคือวัฒนธรรมของ

สังคมที่เจริญแล้ว

นอกจากนี้อมรา พงศาพิชญ์ ยังได้อ้างอิงถึงกอร์ดอน ไซล์ด (Gordon Child) ซึ่งเป็นผู้ชี้ให้เห็นว่ามนุษย์เราวิวัฒนาการจากสังคม และวัฒนธรรมของผู้ล่าสัตว์ เก็บของป่ากินเป็นอาหาร มาเป็นสังคมและวัฒนธรรมของผู้ที่ตั้งถิ่นฐาน รู้จักเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ และถ้าสภาพแวดล้อมอุดมสมบูรณ์มาก การตั้งถิ่นฐานก็จะหนาแน่นและถาวรขึ้นจนกลายเป็นเมือง

ถ้าวัฒนธรรมที่แพร่กระจายมีลักษณะสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมมากกว่าวัฒนธรรมเดิม วัฒนธรรมเดิมต้องปรับ และท้ายที่สุดวัฒนธรรมเดิมอาจไม่หลงเหลือให้เห็นอยู่ต่อไป

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ ไททอร์ย์ เครือแก้ว (2513) ซึ่งได้กล่าวว่าการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตความเป็นอยู่เหมือนกัน

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมเกิดขึ้นกับสถาบันทางสังคมเป็นสำคัญ สถาบันทางสังคม คือระเบียบหรือแนวทางปฏิบัติที่สังคมกำหนดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของสมาชิก และ สมาชิก ได้ยอมรับปฏิบัติกันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ทำให้สังคมมีความเป็นระเบียบและอยู่รอดได้ (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข 2534 : 45)

นิเทศ ดินนะกุล (2534 : 105) กล่าวถึงสถาบันทางสังคมไว้ว่า เป็นแบบแผนพฤติกรรมที่เป็นมาตรฐานของสังคม ที่มีเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานของสังคม และมีหน้าที่ทำให้สังคมคงสภาพอยู่ได้ สถาบันทางสังคมเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของสังคม หรือเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานต่างๆที่ทุกสังคมต้องเผชิญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

โดยทั่วไปสังคมต่างๆจะมีสถาบันพื้นฐานที่สำคัญอยู่ 5 สถาบัน (ยกเว้นสังคมดั้งเดิม) คือ สถาบันครอบครัว สถาบันการเมืองการปกครอง สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา

การเปลี่ยนแปลงอาจพิจารณาแบ่งได้เป็นสองประเภท คือการเปลี่ยนแปลงจากภายใน และการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก

1) การเปลี่ยนแปลงจากภายใน (Endogeneous Change) เช่น จาก การประดิษฐ์คิดค้นวิธีการผลิตใหม่ขึ้นในสังคมนั้นเอง จากการต่อสู้ขัดแย้งระหว่างกลุ่ม และ กระบวนการในสังคม จากการริเริ่มดำเนินการเปลี่ยนแปลงจากชนชั้นนำ หรือจากขบวนการ

ปฏิบัติโดยประชาชน เป็นต้น

2) การเปลี่ยนแปลงจากภายนอก (Exogeneous Change) เช่น การรับเอาเทคโนโลยีจากภายนอก การล่าอาณานิคมของจักรวรรดินิยมอังกฤษต่ออินเดีย การเปลี่ยนแปลงจากภายนอกนี้บางครั้งก็เกิดขึ้นโดยสมัครใจ และเลือกสรรโดยสังคมผู้เปลี่ยนแปลง บางครั้งก็เป็นการใช้กำลังบังคับโดยตรง(หรืออ้อม)

ในด้านปัจจัยของการเปลี่ยนแปลง นักวิชาการกล่าวถึงสิ่งที่ เป็นปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมไว้ พอนามากกล่าวได้คือ

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และคณะ (2534: 76-79) ได้เสนอสมมุติฐานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสังคมวัฒนธรรม เพื่อการนำไปทดสอบและสร้างทฤษฎีต่อไปคือ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมเกิดจาก

1. การที่สังคมชนบทได้มีการติดต่อกับสังคมเมืองมากขึ้น
2. การเพิ่มขึ้นของประชากรในชุมชน
3. การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมของสังคมเมือง
4. การที่หน่วยงานของรัฐเข้าไปมีบทบาทมากขึ้น
5. การแพร่กระจายวัฒนธรรมในด้านการแพทย์ ความเจริญทางด้าน การแพทย์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี
6. ประสบการณ์การทำงานหรือการท่องเที่ยวของปัจเจกบุคคล
7. ความเจริญในด้านสื่อมวลชน

สุริชัย หวันแก้ว (ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา 2534: 162) ได้กล่าวถึงปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม ในทัศนะของนักสังคมวิทยาว่า ได้แก่

- 1) ปัจจัยทางภูมิศาสตร์และดาราศาสตร์
- 2) ปัจจัยทางชีววิทยา ซึ่งรวมถึงการถ่ายทอดทางพันธุกรรม สติปัญญา
- 3) ปัจจัยทางการเมืองและการทหาร
- 4) ปัจจัยทางเทคโนโลยี
- 5) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

6) ปัจจัยทางศาสนาและอุดมการณ์

อันที่จริงแล้ว การเปลี่ยนแปลงทางสังคมต้องอาศัยเหตุปัจจัยหลายอย่างประกอบกัน จะอาศัยปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งโดยลำพังย่อมไม่ได้

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และสุวรรณ บัวทวน (2527) ได้กล่าวถึงตัวแปรเหตุที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนหมู่บ้านหลายแห่ง ซึ่งทั้งสองได้ศึกษามาแล้ว ได้แก่ นิเวศวิทยา การยอมรับสิ่งใหม่ การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ลักษณะบุคลิกภาพของปัจเจกบุคคล สื่อสารมวลชน และการสาธารณสุขภาคขั้นพื้นฐาน ส่วนตัวแปรผลที่สำคัญได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม

จากที่กล่าวมาในส่วนนี้อาจสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม หมายถึง ผลของการเปลี่ยนแปลงทุกอย่างของกระบวนการทางสังคม ซึ่งปรากฏให้เห็นเป็นสถานหรือลักษณะที่แตกต่างไปจากเดิมของสถาบันต่างๆในสังคม ซึ่งสถาบันเหล่านั้นได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา สถาบันความเชื่อและประเพณี รวมถึงสถาบันการพักผ่อนหย่อนใจด้วย

ในส่วนของปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมนั้น ทั้งสองแนวคิดที่ได้นำมากล่าวในที่นี้มีความเป็นไปได้พอๆกัน การทำวิจัยครั้งนี้ได้ยึดแนวคิดของสมศักดิ์ ศรีสันติสุข และคณะ (2534) ในการศึกษาปัจจัยของการเปลี่ยนแปลง แต่มิได้ตั้งเป็นสมมุติฐานของการวิจัย เพราะมิได้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณที่เกี่ยวกับตัวแปรดังกล่าว ดังนั้นจึงไม่มีการทดสอบสมมุติฐานแต่อย่างใด

3. ความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับชนชาติพันธุ์กะเหรี่ยง

3.1 ชนชาติพันธุ์กะเหรี่ยง

ในภาษาอังกฤษเรียกกะเหรี่ยงว่า " กะเร็น " (Karen) คนไทยภาคเหนือและชนที่อาศัยอยู่ในรัฐฉานในพม่าเรียกคนกะเหรี่ยงว่า ยาง ส่วนพม่าเรียกกะเหรี่ยงว่า กะฮิน คำในภาษาพม่ามาจากคำว่า ฮิน (Yine) ซึ่งหมายความว่า ป่าเถื่อน ในภาษา

บาลีมีความหมายว่า คนกินอาหารสกปรก ส่วนภาษาสันสกฤต (Kirata) มีความหมายว่าชนเผ่าที่ล่าหนังหรือคนภูเขา กะเหรี่ยงเป็นชาวเขาเชื้อสายทิเบต หม่า สันนิษฐานว่าเดิมอาศัยอยู่ในดินแดนด้านตะวันตกของทิเบต แล้วเข้ามาตั้งอาณาจักรอยู่ในประเทศจีน ต่อมาถูกจิ้งจุกุรรานจึงถอยร่นลงมาอยู่บริเวณลุ่มน้ำแยงซี และถอยมาตามลำแม่น้ำโขง และแม่น้ำสาละวินในเขตพม่า ตามลำดับ

วุฒิ บุญเลิศ (ศิลปวัฒนธรรม 2534 : 6) ระบุว่าชนเชื้อสายกะเหรี่ยง ได้ศึกษาค้นคว้า และเรียบเรียงประวัติความเป็นมาของชนชาติตน ได้ลำดับความเป็นมาของชนชาติกะเหรี่ยงไว้ตอนหนึ่งว่า

" ชนชาติกะเหรี่ยงเป็นชนกลุ่มหนึ่ง ที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน ก่อนคริสต์ศักราช 2234 ชนชาติกะเหรี่ยงได้อพยพมาจากลุ่มแม่น้ำไทกริสยูเฟรติส ในอาณาจักรบาบิโลนจากนั้นจึงอพยพขึ้นไปทางเหนือของภูเขาอารารัสฝั่งทะเลสาบแวนา แล้วจึงอพยพไปทางตะวันออกของทะเลสาบเออร์เมียร์ แล้วจึงอพยพเข้ามาในบริเวณทะเลสาบแคสเปียน จากนั้นจึงเข้าสู่แผ่นดินของมองโกลเลีย และขอมอยู่ภายใต้การปกครองของชนเผ่ามองโกล โดยขอมส่งส่วยให้แก่มองโกล

อยู่มาไม่นานชนชาติกะเหรี่ยงได้อพยพเข้าสู่แผ่นดินเตอร์กิสถาน เมื่อ ก่อนคริสต์ศักราช 2013 ปี กะเหรี่ยงเรียกแผ่นดินนี้ว่า หล่อเปอโหน่ ภาษาดังกล่าวเรียกว่า ลอนนอร์ ซึ่งเป็นแผ่นดินที่อุดมสมบูรณ์ และ ก่อนคริสต์ศักราช 290 ปี กะเหรี่ยงอยู่ในทิเบตซึ่งชนชาติจีนปกครองอยู่ จีนเรียกกะเหรี่ยงว่า โจ้ว ต่อมากะเหรี่ยงได้ตั้งอาณาจักรในประเทศจีน หลังจากนั้นได้ถูกรุกรานโดยราชวงศ์จีนของจีน จึงอพยพมาอยู่ลุ่มน้ำแยงซีเกียง หรือแยงซี ซึ่งแปลว่า แม่น้ำของพวกภาษา

ชนชาติกะเหรี่ยงได้อพยพเข้ามายังแผ่นดินอินโดจีน จากที่ถูกจิ้งจุกุรรานโดยเข้ามายังลุ่มน้ำโขง และแม่น้ำสาละวินใน และ ได้ตั้งอาณาจักรของตนที่ในปี ค.ศ. 543ชนชาติอ้ายลาวได้ ลงมา และ

ปะทะกับชนชาติกะเหรี่ยง เอาชนะชนชาติกะเหรี่ยง ได้จึงตั้งอาณาจักร
โยนก เมื่อครั้งที่กะเหรี่ยงตั้งอาณาจักรของตนนั้นมีเมืองหลวงอยู่ที่
เชียงใหม่ อย่างไรก็ตามในเรื่องที่ตั้งของเมืองหลวงนี้ยังไม่แน่นอน
อาจเป็น เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง หรือเชียงราย "

กะเหรี่ยงในประเทศไทยอพยพมาประมาณกว่า 200 ปีแล้วทางชายแดนพม่าซึ่ง
ติดต่อกับไทยทางด้านตะวันตก และอาศัยอยู่ตลอดแนวยาวของประเทศไทยต่อกันมาจากเหนือ
จรดใต้ กะเหรี่ยงนับเป็นชาวเขากลุ่มใหญ่ที่สุดในประเทศไทย (ศิลปวัฒนธรรม 2534 : 5)

กะเหรี่ยงแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยๆ 4 กลุ่ม คือ กะเหรี่ยงสกอ (Skaw Karen)
กะเหรี่ยงโปว์หรือกะเหรี่ยงปโว (Pwo Karen, P'wo Karen) กะเหรี่ยงบะเว (B'hwe
Karen) กะเหรี่ยงตองสุ (Taungthu) (วีระวัชร ปิ่นเขียน 2534: 41-44)
ลักษณะของกะเหรี่ยงแต่ละกลุ่มย่อย อธิบายพอสังเขปได้ดังนี้

กะเหรี่ยงเผ่าสะกอ กะเหรี่ยงเผ่านี้ส่วนมากชอบอาศัยอยู่ตามบนภูเขา คน
ทางเหนือเรียกกะเหรี่ยงเผ่านี้ว่า ยางดอย ยางกะเลอ ยางเหียน ภาคกลางเรียกชนเผ่า
นี้ว่ากะหรั่ง กะเหรี่ยงเผ่าสะกอมีมากที่สุดในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในอำเภอแม่สะเรียงเคยมี
กะเหรี่ยงเป็นสมาชิกจังหวัด และมีกะเหรี่ยงคนหนึ่งเป็นปลัดอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน กะเหรี่ยง
ในพม่ามีรัฐปกครองตนเองและพยายามปลดแอกออกจากรัฐบาลพม่า เรียกตนเองว่า กอร์ดูล์
มีประธานาธิบดีชื่อ โบเม็ยะ

กะเหรี่ยงเผ่าโปว์ เผ่านี้เรียกตนเองว่า โพล่ง หรือ กะโพล่ง คนไทยทาง
เหนือเรียกกะเหรี่ยงเผ่านี้ว่า ยางเปียง ยางน้ำ ยางสวยคมบาง ส่วนมากกะเหรี่ยงเผ่า
นี้ชอบอยู่ตามที่ราบ กะเหรี่ยงตำบลสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรีเป็นกะเหรี่ยงเผ่านี้

กะเหรี่ยงบะเว หรือเบว คนไทยทางเหนือเรียกกะเหรี่ยงเผ่านี้ว่า ยางแดง
ส่วนมากอยู่ในรัฐ กะชา หรือ รัฐกะเร็นในพม่า ในประเทศไทยมีที่อำเภอแม่สอด จังหวัด
ตาก และ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในพม่ากะเหรี่ยงเผ่านี้ก็เป็นอีกเผ่าหนึ่งที่ลุกขึ้นต่อสู้กับพม่าเพื่อ
แยกตนเองเป็นอิสระ

กะเหรี่ยงเผ่าตองสุ กะเหรี่ยงเผ่านี้ส่วนมากอาศัยอยู่ในพม่า ในพม่ามีชื่อเรียก
อีกอย่างหนึ่งว่า ปะโอ กะเหรี่ยงเผ่าตองสุไม่ยอมรับตนว่าเป็นกะเหรี่ยงเผ่าหนึ่ง

ในลี้กลุ่มนี้ กะเหรี่ยงสะกอถือเป็นกลุ่มใหญ่ที่สุด ส่วนกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในไทย
ส่วนใหญ่เป็นกะเหรี่ยง ไป่ว์ หรือ ปิว ภาษาของชาวกะเหรี่ยงจัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน
ทิเบต (Sino Tibe) คือพวกกาเร็นนิค (Karenic)

3.2 กะเหรี่ยงในประเทศไทย

กะเหรี่ยงจัดเป็นกลุ่มชาวเขาพวกหนึ่งที่มีจำนวนมากที่สุด เข้ามาอาศัยอยู่ใน
ประเทศไทยเป็นเวลานานมาแล้ว โดยอยู่ตามพรมแดนระหว่างไทยกับพม่า ตามแนวภูเขา
ตั้งแต่จังหวัดแม่ฮ่องสอนจนถึงจังหวัดระนอง แบบแผนในการดำเนินชีวิตแตกต่างและล้ำหลังกว่า
ชนส่วนใหญ่ในประเทศ คนพวกนี้แยกตัวอยู่อย่างอิสระเป็นเผ่าพันธุ์ ไม่ค่อยยอมรับความเป็นไป
ของประเทศที่ตนอาศัยอยู่ ยึดมั่นอยู่ในขนบจารีตแบบแผนชีวิตของตน มีความรู้สึกในความเป็น
เผ่าพันธุ์ของพวกตน ความรู้สึกนึกคิดดังกล่าวได้รับการอบรมสั่งสอนถ่ายทอดจนเป็นแบบแผนใน
การดำเนินชีวิตโดยกระบวนการทางครอบครัว (เทวี สวรรยาธิบดี 2525 : 1)

ขจิต ภู่พันธ์ (2526 : 73) ได้กล่าวถึงกะเหรี่ยงในประเทศไทยไว้ว่า
กะเหรี่ยงอาศัยอยู่ในเขตไทยก่อนที่ชนชาติไทยจะเคลื่อนย้ายลงมาสู่แหลมสุวรรณภูมิ แต่มีจำนวน
เล็กน้อย ส่วนการอพยพครั้งสำคัญของกะเหรี่ยงเข้าสู่ประเทศไทยเกิดขึ้นในสมัยเมื่อพระเจ้า
อลองพญา กษัตริย์พม่าทำสงครามกับพวกมอญ พวกมอญพ่ายแพ้ถูกกองทัพพม่าติดตามฆ่าฟันอย่าง
หนัก ในขณะนั้นพวกกะเหรี่ยงมีความสัมพันธ์อันดีกับพวกมอญ และให้ที่พักพิงแก่พวกมอญ
เมื่อพ่ายกองทัพติดตามมาพวกกะเหรี่ยงเห็นเกรงภัยที่จะเกิดขึ้น จึงพากันอพยพหลบหนีเข้าสู่
เขตไทย การอพยพของชาวกะเหรี่ยงเข้าสู่ประเทศไทยนอกจากจะมีสาเหตุมาจากการหลบหนี
ภัยอันตรายมาแล้วยังมีสาเหตุมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจอีกด้วย กล่าวคือ เมื่อการทำมาหากิน
ทางเขตพม่าฝืดเคือง พวกนี้ก็พากันอพยพเข้ามาหาทำเลที่ทำกินใหม่ในเขตไทย

ลิขิต ชีรเวคิน (2521 : 76) ได้อธิบายในเรื่องการอพยพของชาวกะเหรี่ยง
เข้าสู่ประเทศไทยไว้ตอนหนึ่งว่า ก่อนที่จะอพยพเข้าสู่ประเทศไทย ชาวกะเหรี่ยงตั้ง
บ้านเรือนอยู่บริเวณริมแม่น้ำโขงระหว่างพม่ากับลาว และเข้าสู่ประเทศไทยประมาณ 20 ปี

มาแล้ว ทางชายแดนพม่า ซึ่งติดต่อกับไทยทางด้านตะวันตก ยาวตลอดแนวจากเหนือจรดใต้ และเข้ามาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ในบริเวณจังหวัดเชียงราย และแม่ฮ่องสอน ในเขตอำเภอ แม่สะเรียง และอำเภอขุนยวม อำเภอท่าสองยาง และอำเภอแม่ระมาดจังหวัดตาก อำเภอ สังขละบุรี อำเภอทองผาภูมิ อำเภอศรีสวัสดิ์ อำเภอบ่อพลอย และอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ความเห็นของปราชญ์อีกท่านหนึ่งคือ เสถียรโกเศศ (2516: 91) ก็มีความ เห็นที่สอดคล้องกัน โดยได้กล่าวถึงกะเหรี่ยงในประเทศไทยไว้ตอนหนึ่งว่า เป็นกะเหรี่ยงที่ อพยพมาจากประเทศพม่ามาแล้ว เพราะหนีโรคระบาดหรือได้รับการเบียดเบียนจากพวกอื่น

3.3 กะเหรี่ยงอำเภอสามฝั่ง

กะเหรี่ยงอำเภอสามฝั่งได้เข้ามาอยู่บริเวณลุ่มน้ำภาชี ประมาณ 200 ปี มาแล้ว สันนิษฐานว่าเดิมทีเดิยวกะเหรี่ยงสามฝั่งอาศัยอยู่ในประเทศพม่าและคงจะอพยพเข้ามา ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เนื่องจากสงครามระหว่างไทยกับพม่า การอพยพเข้ามาครั้งแรก ของกะเหรี่ยงสายนี้เข้ามาทางห้วยช่องกะเลีย หรือพุทอง เขตอำเภอวังสะ ปัจจุบันเป็นอำเภอ สังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ต่อมากะเหรี่ยงจากแหล่งเดียวกันคือ กะเหรี่ยงบ้านเมกะจะ เมืองมอระหม่าง ได้ติดตามมาอีก ทางการจิงแต่งตั้งให้เจ้าเมือง คือ พระยาศรีสุวรรณคีรี (ภูะโฝ) ลูกหลานรับตำแหน่งสืบมาจนถึงพระศรีสุวรรณคีรี(ทะเจียงโปรย) ได้เป็นนายอำเภอ สังขละบุรีจนครบเกษียณอายุ เมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชการที่ 5 เสด็จประพาสน้ำตก ไทรโยคนั้น ได้มีกะเหรี่ยงจากบ้านสระสี่มุม (ปัจจุบันอยู่ในเขตนครปฐม) มาเฝ้าประมาณ 50 คน พร้อมทั้งนำของป่าถวายต่อสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงด้วย ชาว กะเหรี่ยงที่ได้มาเข้าเฝ้าได้แสดงการละเล่น เล่นรำกะทปไม้ไปจนพระเนตร ผู้นำกะเหรี่ยง ที่มาเข้าเฝ้ามี หลวงพิทักษ์บรรพต หลวงพิทักษ์ไพรวลัย จากบ้านสามฝั่งฝาย ไทรโยค

สันนิษฐานว่า กะเหรี่ยงสามฝั่งนั้นได้อพยพลงมา จากจังหวัดกาญจนบุรี แล้ว กระจายออกไปในพื้นที่บางส่วนของจังหวัดนครปฐม คือ ตำบลสระสามแคว ห้วยกระบอก บางส่วนของจังหวัดราชบุรี คือ อำเภอบ้านโป่ง อำเภอจอมบึง อำเภอเมืองราชบุรี และตะโก บ้านหนองนกกระเรียน หรือบ้านหนองกะเหรี่ยง) และลงมาอยู่บริเวณลุ่มน้ำภาชี ทางพวกเข้า

อยู่ในเขตอำเภอเขาย้อย (ปัจจุบันเป็นกิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง) อำเภอท่ายาง และตลอดไปจนถึงอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผู้นำของกะเหรี่ยงตำบลสวนผึ้งตั้งแต่อดีต จนปัจจุบัน มีรายนามดังนี้

1. หลวงพิทักษ์ (พุ่งเลี้ยงเฮ้)	2. กำเนิดทองดี (บุตรหลวงพิทักษ์)
3. หลวงพิทักษ์ (พุ่งวงลา)	4. กำเนิดมีซ่า (นายตาโต)
5. กำเนิดตาไม้ บุญเลิศ	6. กำเนิดประยูร วุฒินานิช
7. กำเนิดระเอน บุญเลิศ	8. กำเนิดสว่างค์ บุญเลิศ
9. กำเนิดประภิต ใจบำเพ็ญ	10. กำเนิดสงกรานต์ มั่นใจ (ปัจจุบัน)

(ข้อมูลจาก วุฒิ บุญเลิศ ใน ศิลปวัฒนธรรม 2534 : 7)

การวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชนชาติพันธุ์กะเหรี่ยงอำเภอสวนผึ้ง

ได้มีนักวิชาการทำการวิจัยเกี่ยวกับชนชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่อำเภอสวนผึ้งไว้บ้าง แต่ยังมีเป็นจำนวนน้อย ที่ได้พบพจนานามกล่าวได้ดังนี้

วีระวัชร สัราญจิตต์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง " ระบบหน่วยเสียงของภาษากะเหรี่ยงในตำบลสวนผึ้ง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี " (2515) โดยมีความมุ่งหมายที่จะค้นคว้าถึงหน่วยเสียงของภาษากะเหรี่ยง เกี่ยวกับฐานที่เกิด ลักษณะอาการ คุณสมบัติ จำนวนและการปรากฏของหน่วยเสียงในพยางค์ ลักษณะของพยางค์ การลงเสียงหนักในคำ การขึ้นเสียงลงเสียงในประโยค เพื่อเปรียบเทียบกับภาษาไทยกรุงเทพฯ สำหรับใช้เป็นข้อเสอแนะในการเรียนการสอนภาษาไทยให้แก่เด็กที่พูดภาษากะเหรี่ยงเป็นภาษาแม่ การวิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ และ สังเกตการออกเสียง จากผู้ให้ปากคำซึ่งเป็นชาวกะเหรี่ยง ผลของการวิจัยได้ข้อสรุปเกี่ยวกับ หน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยว หน่วยเสียงพยัญชนะที่เป็นคู่ หน่วยเสียงพยัญชนะประสม หน่วยเสียงสระเดี่ยว หน่วยเสียงวรรณยุกต์ การออกเสียง การขึ้นเสียงลงเสียงในประโยค

ปกรณัม ภัทรศิริ และกำจร โมระกานต์ (2517) ได้ทำการศึกษาภาษากะเหรี่ยงแห่ง

ตำบลบ้านบ่อ กิ่งอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ได้สาระของความรู้ที่น่าสนใจ โดยได้ศึกษาเกี่ยวกับบริเวณและสภาพอันเป็นที่ตั้งของหมู่บ้านชาวกะเหรี่ยง การประกอบอาชีพ การทำนา การปลูกพืชไร่ การประกอบกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เช่น การดำข้าว การทอผ้าของหญิงชาวกะเหรี่ยง การปฏิบัติตามความเชื่อทางศาสนา และไสยศาสตร์ การปฏิบัติตามประเพณีของชนชาติกะเหรี่ยง

ในปี พ.ศ. 2525 เทวี สวรรยาธิบัติ ได้ทำการศึกษา " แบบแผนชีวิตชุมชนที่มีผลกระทบต่อภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีกะเหรี่ยงที่กิ่งอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี " ได้พบว่า สตรีกะเหรี่ยงที่มีสามีประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงกว่า สตรีที่มีสามีประกอบอาชีพอื่นๆ อายุแรกสมรสมีความสัมพันธ์กับภาวะเจริญพันธุ์ กล่าวคือ บุตรเกิดรอดลดลงถ้าสตรีมีอายุแรกสมรสเพิ่มขึ้น จากการมีครอบครัวขนาดใหญ่ทำให้สุขภาพทั้งของมารดาและทารกไม่ดี จึงทำให้มักมีการล้มเหลวของการตั้งครรภ์ ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติในด้านวิธีการป้องกัน การปฏิสนธิมีน้อยและมีความเชื่อบางอย่างที่ผิดๆ การที่สถานภาพทางการศึกษาต่ำ และเป็นสังคมแบบชนบทจึงทำให้สังคมกะเหรี่ยงยังคงมีความเชื่อ ทักษะที่มั่งงายและไร้เหตุผลอยู่บ้าง การเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตค่อนข้างช้า

วีระวัชร ปิ่นเขียน (สำนวนจิตต์) ได้ทำการศึกษา " วรรณกรรมกะเหรี่ยงจากตำบลสวนผึ้ง กิ่งอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี " ในปี 2524 โดยการศึกษาดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายที่จะรวบรวม จำแนก และศึกษาวรรณกรรมประเภทนิทานมุขปาฐะของชาวกะเหรี่ยงจากตำบลสวนผึ้ง กิ่งอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม ชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม ข้อสังเกตบางประการจากนิทาน โดยใช้วิธีสัมภาษณ์และจดบันทึก จากวิทยากรชาวกะเหรี่ยงจำนวน 9 คน ผลการศึกษาสามารถรวบรวมนิทานกะเหรี่ยงได้จำนวน 70 เรื่อง จากการวิเคราะห์สาระของนิทานได้เห็นว่าวรรณกรรมดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับบ้านเรือน ที่อยู่อาศัย พิธีกรรมในท้องถิ่น สภาพความเป็นอยู่ประจำวัน งานอาชีพและการทำมาหากินด้านต่างๆ การละเล่น การนันทนาการ ข้าวของเครื่องมือเครื่องใช้ กีฬา การละเล่น การนันทนาการ การรักษาพยาบาล ประเพณีต่างๆ ได้แก่ การเกิด การตั้งชื่อ การแต่งกาย การย่องสาว การสู่ขอ การแต่งงาน การตาย

ประเพณีกินข้าวห่อ และประเพณีส่งกรานต์ นอกจากนี้ยังพบความเชื่อและค่านิยมต่างๆ รวมทั้งลักษณะบางประการของนิทานกะเหรี่ยงเหล่านั้นด้วย

งานวิจัยเกี่ยวกับชาวกะเหรี่ยงที่อำเภอสวนผึ้งเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นในแง่มุมต่างๆ เกี่ยวกับการดำรงชีวิต และสังคมวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยง แต่ภาพของสังคมชาวกะเหรี่ยงดังกล่าวเป็นภาพในอดีต เมื่อกว่าสิบปีมาแล้ว เมื่อเวลาผ่านไป สภาพแวดล้อมได้เปลี่ยนไป จากเดิม เทคโนโลยีพัฒนาขึ้น อิทธิพลของสังคมเมืองได้แพร่เข้าไป สังคมชาวกะเหรี่ยงดังกล่าวจะมีสภาพเป็นอย่างไร มีการเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยเพียงไร จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจอย่างยิ่ง

2. การวิจัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย

มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมอยู่จำนวนไม่น้อย แต่เนื่องจาก การวิจัยนี้เน้นศึกษาสังคมวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ดังนั้น จึงเน้นที่จะศึกษาและรายงานเฉพาะงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยเท่านั้น งานวิจัยเหล่านี้ที่อาจนำมากล่าวได้คือ

บุญจา จิรภัทรนิมล (2530) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนชาวเขาอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการดำเนินงานพัฒนาของโครงการต่างๆ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาได้แก่ หมู่บ้านที่อยู่ในโครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่แจ่ม และหมู่บ้านที่อยู่ในโครงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมบนที่สูง จากการศึกษาได้พบว่า ผลจากการดำเนินงานทั้งสองโครงการทำให้ชาวเขาส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้น ที่สำคัญคือ สามารถปลูกข้าวพอกินถึงปีละ 7-8 เดือน ชาวเขาเปลี่ยนจากการทำไร่เลื่อนลอยไปทำไร่ทำนาถาวร มีการเพาะปลูกปีละหลายครั้งในบางพื้นที่ ด้านสุขภาพอนามัยพบว่า ชาวเขายอมรับการวางแผนครอบครัวเพิ่มขึ้น ด้านการติดต่อสื่อสาร ชาวเขาพูดภาษาไทยเหนือได้มากขึ้น ติดต่อกับภายนอกได้สะดวกขึ้น โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ราชการ

เพียงจิต เกียนน้อย (2532) ได้ศึกษาปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ โดยเข้าไปศึกษาวิจัยอย่างมีส่วนร่วม

ผลการวิจัยได้พบว่า ปัจจัยที่ทำให้ชาวกะเหรี่ยงเปลี่ยนแปลงจากการนับถือผีดั้งเดิมไปเป็นนับถือศาสนาพุทธ คือ ปัจจัยด้านการเมือง ด้านสังคม และจิตใจ ส่วนปัจจัยที่ทำให้เปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์ คือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และจิตใจ การเปลี่ยนศาสนามีผลต่อการเปลี่ยนทางด้านความเชื่อ ประเพณีปฏิบัติและวิถีชีวิตของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง แต่เอกลักษณ์ที่ยังคงอยู่ก็คือ ความเป็นคนกะเหรี่ยงที่เรียกตนเองว่า " ปาเกอะญอ " ที่มีบรรพบุรุษร่วมกัน พวกเขาจะมีความรักความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ดุษฎี กาฬอ่อนศรี และสมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2532) ได้ทำการศึกษาสภาพ ปัจจัยและผลกระทบ ของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม ในหมู่บ้านชาวเขม ซึ่งอยู่ในเขตอีสานใต้ ได้พบว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น ได้แก่ บทบาทของสถาบันครอบครัว ทั้งในด้านบทบาทของพ่อแม่ การแบ่งมรดก การสร้างบ้านเรือน และความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ ในด้านสถาบันการศึกษา บทบาทของครูและโรงเรียนเปลี่ยนแปลงไป ค่านิยมทางการศึกษาเปลี่ยนไป ส่วนด้านภาษานับว่าเป็นลักษณะเดิมที่มีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก ภาษาเขมยังคงกลืนภาษาอื่นๆ ในด้านสาธารณสุขนับว่ามีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตในหลายๆด้าน โดยเฉพาะการดูแลสุขภาพอนามัย แม้ว่าจะมีการยอมรับการรักษาแผนใหม่มากขึ้น แต่ก็ยังมีบางส่วนที่ใช้วิธีการรักษาแบบพื้นบ้าน ยังคงมีการอยู่ไฟ ในด้านสถาบันศาสนา บทบาทของพระตลอดจนการปฏิบัติตามพิธีกรรมต่างๆ เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะข้อห้ามในการปฏิบัติเกี่ยวกับพิธีกรรมมีความเคร่งครัดลดน้อยลง งานบุญต่างๆเปลี่ยนแปลงไปบ้าง ด้านการพักผ่อนหย่อนใจมีการเปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญในหมู่บ้าน สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ได้แก่ ปัจจัยด้านสาธารณสุข ปัจจัยด้านนิเวศวิทยา ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ ปัจจัยด้านการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ปัจจัยการแพร่กระจายของอำนาจรัฐ และปัจจัยด้านอิทธิพลของระบบการค้า ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในหลายลักษณะ บางครั้งก็เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น คือ หมู่บ้านเปลี่ยนไปสู่ความทันสมัยด้านวัตถุ ชาวเขมได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต หมู่บ้านติดต่อกับเจ้าหน้าที่รัฐและตอบสนองนโยบายรัฐมากขึ้น การปฏิบัติในเดิรมันเปลี่ยนไป หัวหน้าครัวเรือนมีทัศนคติที่ต่อการพัฒนาท้องถิ่น เจ้าหน้าที่รัฐ และคนในหมู่บ้านมีปัญหา

สังคมหลายอย่างซึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัยด้านวัตถุ

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข ปันดดา เพ็ญพันธ์ และรุ่งอรุณ ทิมขุณหเถียร (2532) ได้ทำการศึกษาประวัติความเป็นมาของชุมชน ลักษณะ ปัจจัย และผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ในชุมชนบ้านกวยและญ้อ ด้วยเทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมได้พบว่า ในเรื่องสถาบันครอบครัวมีโครงสร้างครอบครัวเป็นครอบครัวขยายแบบชั่วคราว ที่ลูกชายไปอยู่กับแม่ยายในชุมชนชาติพันธุ์กวย แต่เป็นครอบครัวแบบชั่วคราวที่ลูกสะใภ้ไปอยู่กับแม่ผัวในชุมชนชาติพันธุ์ญ้อ การอบรมเลี้ยงดูบุตรและการเลือกคู่มีความคล้ายคลึงกันทั้งสองชุมชน ปัจจุบันบทบาทของพ่อแม่ได้ลดลง การแต่งงานมีประเพณีเฉพาะของแต่ละชุมชน ทั้งสองชุมชนมีความคล้ายคลึงกันในการแบ่งมรดก ความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ ความภูมิใจในชาติพันธุ์ การรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี การพูดภาษาถิ่นยังมีมั่นคงในปัจจุบัน ด้านสถาบันการศึกษา บทบาทของครูต่อชุมชนมีน้อยกว่าแต่ก่อน เมื่อเรียนจบแล้วนักเรียนกลับมาทำประโยชน์ให้กับชุมชนน้อยลง ด้านสถาบันสาธารณสุข พฤติกรรมการรักษาพยาบาลได้เปลี่ยนไป เป็นแบบตะวันตก นิยมดื่มน้ำฝนมากขึ้น ยังคงมีการอยู่ไฟ มีการใช้ส้วม มีการวางแผนครอบครัวมากขึ้น ด้านสถาบันความเชื่อและประเพณีมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างช้าๆ ยังคงมีการนับถือผีบรรพบุรุษในชุมชนชาติพันธุ์กวย สถาบันพักผ่อนหย่อนใจ มีการพักผ่อนแบบสมัยใหม่และรูปแบบใหม่ๆมากขึ้น ในด้านผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม มีสิ่งอำนวยความสะดวกภายในครัวเรือนแตกต่างกันไปตามค่านิยมของบุคคลและสังคม การพัฒนาคุณภาพชีวิต ความผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม และปัญหา ยังมีบ้าง การปฏิบัติต่อผู้อาวุโสยังมีมากเหมือนเดิม

สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม ของบ้านกวย และบ้านญ้อ ได้พบว่าสภาพสังคมและวัฒนธรรมในชนกลุ่มต่างๆได้เปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและบทบาทของสถาบันต่างๆ การวิจัยได้พบว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดจากปัจจัยหลายประการ และ เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมขึ้นแล้ว ได้เกิดผลต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมเหล่านั้นในลักษณะต่างๆ

การวิจัยนี้ได้ให้ความสนใจกับวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงที่อำเภอสวนผึ้ง โดยต้องการ
ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและวัฒนธรรม ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และ
ผลกระทบอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลง ในชุมชนของชนกลุ่มน้อยดังกล่าว

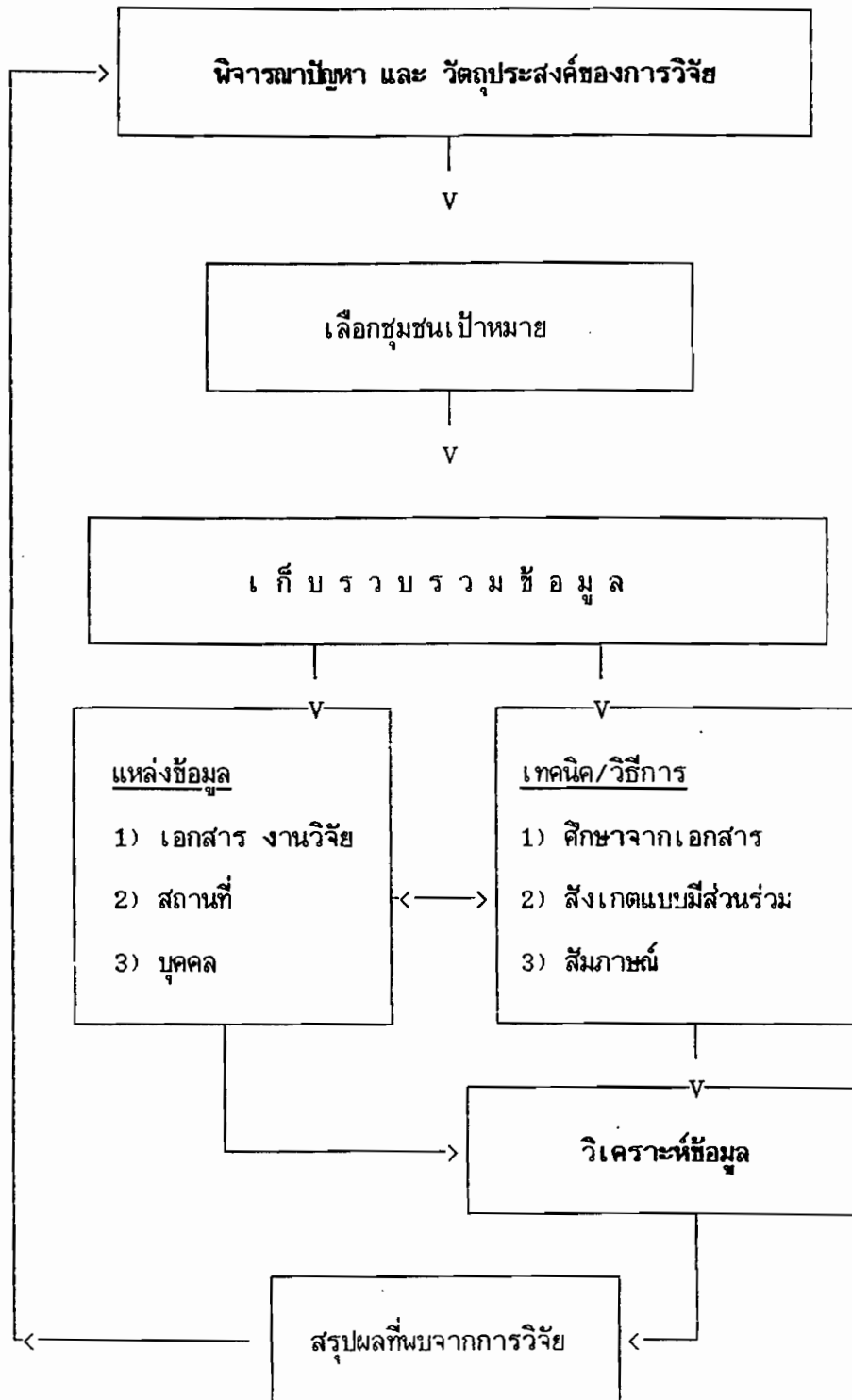
บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาศาสนาสังคมวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไปของชาวกะเหรี่ยง ในเขตอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ครั้งนี้ เน้นใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1. พิจารณาปัญหา และวัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. เลือกชุมชนเป้าหมาย
3. เก็บรวบรวมข้อมูล
4. วิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปผลของการวิจัย

ขั้นตอนดังกล่าว มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน สามารถแสดงให้เห็นได้ด้วยแผนภูมิ
ในหน้า 2 และอธิบายปฏิบัติการของผู้วิจัย ได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แสดงขั้นตอนดำเนินการวิจัย และความสัมพันธ์ระหว่างขั้นตอนต่างๆ

การพิจารณาปัญหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบและทำความเข้าใจกับปัญหา และวัตถุประสงค์ของการวิจัย จนเกิดความชัดเจน เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ก่อนเป็นอันดับแรก เพื่อให้กระบวนการขั้นต่อไปสอดคล้องและสนองส่วนสำคัญดังกล่าวนี้ ผลของการพิจารณายืนยันชัดเจนว่าปัญหาของการวิจัยครั้งนี้คือ ความต้องการที่จะทราบว่า " สภาพสังคม วัฒนธรรมของชนชาวกะเหรี่ยงอำเภอสวนผึ้งมีการเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงเป็นด้านใดบ้าง และเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร อะไรเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นแล้วเกิดผลกระทบอะไรบ้างต่อวิถีชีวิตของกลุ่มชนดังกล่าว " จากปัญหาการวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยได้กำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของการศึกษาไว้ เพื่อการตอบปัญหาได้ว่า

" เพื่อทราบสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงอำเภอสวนผึ้ง ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และผลกระทบอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว "

การเลือกชุมชนเป้าหมาย

เนื่องจากเกณฑ์ในการเลือกศึกษาชุมชนคือ ชุมชนนั้นต้องไม่ใหญ่และซับซ้อนจนผู้วิจัยมองไม่เห็นโครงสร้าง เพราะการวิจัยชนิดนี้จะต้องมีการออกปฏิบัติงานภาคสนามโดยนักวิจัยเอง และนักวิจัยจะต้องแสวงหาข้อมูลจากแหล่งที่มาหลายแหล่ง (มหาวิทยาลัยศิลปากร 2532 : 116) การวิจัยเพื่อศึกษาสภาพสังคมวัฒนธรรมของชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี จึงได้เลือกศึกษาเพียง 2 หมู่บ้าน คือหมู่ที่ 1 "บ้านบ่อ" และหมู่ที่ 2 "บ้านทุ่งแฝก" การเลือกสองหมู่บ้านดังกล่าว ผู้วิจัยเน้นชุมชนที่มีสภาพแตกต่างกันเพื่อให้เห็นความหลากหลาย และเพื่อศึกษาสภาพของ "การเปลี่ยนแปลง" และ "ไม่เปลี่ยนแปลง" กล่าวคือชุมชน "บ้านบ่อ" มีความสะดวกในการคมนาคม มีถนนลาดยางแอสฟัลท์ ง่ายเชื่อถือชาติอยู่ร่วมด้วย มีตลาดกลาง อยู่ใกล้สถานที่ราชการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในกิจกรรมที่นี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นส่วน ซึ่งมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน คือ การพิจารณาลักษณะของข้อมูลที่ต้องการ การพิจารณาแหล่งข้อมูล การเลือกเทคนิควิธีการ วิธีการเพื่อใช้รวบรวมข้อมูล และการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ลักษณะของข้อมูลที่ต้องการ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1.1 ข้อมูลชุมชนทั่วไป เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพด้านต่างๆของชุมชน อันได้แก่ สภาพของการตั้งบ้านเรือน สภาพของพื้นที่ การประกอบอาชีพ สภาพการอยู่อาศัย การติดต่อสังคมกับบุคคลภายนอก ข้อมูลเหล่านี้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมโดยการสังเกต และสัมภาษณ์

1.2 ข้อมูลสภาพสังคมวัฒนธรรม อดีต - ปัจจุบัน เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและบทบาทของสถาบันต่างๆ เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา สถาบันด้านสุขภาพอนามัย สถาบันพักผ่อนหย่อนใจ ข้อมูลเหล่านี้ผู้วิจัยรวบรวมได้โดยศึกษาจากรายงาน การศึกษาค้นคว้าและรายงานการวิจัย ที่ได้มีผู้ทำไว้ เก็บรวบรวมภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ และการสังเกต

1.3 ข้อมูลปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งประกอบด้วยสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ จำนวนและลักษณะประชากร การแพร่กระจายความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สภาพทางเศรษฐกิจ การสื่อสารคมนาคม ศาสนา ความเชื่อ และอุดมการณ์ ข้อมูลเหล่านี้ ส่วนใหญ่ผู้วิจัยได้จากการสังเกตและสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม

1.4 ข้อมูลผลกระทบอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลง ซึ่งหมายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่ได้มีการเปลี่ยนแปลง แต่มีใช้สิ่งที่เป็นการเปลี่ยนแปลงโดยตรง เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการดำรงชีวิตด้านต่างๆ เช่น ความสะดวกสบาย การพัฒนาคุณภาพชีวิต การแต่งงานข้ามเชื้อชาติ การเชื่อฟังผู้อาวุโส และปัญหาสังคมในหมู่บ้าน ข้อมูลเหล่านี้ผู้วิจัยรวบรวมในลักษณะเดียวกับข้อมูลปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

2. การพิจารณาแหล่งข้อมูล ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยดังกล่าวนี้ได้มาจากหลายแหล่ง มีทั้งแหล่งเอกสาร แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล กล่าวคือ

1.1 แหล่งเอกสาร ได้แก่ เอกสารทางราชการ (ราชการ) และทางอำเภอ

คำสั่ง หนังสือราชการ) วารสารซึ่งเป็นข้อเขียนของปัญญาชนในท้องถิ่น รายงานการศึกษา
วิจัยที่ได้มีผู้ทำไว้ก่อนหน้านี้

1.2 แหล่งสถานที่ ได้แก่ ชุมชน หมู่บ้านของชาวกะเหรี่ยง ที่ผู้วิจัยเข้าไป
ศึกษา สังเกต

1.3 แหล่งบุคคล ได้แก่ ผู้อาวุโส ผู้รู้ ผู้นำชุมชนในสองหมู่บ้านที่ทำการศึกษาดังกล่าว ซึ่งการวิจัยนี้ได้ทำการสัมภาษณ์จากแหล่งบุคคลดังกล่าว หมู่บ้านละ 5 คน รายชื่อ
ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเหล่านี้ อยู่ในภาคผนวกของรายงานการวิจัยนี้

3. เทคนิค/วิธีการ และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บ
รวบรวมข้อมูลของการวิจัยนี้ ได้เลือกเทคนิควิธีการที่เหมาะสมและสร้างเครื่องมืออย่างพิถี-
พิถัน เพื่อให้สามารถเก็บได้ข้อมูลได้ตรง และครบถ้วน สามารถตอบคำถามของการวิจัยได้
อย่างดี เทคนิค วิธีการ และเครื่องมือ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

3.1 เทคนิค/วิธีการ เพื่อประสิทธิภาพของการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัย
ครั้งนี้ใช้ 3 เทคนิควิธีการที่สำคัญคือ

3.1.1 เทคนิคการศึกษาจากเอกสาร ข้อมูลส่วนหนึ่งของการวิจัยนี้ต้องการ
สามารถศึกษาได้จากเอกสาร เอกสารเหล่านี้ได้แก่ รายงานการวิจัย เอกสาร
ของทางราชการ และเอกสารที่ปัญญาชนในท้องถิ่นสร้างขึ้น ผู้วิจัยได้รวบรวม
เอกสารดังกล่าว แล้วทำการศึกษา วิเคราะห์ จัดระบบโดยใช้เทคนิคของการ
วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นหลัก

3.1.2 เทคนิคการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ในการศึกษาชุมชนนี้ ยักไปผู้วิจัย
ใช้วิธีเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชน มีกิจกรรมร่วมกับชุมชน เพื่อการสังเกตเหตุการณ์
หรือปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น ในการสังเกตแบบมีส่วนร่วมดังกล่าว ผู้วิจัยเน้นการ
สังเกตตามที่ ลอฟแลนด์ (Lofland, 1971) แนะนำไว้คือ

- 1) การกระทำ (acts) คือเหตุการณ์ หรือสภาวะการณ์ หรือ
พฤติกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ไม่สามารถย้อนหรือต่อเนื่อง
- 2) กิจกรรม (activities) คือ เหตุการณ์ สถานการณ์หรือ

หรือทบทวนระเบียบประเพณี และพิธีกรรมที่เกิดขึ้นในลักษณะต่อเนื่อง และมีความผูกพันกับบุคคลบางคนหรือบางกลุ่ม

3) ความหมาย (meanings) คือ การที่บุคคลอธิบายหรือสื่อสาร หรือให้ความหมายเกี่ยวกับการกระทำและหรือกิจกรรม อาจเป็นการให้ความหมายในลักษณะเกี่ยวกับโลกทัศน์ ความเชื่อ ค่านิยม บรรทัดฐาน

4) ความสัมพันธ์ (Relationship) คือความเกี่ยวข้องระหว่างบุคคลหลายๆคน ในสังคมที่ศึกษา ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง อาจเป็นรูปแบบของการเข้ากันได้ หรือความขัดแย้งกันก็ได้

5) การมีส่วนร่วมในกิจกรรม (participation) คือการที่บุคคลมีความผูกพัน และเข้าร่วมกิจกรรม หรือมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

6) สถานสังคม (setting) คือสถานการณ์ หรือสภาพการณ์ที่ การกระทำ หรือกิจกรรมที่ทำการศึกษาก่อเกิดอยู่

3.1.3 การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เป็นหลักในการวิจัยครั้งนี้ด้วย โดยใช้ทั้งเทคนิคการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และเทคนิคการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ รวมทั้งการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกด้วย ในการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการนั้นผู้วิจัยมีแบบบันทึกประกอบการสัมภาษณ์ มีการบันทึกเสียง และมีการบันทึกภาพในบางครั้งด้วย

3.2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเทคนิค/วิธีการที่ ใน ข้อ 3.1 นั้น บางเทคนิค/วิธีการ ต้องอาศัยเครื่องมือประกอบเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล ให้ได้แน่นอน ให้ได้ความละเอียดครบถ้วน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพในการวิเคราะห์ต่อไป เครื่องมือต่างๆที่ใช้ อาจแยกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ เครื่องมือที่ใช้เป็นหลัก และเครื่องมือที่ใช้เสริม

3.2.1 เครื่องมือหลัก เป็นเครื่องมือสำคัญ มีความจำเป็นที่ ใช้ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ให้ได้ตามที่ต้องการ เครื่องมือหลักที่ใช้ในการวิจัยนี้คือ

1) แบบบันทึกการสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการได้ใช้แบบบันทึกการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามโครงสร้างของข้อมูลที่ต้องการ ในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งได้ขออนุญาตทำการจดบันทึกต่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วย แบบบันทึกการสัมภาษณ์ดังกล่าว ประกอบด้วยส่วนสำคัญคือ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบ ประวัติหมู่บ้าน สถานีวิจัย สถานศึกษา สถานสาธารณูปโภคของหมู่บ้าน ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม ปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมวัฒนธรรม และ ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมวัฒนธรรม ในแต่ละส่วนนี้จะมีแนวคำถามสำหรับผู้วิจัย ผู้วิจัยอาจใช้แนวคำถามดังกล่าวหรืออาจคิดคำถามขึ้นใหม่ก็ได้ เมื่อได้คำตอบก็จะบันทึกลงในที่ซึ่งเว้นไว้ให้ในแบบสัมภาษณ์ ดังตัวอย่างแนวคำถามบางส่วนดังนี้

1. ประวัติหมู่บ้าน

- หมู่บ้านตั้งขึ้นเมื่อใด
- ชื่อหมู่บ้านมีความหมายว่าอย่างไร
-
- ใครย้ายมาอยู่เป็นรุ่นแรก
- ย้ายมาจากที่ไหน
- ย้ายมาเพราะอะไร
- ---
- ช่วงใดมีคนย้ายเข้า - ย้ายออก มาก

ตัวอย่างเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้แจกคณนวก ที่อยู่ในส่วนหลังของรายงานการวิจัยนี้

2) ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยและผู้ช่วยได้ศึกษา และปรึกษา อภินันท์ อภินันท์

ต่างๆจนเข้าใจชัดเจนก่อนออกเก็บรวบรวมข้อมูล พยายามที่จะยึดหลักของการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพให้มากที่สุด การวิจัยครั้งนี้มีผู้เก็บข้อมูลที่ได้รับการศึกษาและฝึกอบรมมาโดยตรง และมีประสบการณ์ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพมาก่อน จึงทำให้ได้ข้อมูลที่เชื่อว่ามีคุณภาพ "เที่ยง" และ "ตรง" ในระดับที่ยอมรับได้

3.2.2 เครื่องมือเสริม เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้เพื่อช่วยให้การเก็บข้อมูลมีความครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ได้แก่

1) เครื่องบันทึกเสียง ใช้บันทึกเสียงการสัมภาษณ์เพื่อให้สามารถเก็บสาระสำคัญอันจะนำมาเป็นข้อมูล ประกอบกับข้อมูลการจดบันทึก เพราะการจดบันทึกอาจเก็บเนื้อหาสาระไม่ได้หมด หรือจดไม่ทัน ข้อมูลจากเทปเสียงจะนำมาช่วยเสริมให้ครบถ้วนสมบูรณ์ได้

2) กล้องถ่ายภาพ ใช้เก็บภาพต่างๆที่เห็นว่าสำคัญ น่าสนใจ อันจะนำมาแสดงให้เห็นวิถีชีวิตและสภาพของชุมชนที่ศึกษา การวิจัยนี้ได้ถ่ายเป็นภาพสไลด์ไว้จำนวนหนึ่งซึ่งจะสามารถนำออกฉายประกอบการนำเสนอผลการวิจัยได้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล เมื่อได้สร้างเครื่องมือ และทำความเข้าใจกับเทคนิควิธีการต่างๆ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) เตรียมเครื่องมือ และซักซ้อมการใช้เครื่องมือ ทำความเข้าใจกับเทคนิควิธีการต่างๆ ที่ใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2) ติดต่อกับชุมชนที่จะเข้าไปศึกษา แสวงหาแหล่งเอกสารที่ต้องการค้นคว้า ผู้วิจัยได้ติดต่อกับบุคคลผู้มีบทบาทสำคัญ และเป็นสมาชิกอยู่ในชุมชนที่ต้องการศึกษา ซึ่งแจ้งจุดประสงค์ของการเข้าไปศึกษา นัดหมายวันเวลาที่เข้าไปศึกษาในชุมชน ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี ในส่วนของเอกสารที่ต้องการศึกษานั้น ผู้วิจัยได้แสวงหาจากห้องสมุดสถาบันต่างๆ ได้ติดต่อกับสถานี่ราชการ โดยเฉพาะอำเภอสวนผึ้ง ติดต่อกับโรงเรียนสวนผึ้งวิทยา ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมประจำอำเภอ ติดต่อกับผู้ใหญ่บ้าน และปราชญ์ชนใน

ท้องถิ่น ซึ่งสามารถรวบรวมเอกสารได้มาก เพียงพอกับการใช้วิเคราะห์ เพื่อตอบคำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 3) ประชุมปรึกษาและวางแผนการเข้าชุมชน ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ได้ประชุมวางแผนการเข้าศึกษาในชุมชน โดยกำหนด เป้าหมาย กิจกรรม และระยะเวลาที่จะทำอย่างชัดเจน กำหนดระยะเวลาของการเข้าศึกษาชุมชน เป้าหมายสามเดือนคือ เดือนสิงหาคม เดือนกันยายน และ เดือนตุลาคม พ.ศ. 2536 ซึ่งการดำเนินการตามที่เป็นจริงมีความล่าช้ากว่าที่กำหนดไว้เล็กน้อย กล่าวคือ การเก็บข้อมูลดำเนินการเสร็จสิ้นในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2536 อย่างไรก็ตามการดำเนินการสำเร็จเรียบร้อยเป็นอย่างดี
- 4) เข้าเก็บข้อมูลในชุมชน ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ได้เข้าศึกษาชุมชนระยะหนึ่งแล้วจึงเริ่มเก็บรวบรวมข้อมูล โดยความช่วยเหลือของผู้ประสานงาน ได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากข้าราชการในท้องถิ่น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมทั้งชาวบ้านในชุมชนทั้งสองด้วย
- 5) รวบรวมข้อมูลที่เก็บได้ ตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล ผู้วิจัยและผู้ช่วย ได้รวบรวมข้อมูลที่เก็บได้อย่างเป็นระบบ โดยผ่านการวิเคราะห์เป็นระยะๆ ตลอดช่วงของการเก็บรวบรวมข้อมูล และท้ายสุดได้มีการตรวจสอบว่าข้อมูลที่เก็บได้ทั้งหมดมีความครบถ้วนตามต้องการ สามารถตอบปัญหา หรือสนองจุดประสงค์ได้ครบถ้วนหรือไม่ ซึ่งการตรวจสอบครั้งล่าสุดพบว่าได้ข้อมูลที่ครบถ้วนตามต้องการ

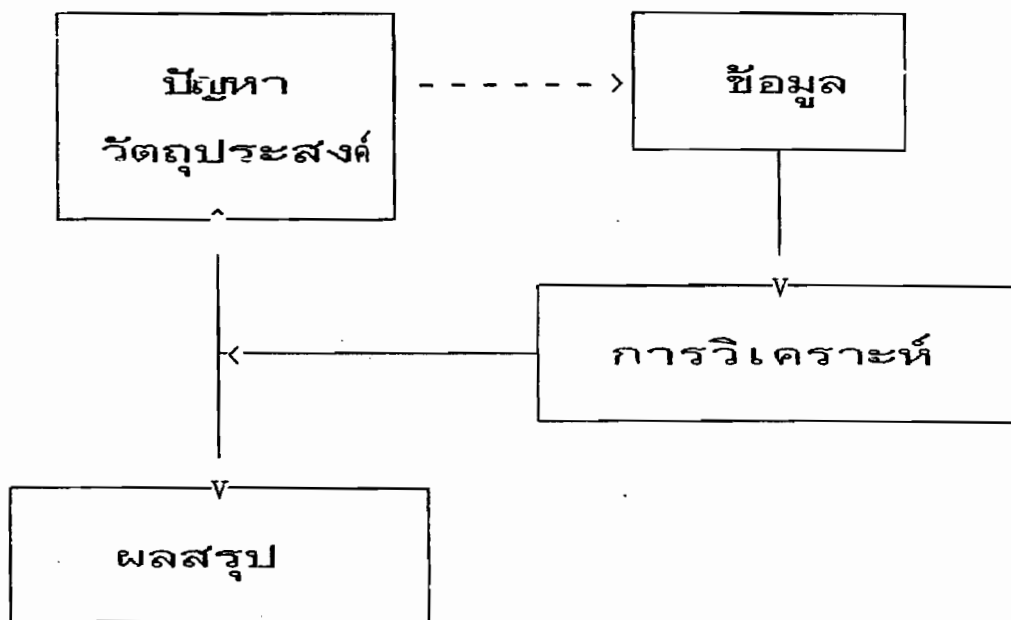
การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลของการวิจัยนี้ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งได้จากเอกสาร งานวิจัย ได้จากการสังเกต และการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์จึงใช้เทคนิคเชิงคุณภาพ กล่าวคือข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารใช้ "เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา" ข้อมูลจากการสังเกต สัมภาษณ์ ใช้ "เทคนิคพรรณนาวิเคราะห์" โดยเน้นการตีความ ใช้ตรรกวิทยา

ในการวิเคราะห์ความหมายจากข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลมุ่งตอบปัญหาหรือสนองตอบต่อวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. การสรุปผลของการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลนั้นเป็นการจัดระบบ จำแนกข้อมูล โดยเป้าหมายเพื่อ ตอบปัญหาของการวิจัย และดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ได้นำไปสู่อี้อสรุปของการวิจัย ซึ่งได้พบว่า การศึกษาครั้งนี้สามารถตอบปัญหาการวิจัย สามารถสนองวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ครบถ้วนทุกประการ

การดำเนินการในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการวิจัยแสดงได้ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ปัญหา/วัตถุประสงค์ ข้อมูล การวิเคราะห์ และ ผลสรุปของการวิจัย

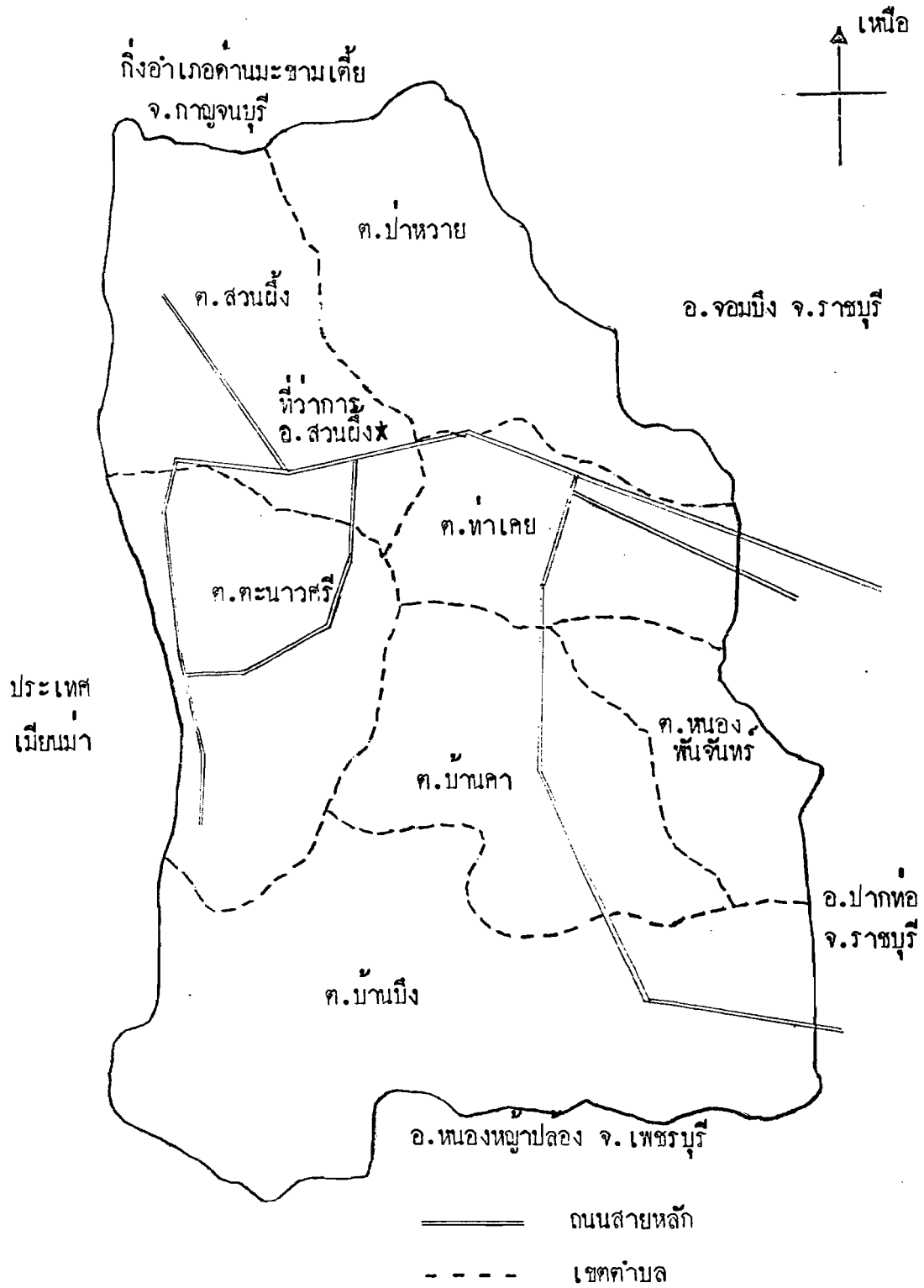
บทที่ 4

สภาพทั่วไปและประวัติชุมชน

อำเภอสวนผึ้ง ประวัติความเป็นมาของชุมชนชาวกะเหรี่ยงอำเภอสวนผึ้ง

ประวัติของอำเภอสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง เดิมเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอจอมบึง เรียกว่า " ตำบลสวนผึ้ง " เป็นตำบลที่มีพื้นที่กว้างขวาง ทุ่กันดาร เต็มไปด้วยภูเขาและป่าไม้ การคมนาคมไม่สะดวก ประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวกะเหรี่ยง แบ่งออกเป็น 16 หมู่บ้าน การปกครองดูแลเป็นไปด้วยความยากลำบาก และไม่ทั่วถึงกัน รัฐบาลจึงได้พิจารณาจัดส่งหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ที่ 20 กรป.กลาง บก.ทหารสูงสุด ประกอบด้วย ทหาร 3 เหล่าทัพ และข้าราชการพลเรือนซึ่งเป็นผู้แทนของกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ร่วมกันดำเนินการพัฒนาท้องถิ่น ทั้งด้านเศรษฐกิจ คมนาคม และการเมือง ตั้งแต่วันที่ 20 มีนาคม 2511 - 2514 ซึ่งนับว่าเป็นพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงสภาพต่างๆ ให้พร้อมที่จะรับความเจริญก้าวหน้า กระทรวงมหาดไทยจึงได้ประกาศแต่งตั้ง เปลี่ยนแปลงเขตตำบลในอำเภอจอมบึง โดยแบ่งพื้นที่ ตำบลสวนผึ้งออกเป็นตำบลใหม่อีก 2 ตำบล คือตำบลป่าหวายและตำบลบ้านบึงต่อมากกระทรวงมหาดไทยได้ประกาศแบ่งท้องที่อำเภอจอมบึง โดยตั้งเป็นกิ่งอำเภอขึ้นหนึ่งแห่งให้เรียกชื่อว่า " กิ่งอำเภอสวนผึ้ง " มีเขตการปกครอง 3 ตำบล คือตำบลสวนผึ้ง ตำบลป่าหวาย และตำบลบ้านบึง ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ 15 พฤศจิกายน 2517 และได้รับการยกฐานะขึ้นเป็น " อำเภอสวนผึ้ง " เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2526 (อำเภอสวนผึ้ง 2535)

อำเภอสวนผึ้งปัจจุบัน ปัจจุบันอำเภอสวนผึ้งแบ่งพื้นที่การปกครองเป็น 7 ตำบล 61 หมู่บ้าน มี 7 สภาตำบล 2 เขตสุขาภิบาล มีประชากรอยู่อาศัย(สำรวจ 30 กันยายน 2535) 9,468 คนครัวเรือน เป็นจำนวน 41,464 คน ในจำนวนดังกล่าวเป็นชาย 21,790 คน เป็นหญิง 19,674 คน ที่ว่าการอำเภอสวนผึ้งตั้งอยู่ หมู่ที่ 1 ตำบลสวนผึ้ง ริมฝั่งซ้ายของลำน้ำภาชี อยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอจอมบึง และจังหวัดราชบุรี มีพื้นที่ทั้งหมด 2,145 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 1,340,652 ไร่ อาณาเขตเป็นดังนี้

ภาพที่ 3 แผนที่โครงสร้างของอำเภอสวนผึ้ง

ทิศเหนือ	ติดต่อกับตำบลด่านมะขามเตี้ย กิ่งอำเภอด่านมะขามเตี้ย อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับตำบลบางน้ำกัลลเหือ อำเภอนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี และตำบลยางหัก อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับตำบลรางบัว อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี และตำบลด่านทับตะโก อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับตำบลบางคาญ อำเภอเมตตา จังหวัดทวาย สาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งประเทศไทย

ตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันมีผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าปกครองจำนวน 9 คน ดำรงตำแหน่งปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ 5 คน ดำรงตำแหน่งนายอำเภอ 4 คน ปัจจุบันนายอำเภอคือ นายปราโมทย์ ไชชนม์ (ตั้งแต่ 13 ม.ค. 2533)

สภาพของอำเภอสวนผึ้ง อดีต-ปัจจุบัน

จากข้อมูลที่รวบรวมได้ โดยการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาภาคสนาม ทำให้ทราบสภาพความเป็นมาในอดีต และสภาพปัจจุบันของอำเภอสวนผึ้งได้ค่อนข้างชัดเจน เพื่อให้เห็นภาพของการเปลี่ยนแปลงในสภาพโดยทั่วไปจะได้นำเสนอข้อมูลเป็นด้านๆ และแสดงการเปรียบเทียบให้เห็นในบางประเด็นเพื่อเป็นข้อคิดหรือข้อสังเกตจากการศึกษาด้วย

อนึ่งขอเน้นย้ำว่า สภาพอดีต-ปัจจุบันที่จะกล่าวต่อไปนี้ **สภาพอดีต** หมายถึงสภาพที่เกิดขึ้นก่อนปี พ.ศ. 2533 ส่วน **ปัจจุบัน** คือสภาพที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 จนถึงปี พ.ศ. 2536 สำหรับข้อมูลที่ได้มาเพื่อการวิเคราะห์และนำเสนอในบทนี้ ส่วนใหญ่ได้จากแหล่งต่างๆดังต่อไปนี้

- 1) รายงานการวิจัยเรื่อง "ระบบหน่วยเสียงของภาษากะเหรี่ยงในตำบลสวนผึ้ง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี" ของ วีระวัชร สัราญจิตต์ 2515
- 2) รายงานการวิจัยเรื่อง "วรรณกรรมกะเหรี่ยงจากตำบลสวนผึ้ง กิ่งอำเภอสวนผึ้ง

- จังหวัดราชบุรี" ของ วีระวัชร ปิ่นเขียน(สารานุกรม) 2524
- 3) รายงานการวิจัยเรื่อง " แบบแผนชีวิตชุมชนที่มีผลกระทบต่อภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีกะเหรี่ยงที่กิ่งอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี 2525
 - 4) หนังสือที่ระลึกเปิดป่าที่ว่าการกิ่งอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี 2524
 - 5) สรุปข้อราชการและโครงการสร้างงานในชนบท กิ่งอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี 2524
 - 6) บรรยายสรุปข้อราชการอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ของสำนักงานอำเภอสวนผึ้ง 2535
 - 7) สถิติจากฝ่ายทะเบียนราษฎร อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี 2536
 - 8) ข้อมูลจากการสังเกตชุมชน จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และผู้นำชุมชน

ต่อไปนี้เป็นสภาพของอำเภอสวนผึ้ง ในอดีต และปัจจุบัน ในแต่ละด้านที่สำคัญและน่าสนใจ

1. ด้านการปกครอง

สภาพในอดีต สวนผึ้งเดิมเป็นตำบลหนึ่งขึ้นอยู่กับอำเภอจอมบึง ได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นกิ่งอำเภอในปี พ.ศ. 2517 และได้รับการยกฐานะเป็นอำเภอสวนผึ้งในปี พ.ศ. 2526 ขึ้นอยู่กับองค์การบริหารจังหวัดราชบุรี มีเขตการปกครองประกอบด้วย 5 ตำบล 22 หมู่บ้าน ตำบลทั้ง 5 ได้แก่ ตำบลสวนผึ้ง ตำบลป่าหวาย ตำบลท่าเคย ตำบลบ้านบึง ตำบลบ้านคา

สภาพในปัจจุบัน อำเภอสวนผึ้งแบ่งเขตการบริหารเป็น 7 ตำบล 61 หมู่บ้าน ลักษณะการบริหาร เป็นสภาตำบล 7 แห่ง สุขาภิบาล 2 แห่ง ตำบลทั้ง 7 ของอำเภอสวนผึ้ง ปัจจุบันได้แก่ ตำบลสวนผึ้ง ตำบลป่าหวาย ตำบลท่าเคย ตำบลบ้านบึง ตำบลบ้านคา ตำบลหนองน้ำจันทร์ และตำบลตะนาวศรี

สำหรับตำบลหนองน้ำจันทร์นั้นแยกออกมาจากตำบลบ้านคา ตำบลตะนาวศรีแยกมาจากตำบลสวนผึ้ง ตำบลตะนาวศรีและตำบลสวนผึ้งมีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงอาศัยอยู่มากกว่า

ตำบลอื่น การที่มีการแบ่งเขตการบริหารเพิ่มขึ้นดังกล่าวก็ด้วยเหตุที่มีประชาชนเพิ่มมากขึ้น ชุมชนต่างๆมีความเจริญขึ้น การคมนาคมติดต่อมีความสะดวก ท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นกว่าแต่ก่อน และ เพื่อที่จะมีการประสานงาน บริการประชาชนด้านต่างๆได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. จำนวนประชากร

สภาพในอดีต จำนวนประชากร สํารวจเมื่อเดือนมิถุนายน 2523 มีจำนวน 28,605 คน เป็นชาย 15,650 คน เป็นหญิง 12,955 คน

สภาพปัจจุบัน จำนวนประชากรสํารวจเมื่อกันยายน 2535 มี 9,468ครัวเรือน จำนวน 41,464 คน ในจำนวนนี้เป็นชาย 21,790 คน เป็นหญิง 19,674 คน

เมื่อเปรียบเทียบจำนวนประชากรอดีตปี 2523 กับ ปัจจุบัน ปี 2535 เมื่อเวลาผ่านไป 12 ปี จะเห็นว่าเพิ่มขึ้นประมาณ 45 เปอร์เซ็นต์ โดยชายเพิ่ม 39.23 เปอร์เซ็นต์ หญิงเพิ่ม 51.86 เปอร์เซ็นต์ ในจำนวนประชากรที่มีอยู่ปัจจุบันเป็นบุคคลชนชั้นที่สูง (ชาวเขา และ ชนกลุ่มอื่นที่อาศัยในหมู่บ้านชาวเขา) ประมาณ 7000 คน หรือประมาณ 17.5 เปอร์เซ็นต์ ของประชากรทั้งอำเภอ โดยส่วนใหญ่บุคคลชนชั้นที่สูงดังกล่าวอาศัยอยู่ในตำบลสวนผึ้ง และตำบลตะนาวศรี

3. ด้านอาชีพ

สภาพอดีต ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำไร่ โดยมีพื้นที่ปลูกพืชต่างๆดังนี้

มันสำปะหลัง	296,470	ไร่	อ้อย	111,000	ไร่
ข้าวโพด	15,092	ไร่	ฝ้าย	5,800	ไร่
ถั่วต่างๆ	7,235	ไร่	ละหุ่ง	1,863	ไร่
	นาข้าว		480	ไร่	

(สำนักงานกิ่งอำเภอสวนผึ้ง 2524)

สภาพปัจจุบัน ประชากรส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพทำไร่ โดยใช้พื้นที่ปลูกพืช
ต่างๆ ดังนี้

ปลูกพืชไร่อันได้แก่ มันสำปะหลัง อ้อย ฝ้าย ข้าวโพด ถั่วต่างๆ ละหุ่ง เป็นต้น	
	187,348 ไร่
นาข้าว	576 ไร่
ไม้ยืนต้น	25,350 ไร่
พืชผัก	7,623 ไร่

(สำนักงานอำเภอสวนผึ้ง 2535)

จะเห็นว่าพื้นที่ปลูกพืชไร่โดยส่วนรวมลดลง แต่มีการปลูกไม้ยืนต้น ผักต่างๆ
มากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการลงทุนที่สูงและคุณภาพของดินที่เปลี่ยนไปทำให้เป็นข้อจำกัดของ
การปลูกพืชไร่

4. ทรัพยากรธรรมชาติ

สภาพอดีต มีทรัพยากรธรรมชาติประเภทป่าไม้ และแร่ธาตุอุดมสมบูรณ์ แร่ธาตุ
ที่สำคัญและมีมากได้แก่ ดีบุก วุลแฟรม ฟลูออไรด์ เฟลสปาร์ ซึ่งมีมากในบริเวณเทือกเขา
ตะนาวศรี สำหรับป่าไม้ ส่วนใหญ่เป็นป่าโปร่งประกอบด้วยไม้ยาง ไม้เต็ง ไม้รัง ไม้ประดู่
และไม้เบญจพรรณ แหล่งน้ำของสวนผึ้ง ที่สำคัญคือ ลำน้ำภาชี ไหลจากภูเขาดอนบนในเขต
ประเทศพม่า ผ่านกิ่งอำเภอสวนผึ้งไปทางทิศใต้จนถึงอำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี
สภาพน้ำไม่สม่ำเสมอ ฤดูฝนมีน้ำมาก ฤดูแล้งค่อนข้างขาดแคลนน้ำ

สภาพปัจจุบัน ทรัพยากรธรรมชาติมีเหลือเป็นปริมาณน้อยลง กิจการเหมืองแร่
หลายแห่งต้องปิดลงเพราะมีแร่เหลือน้อยมาก ป่าไม้ปัจจุบัน มีไม้ใหญ่เหลือจำนวนน้อย ที่คงมี
อยู่ได้แก่ พวกไม้ไผ่ ไม้รวก ทางราชการพยายามสงวน และฟื้นฟูป่าด้วยการจัดการรูปแบบ
ต่างๆ กล่าวคือ จัดเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เป็นพื้นที่ 671,430 ไร่ พื้นที่เขตรักษาพันธุ์
สัตว์ป่าจำนวน 305,820 ไร่ และที่ราชพัสดุจำนวน 400,000 ไร่ ด้านเกี่ยวกับแหล่งน้ำใน

อำเภอสวนผึ้ง ยังคงมีลำภาชีเป็นหลัก ทางราชการได้สร้างแหล่งน้ำเพิ่มขึ้นเพื่อการประกอบอาชีพ และการดำรงชีพของประชากร โดยสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดกลางขึ้น 6 แห่งคือ

- 1) อ่างเก็บน้ำชัยปาหวาย อยู่ในท้องที่หมู่ 1 ตำบลท่าเคย มีเนื้อที่ 800 ไร่
- 2) อ่างเก็บน้ำบ้านลำพระ อยู่ในท้องที่หมู่ 4 ตำบลบ้านคา มีเนื้อที่ 10 ไร่
- 3) อ่างเก็บน้ำห้วยกระชาย อยู่ในท้องที่หมู่ 1 ตำบลท่าเคย มีเนื้อที่ 130 ไร่
- 4) อ่างเก็บน้ำบ้านห้วยท่าเคย อยู่ในท้องที่หมู่ 3 ตำบลบ้านมิง มีเนื้อที่ 70 ไร่
- 5) อ่างเก็บน้ำบ้านหนองจอก อยู่ในท้องที่หมู่ 4 ตำบลหนองพันจันทร์ มีเนื้อที่ 150 ไร่
- 6) อ่างเก็บน้ำห้วยมะหาด อยู่ในท้องที่หมู่ 5 ตำบลหนองพันจันทร์ มีเนื้อที่ 1,200 ไร่ มีความจุขนาด 4.3 ล้านลูกบาศก์เมตร

5. การรักษาความมั่นคงและความปลอดภัย

สภาพอดีต มีสถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอ 1 แห่ง อัตรากำลังตำรวจ 64 นาย บก.ควบคุมกิ่งอำเภอสวนผึ้ง มี ชตด. 1 แห่ง อยู่ที่ตำบลปาหวาย มีอัตรากำลัง อส. 33 นาย ตำรวจ 6 นาย หมวดตำรวจตระเวนชายแดนที่ 713 อัตรากำลัง 36 นาย บก.มว. โจมตี กิ่งอำเภอสวนผึ้ง มีอัตรากำลัง 37 นาย

สภาพปัจจุบัน เนื่องจากความเจริญทางด้านคมนาคมทำให้การติดต่อระหว่างอำเภอสวนผึ้งกับอำเภอใกล้เคียง หรือติดต่อกับจังหวัดมีความสะดวกและรวดเร็วขึ้น ประกอบกับความล้มเหลวของลัทธิการเมืองฝ่ายตรงข้าม ทำให้เขตอำเภอสวนผึ้งมีความสงบเรียบร้อย ความต้องการอัตรากำลังด้านความมั่นคงปลอดภัยเปลี่ยนไป บางหน่วยงานที่ไม่มีความจำเป็น ได้ถอนออกนอกพื้นที่ ปัจจุบันจึงมีเพียงสถานีตำรวจภูธรอำเภอ 1 แห่ง มีนายตำรวจประจำ 5 นาย เจ้าหน้าที่ตำรวจ 60 นาย ที่никสายตรวจประจำตำบล 7 แห่ง และ ที่ตั้งกองร้อย ตชด. กองร้อย 137 อัตรากำลังนายตำรวจ 4 นาย เจ้าหน้าที่ตำรวจ 156 นาย

6. การศึกษา

สภาพอดีต เมื่อปี 2524 มีโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด 34 โรงเรียน ครูประจำการ 257 คน นักเรียน 5,024 คน มีโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา 1 โรงเรียน

ครู 15 คน นักเรียน 199 คน มีโรงเรียน ตชด. 5 โรง ครู 10 คน นักเรียน 327 คน
สภาพปัจจุบัน ในปี 2535 มีโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ
39 โรง ครู 370 คน นักเรียน 6,494 คน มีโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา 2 โรง ครู
52 คน นักเรียน 835 คน มีโรงเรียน ตชด. 4 โรง ครู 27 คน นักเรียน 439 คน

จะเห็นว่าจำนวนนักเรียนระดับประถมศึกษาเพิ่มขึ้นประมาณ 25.25 เปอร์เซ็นต์
นักเรียนมัธยมเพิ่ม 319.59 เปอร์เซ็นต์ ขณะที่ประชากรเพิ่ม 44.95 เปอร์เซ็นต์ แสดงให้
เห็นว่าการศึกษาที่นักเรียนระดับประถมศึกษาเพิ่มขึ้นจำนวนน้อยอาจเป็นเพราะการคุมกำเนิดค่อนข้าง
ได้ผล ขณะเดียวกันการขยายโอกาสทางการศึกษา ทำให้นักเรียนมีโอกาสเรียนต่อในระดับ
มัธยมศึกษาเป็นจำนวนมากขึ้น

7. การศาสนา

สภาพอดีต เมื่อปี พ.ศ. 2524 มีวัดในพุทธศาสนา จำนวน 4 วัด สำนักสงฆ์
20 แห่ง ไม่มีสำนักของศาสนาอื่น

สภาพปัจจุบัน วัดในพุทธศาสนามีจำนวน 16 วัด สำนักสงฆ์ 2 แห่ง ที่นัก
สงฆ์ 29 แห่ง สำนักสอนศาสนาคริสต์ 1 แห่ง

แสดงให้เห็นว่าประชาชนในเขตอำเภอส่วนหนึ่งให้ความสนใจ นับถือศาสนา มาก
ขึ้น สถาบันทางศาสนามีความมั่นคงขึ้น

8. วัฒนธรรมประเพณี

สภาพอดีต ภาษาท้องถิ่นได้แก่ ภาษาไทย ลาว มอญ กะเหรี่ยง ประเพณีการ
ละเล่นพื้นเมืองที่สำคัญได้แก่ ประเพณีกินข้าวห่อ ประเพณีสงกรานต์ และการย่องสาว

สภาพปัจจุบัน ภาษาและประเพณีมีรูปแบบเหมือนเดิม แต่ความหมายและเนื้อหา
สาระเปลี่ยนไป การถือปฏิบัติ และความเคร่งครัดน้อยลงกว่าแต่ก่อน ภาษาที่ใช้ส่วนใหญ่เป็น
ภาษาไทย ภาษาดั้งเดิมของท้องถิ่นมีใช้กันเฉพาะในบ้านหรือในกลุ่มแคบๆ ประเพณีการย่องสาว
ปัจจุบันเลิกไปแล้ว

9. การสาธารณสุข

สภาพอดีต ในปี พ.ศ. 2524 มีสถานอนามัย 6 แห่ง สำนักงานผดุงครรภ์

1 แห่ง พนักงานอนามัยและผดุงครรภ์ 14 คน โรคที่มีผู้ป่วยมากคือ มาลาเรีย และโรคทางเดินอาหาร

สภาพปัจจุบัน ในปัจจุบัน มีโรงพยาบาลขนาด 30 เตียง 1 แห่ง สถานีอนามัย 11 แห่ง หน่วยกำจัดมาลาเรีย 1 แห่ง สำนักงานสาธารณสุขชุมชน 3 แห่ง โรคที่มีผู้ป่วยมากคือโรคทางเดินอาหาร

จะเห็นว่า การให้บริการทางด้านสาธารณสุขได้แพร่กระจายเข้าไปอย่างได้ผล ประชาชนให้ความเชื่อถือมาก การป้องกันโรคภัยไข้เจ็บและการรักษาได้ผลดี โรคมาลาเรีย ซึ่งเป็นกันมากสมัยก่อน ปัจจุบันเกือบจะหายไปจากพื้นที่ดังกล่าว

10. การอุตสาหกรรม

สภาพอดีต ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมเหมืองแร่และการแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร. กล่าวคือ มีเหมืองแร่ดีบุก 23 แห่ง เหมืองแร่วุลแฟรม 1 แห่ง เหมืองแร่ฟลูออไรด์ 2 แห่ง โรงงานมันสำปะหลัง 15 แห่ง และโรงกลึง 1 แห่ง

สภาพปัจจุบัน เหมืองแร่ส่วนใหญ่ปิดกิจการลงเพราะแร่ธาตุต่างๆเหลือน้อย มีการใช้เครื่องจักรกลในการประกอบอาชีพมากขึ้น ปัจจุบันมีเหมืองแร่เฟลสปาร์ 6 แห่ง โรงงานมันสำปะหลัง 11 แห่ง โรงกลึง 6 แห่ง โรงซ่อมเครื่องยนต์ 25 แห่ง และโรงทำพลอย 1 แห่ง

11. การพาณิชย์

สภาพอดีต ร้านค้าทั่วไปที่จดทะเบียนการค้ามี 167 แห่ง มีโรงภาพยนตร์ 1 แห่ง สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง 1 แห่ง

สภาพปัจจุบัน ร้านค้าทั่วไปที่จดทะเบียนการค้า 122 แห่ง โรงภาพยนตร์ 1 แห่ง สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง 1 แห่ง สถานีย่อยบริการน้ำมันเชื้อเพลิง 20 แห่ง

การเปลี่ยนแปลงด้านการพาณิชย์นั้นร้านค้ามีจำนวนน้อยลง แต่ขนาดของร้านค้านั้นขนาดใหญ่ขึ้น สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงที่เพิ่มขึ้นเป็นสถานีย่อย เพราะยานพาหนะที่เพิ่มขึ้นส่วนใหญ่เป็นรถขนาดเล็กโดยเฉพาะรถจักรยานยนต์

12. ภาษีอากร

สภาพอดีต จากสถิติของแผนกสรรพากรในปี พ.ศ. 2524 ยอดเก็บได้จนถึง 30 มิถุนายน พ.ศ. 2525 เป็นจำนวนเงิน 935,650.13 บาท แผนกภาษีบำรุงท้องที่ ยอดคงเรียกจำนวน 392,359.70 บาท ยอดเก็บได้ จำนวน 139,958.25 บาท

สภาพปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2535 จากสถิติที่แผนกสรรพากรเรียกเก็บจำนวน 3,850,000 บาท เก็บได้เป็นจำนวน 4,008,000 บาท แผนกภาษีบำรุงท้องที่ ยอดเรียกเก็บ 717,000 บาท เก็บได้จำนวน 649,886 บาท

จากอดีตเมื่อเทียบกับปัจจุบันจะเห็นว่า ในอดีตการเก็บภาษีบำรุงท้องที่ได้ต่ำกว่าเป้าหมายเป็นอันมาก (ต่ำกว่าเป้าหมายประมาณ 64 เปอร์เซ็นต์) ปัจจุบันเก็บได้ใกล้เคียงเป้าหมาย โดยต่ำกว่าเป้าหมายเพียง 10.32 เปอร์เซ็นต์ นอกจากนี้ยังเห็นว่าภาษีที่แผนกสรรพากรเก็บได้ในปัจจุบันเก็บได้เกินเป้าหมายถึง 4 เปอร์เซ็นต์ และโดยภาพรวมแล้วภาษีของอำเภอสามมั่งเก็บได้มากกว่าอดีตถึง 328 เปอร์เซ็นต์

13. การปศุสัตว์

สภาพอดีต เมื่อปี พ.ศ. 2524 มีหน่วยขยายพันธุ์สัตว์ที่ 1 แห่ง 11 กรป. กลาง บค. ทหารสูงสุด 1 แห่ง มีหน่วยรักษาพันธุ์สัตว์ป่า กรมป่าไม้ 1 แห่ง และมีฟาร์มเลี้ยงโคพันธุ์เนื้อของเอกชน 1 แห่ง

สภาพปัจจุบัน มีฟาร์มโคเนื้อขนาดใหญ่ 2 แห่ง มีโค 220 ตัว ฟาร์มโคเนื้อขนาดเล็ก 20 แห่ง มีโค 1200 ตัว มีการเลี้ยงโคกระจายทั่วไป 11,692 ตัว และมีทุ่งหญ้าสำหรับเลี้ยงสัตว์ 7,800 ไร่

จะเห็นว่าการลงทุนของภาคเอกชนมากขึ้น มีการทำปศุสัตว์มากกว่าแต่ก่อน

14. การไฟฟ้าและการสื่อสาร

สภาพอดีต มีโรงผลิตไฟฟ้าโดยใช้เครื่องจักร 2 แห่ง คือที่ตำบลป้าหวาย และตำบลสามมั่ง กำลังผลิตรวม 50 กิโลวัตต์ ด้านการไปรษณีย์โทรเลข มีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข 1 แห่ง

สภาพปัจจุบัน มีไฟฟ้าของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคขยายไปทุกตำบล และกำลัง

ดำเนินการขยายไปยังหมู่บ้านต่างๆมากขึ้นโดยลำดับ มีชุมสายโทรศัพท์ 1 แห่ง และที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข 1 แห่ง

จะเห็นว่าการติดต่อสื่อสารสะดวก และการสาธารณสุขปลอดภัยขึ้นกว่าในอดีตมาก

15. การคมนาคมและการขนส่ง

สภาพอดีต มีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3087 จากจอมบึง ศึกษาวาย บ้านบ่อ ผาปกค้ำควา ระยะทาง 57 กิโลเมตร ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 1719 จอมบึง-ศึกษาวาย บ้านโป่งกระทิง ระยะทางรวม 50 กิโลเมตร

สภาพปัจจุบัน ทางหลวงแผ่นดินเหมือนเดิม แต่สภาพดี ราคายางแอสฟัลท์เป็นส่วนใหญ่ การคมนาคมติดต่อระหว่างตำบล หมู่บ้านสะดวกมากขึ้น แม้ว่าถนนส่วนมากยังเป็นลูกรัง

16. ปัญหาและความต้องการ

ปัญหาและความต้องการที่จะกล่าวถึงนี้ ส่วนใหญ่มีความเกี่ยวเนื่องตั้งแต่อดีตมาถึงปัจจุบัน แต่ความรุนแรงของปัญหาและความต้องการอาจเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา สภาพปัญหาและความต้องการที่สำคัญของอำเภอส่วนนี้ ได้แก่

1) ปัญหาการขาดแคลนน้ำดื่ม น้ำใช้และแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เนื่องจากสภาพพื้นที่อำเภอส่วนนี้เป็นที่ราบสูง และภูเขา เมื่อฝนตกหนักน้ำจะไหลบ่าอย่างรวดเร็ว แหล่งน้ำธรรมชาติไม่สามารถเก็บกักน้ำไว้ได้ ประกอบกับแหล่งน้ำธรรมชาติเช่น ห้วย หนอง คลอง บึง บางแห่งตื้นเขิน แหล่งน้ำสำหรับบริโภคส่วนใหญ่เป็นสระน้ำซึ่งยังไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชน หากปีใดฝนทิ้งช่วงนานจะเกิดความแห้งแล้ง ราษฎรขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภค ผลผลิตทางการเกษตรก็ได้รับความเสียหาย เนื่องจากพื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่ต้องอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก เพราะอยู่นอกเขตชลประทาน

2) ปัญหาการขาดแคลนที่ดินเพื่อการประกอบอาชีพ ราษฎรส่วนใหญ่ของอำเภอส่วนนี้ ประกอบอาชีพทางการเกษตร คือประมาณ 94 เปอร์เซ็นต์ ทำให้ราษฎรบุกเบิกถางป่าเพื่อทำการเกษตร ผู้บุกรุกส่วนใหญ่อยู่ในฐานะยากจน ไม่มีที่ดินทำกิน มีผลทำให้เกิดกรณีพิพาทเรื่องที่ดินระหว่างราษฎรด้วยกันเอง และการบุกรุกที่ดินสาธารณะ เนื่องจากที่ดินที่

ครอบครองไม่มีเอกสารสิทธิ์

3) ปัญหาการเสื่อมโทรมของผิวดิน พื้นที่เพาะปลูกส่วนใหญ่ของอำเภอ ส่วนหนึ่งเป็นดินลูกรัง และดินร่วนปนทราย ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ พื้นดินส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง เมื่อฝนตกทำให้น้ำพัดหน้าดินซึ่งมีปุ๋ยอยู่ เป็นเหตุให้ผลผลิตทางการเกษตรต่ำ ราษฎรที่มีอาชีพทำไร่มีรายได้ไม่พอกับการครองชีพ และราษฎรไม่มีความรู้ในการบำรุงรักษาดิน

4) ปัญหาการคมนาคม เส้นทางคมนาคมระหว่างหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ ส่วนใหญ่ยังเป็นถนนลูกรัง โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝนเมื่อเกิดฝนตกหนัก ทำให้น้ำไหลลงสู่ที่ต่ำ กัดเซาะทำให้ถนนเสียหายเป็นประจำทุกปี โดยเฉพาะเมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2534 ได้เกิดน้ำท่วมบางตำบลของอำเภอส่วนหนึ่ง ทำให้ถนนหลายสายถูกตัดขาดและชำรุดเป็นหลุมเป็นบ่อ สะพานบางแห่งถูกน้ำพัดพาเสียหาย ทำให้ราษฎรประสบปัญหาเกี่ยวกับการสัญจรไปมา และชนผลผลิตทางการเกษตรออกสู่ตลาดไม่สะดวก

5) ปัญหาการสาธารณสุข เนื่องจากสภาพพื้นที่อำเภอส่วนหนึ่งเป็นป่าเขา ทुरกันดาร ปัญหาเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บจึงเป็นปัญหาสำคัญ โดยเฉพาะโรคทางเดินอาหาร การอนามัยแม่และเด็ก ซึ่งพบว่าเด็กอีกจำนวนมากยังขาดสารอาหาร

กล่าวโดยสรุป ความต้องการของราษฎรอำเภอส่วนหนึ่งที่เป็นประการสำคัญคือ ความต้องการด้านแหล่งน้ำสำหรับอุปโภคและบริโภค น้ำเพื่อการเกษตร ความต้องการด้านปัจจัยการประกอบอาชีพโดยเฉพาะการเกษตร คือ ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช การพัฒนาผิวดิน และพื้นที่ทำกิน ความต้องการการคมนาคมที่สะดวกเพื่อการติดต่อระหว่างหมู่บ้าน ตำบล และการส่งผลิตผลจากการประกอบอาชีพสู่เมือง และความต้องการสาธารณสุขเพื่อการมีสุขภาพที่ดี

สถานและประวัติของชุมชนที่ทำการศึกษ

1. ชุมชนบ้านบ่อ ชุมชนบ้านบ่อ เป็นหมู่ที่ 1 ของตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้งถือว่าเป็นชุมชนที่มีความเจริญที่สุดของอำเภอสวนผึ้ง เป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการสำคัญๆ เช่น ที่ว่าการอำเภอ สถานีตำรวจ สำนักรงงานสาธารณสุข สำนักงานเกษตร สำนักงานการประถมศึกษา โรงเรียนมัธยม และโรงเรียนประถมศึกษาที่มีขนาดใหญ่กว่าชุมชนอื่น มีตลาด

ร้านค้า อาคารพาณิชย์ที่เป็นคอนกรีต มีบ้านเรือนสมัยใหม่ มีเทวณเฑาะว์ บ้านบ่ออาจถือได้ว่าเป็นเมืองหลวงของส่วนฝั่งก็ว่าได้ บ้านบ่อปัจจุบันมีประชากรปะปนอยู่หลายเชื้อชาติ มีทั้งไทย กะเหรี่ยง จีน มอญ และพม่า นอกจากคนไทยแล้วกะเหรี่ยงก็ถือว่าเป็นชนกลุ่มใหญ่ของบ้านบ่อ

ประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านบ่อ จากการสัมภาษณ์ผู้อาวุโสของหมู่บ้านตรงกับหลักฐานที่ วุฒิ บุญเลิศ (2535) ได้ค้นคว้าไว้ กล่าวคือชาวกะเหรี่ยงกลุ่มแรกที่อพยพเข้ามา นั้น มาจากหนองนกกะเรียน(หนองกะเหรี่ยง)ที่อำเภอจอมบึง ซึ่งเดิมเป็นพวกที่อพยพหนีพม่ามาจากกาญจนบุรี เมื่อมาอยู่เริ่มแรกมีประมาณไม่ถึง 10 ครอบครัว ป้าโสภา เนเด็ก ผู้อาวุโสท่านหนึ่งเล่าว่าเท่าที่จำได้ ผู้ที่มาอยู่คนแรกๆคือ ฟุ้งตีมา, ฟุ้งเบอ, ฟุ้งเคีย, ฟุ้งเซีย และ คะเดอะเย (คำว่าฟุ้งมีความหมายคล้ายกับคำว่า "ลุง") สำหรับชื่อหมู่บ้าน"บ้านบ่อ" นั้น เดิมเรียกว่า "หนองโพเซ่ง" ซึ่งหมายถึงหนองน้ำที่มีความเขียวชะอุ่ม(สัมภาษณ์นายเสวี คลังนาค และนายชนะ บุญเลิศ) บางท่านบอกว่า " หนองโพเซ่ง " แปลว่า " หนองชะอม " เพราะมีชะอมขึ้นอยู่เป็นอันมาก สำหรับชื่อ " บ้านบ่อ " นั้น นายเลียง นางซิ่ง ดาวย อธิบายว่าเป็นไปได้สองความหมาย ในความหมายแรก เพราะตั้งเดิมที่เป็นที่ตั้งหมู่บ้านนั้นมีการขุดบ่อเพื่อเอาน้ำมาใช้ในชุมชน ทำให้เกิดมีบ่อน้ำใหญ่ในหมู่บ้านจึงเรียกว่า "บ้านบ่อ" ส่วนในความหมายที่สองคือ เพราะที่นั้นมีแหล่งน้ำชื่อ " ห้วยบ่อ " ชื่อดังกล่าวเพี้ยนมาจาก " ห้วยดีบอก " หรือ " ดีบอกขลุ " ซึ่งเป็นคำที่ชาวกะเหรี่ยงเรียก " ห้วยดีบุก " และเหตุที่ห้วยดังกล่าวชื่อ " ห้วยดีบุก " ก็เพราะทางต้นน้ำที่เป็นเทือกเขามิเร่ดีบุกมาก(สัมภาษณ์นายเลียง ดาวย และนางซิ่ง ดาวย)

จากอดีตเริ่มต้นมีเพียงไม่เกิน 10 ครัวเรือน ต่อมาก็มียุ่อพยพตามเข้ามาเรื่อยๆ มีทั้งกะเหรี่ยงด้วยกัน คนไทย คนจีน และชนชาติอื่นๆ ปัจจุบันเป็นชุมชนที่มีความหนาแน่น มีประชากรหลายร้อยครัวเรือน

ข้อมูลเกี่ยวกับประชากรของหมู่บ้าน ช่างชุมชนบ้านบ่อประกอบด้วยหลายกลุ่มหลายเชื้อชาติ ประชากรของหมู่ที่ 1 " บ้านบ่อ " มี 497 หลังคาเรือน จำนวน 1604 คน ซึ่งในจำนวนดังกล่าว เป็นชาย 767 คน เป็นหญิง 837 คน ประชากรเหล่านี้สามารถแบ่ง

ออกตามช่วงอายุได้ดังนี้

แรกเกิด	ถึง	9 ปี	จำนวน	336	คน
10	ถึง	19 ปี	จำนวน	289	คน
20	ถึง	29 ปี	จำนวน	296	คน
30	ถึง	39 ปี	จำนวน	295	คน
40	ถึง	49 ปี	จำนวน	200	คน
50	ถึง	59 ปี	จำนวน	98	คน
60	ปีขึ้นไป		จำนวน	90	คน

ชาวบ้านบ่อส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ โดยมีจำนวนถึง 1568 คน นับถือศาสนาคริสต์ 21 คน นับถืออิสลาม 15 คน แต่ผู้ที่นับถืออิสลามไม่ใช่กะเหรี่ยง มีวัด 1 วัด คือ " วัดบ้านบ่อ " ที่ประกอบพิธีกรรมของศาสนาคริสต์ 1 แห่ง

2. ชุมชนบ้านทุ่งแฝก ชุมชนบ้านทุ่งแฝกเป็นหมู่ที่ 2 ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง เหตุผลที่เลือกชุมชนนี้เพื่อการศึกษา ก็เพราะว่า หลังจากที่ได้ลงพื้นที่ศึกษาชุมชนเบื้องต้นได้พบว่า มีสองชุมชนที่แม้จะอยู่ใกล้กันแต่มีสภาพหลายอย่างที่แตกต่างกันมาก คือหมู่ที่ 1 ชุมชนบ้านบ่อ ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว และหมู่ที่ 2 ชุมชนบ้านทุ่งแฝก กล่าวคือขณะที่ชุมชนบ้านบ่อมีความเจริญเป็นแบบสมัยใหม่ มีประชากรหลายเชื้อชาติปะปนกัน แต่บ้านทุ่งแฝกเป็นชุมชนที่ยังคงสภาพเดิมไว้มากกว่าชุมชนอื่น บ้านเรือนหลายหลังยังเป็นแบบดั้งเดิม คนส่วนใหญ่เป็นชาวกะเหรี่ยงและยังคงใช้ภาษากะเหรี่ยงเพื่อการสื่อความหมายภายในครอบครัว

บ้านทุ่งแฝก ชื่อเดิมก็ชื่อ "บ้านทุ่งแฝก" สันนิษฐานว่าเพราะที่ตรงนั้นแต่ก่อนมีต้นแฝกขึ้นหนาแน่น (สมัยก่อนชาวบ้านส่วนใหญ่ใช้แฝกมุงหลังคาบ้าน) คนที่บ้านทุ่งแฝกรุ่นแรกก็คงอพยพมาพร้อมกับบ้านบ่อเพราะเป็นชาวกะเหรี่ยงพวกเดียวกัน ผู้นำชุมชนคนก่อนๆ เท่าที่ผ่านมา ได้แก่ หลวงพิทักษ์ศิริมาศ ผู้ใหญ่ตู้ ผู้ใหญ่นาค ผู้ใหญ่ลู ผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบันคือ ผู้ใหญ่จันทร์ ก้าวู (สัมภาษณ์ นายตั้ง เคมบิง)

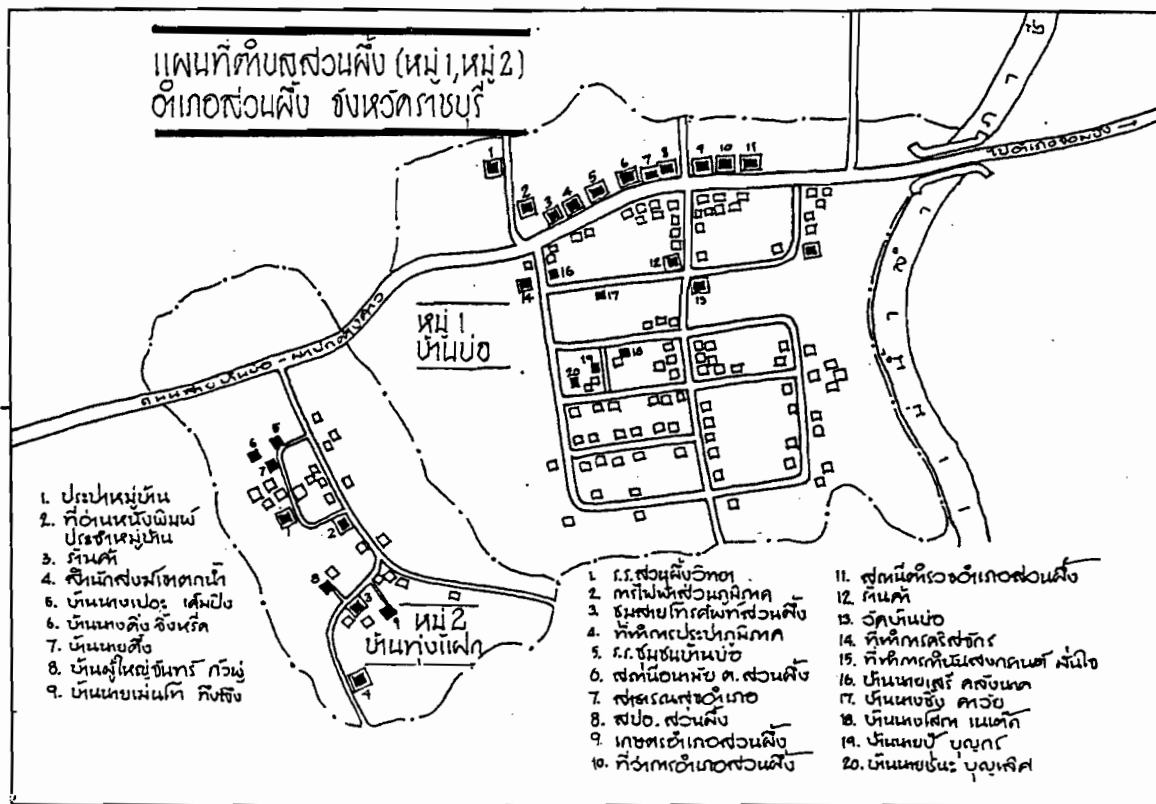
สภาพชุมชนของบ้านทุ่งแฝก เป็นหมู่บ้านชนบทที่มีความร่มรื่น ชาวบ้านอยู่กันแบบ

เป็นกลุ่มๆไม่เป็นระเบียบ ทิวบริเวณมีไม้ยืนต้น ไม้ผลที่ใช้เพื่อร่มเงาและเพื่อการบริโภค ถนน
ลาดแอสฟัลท์สิ้นสุดก่อนเข้าหมู่บ้านประมาณ 500 เมตร ทางเข้าหมู่บ้านเป็นดินลูกรัง ในหมู่บ้าน
มีสาธารณูปโภค ไฟฟ้า ประปา ไฟฟ้านั้นเข้าหมู่บ้านเมื่อปี พ.ศ. 2529 ส่วนประปาเข้าเมื่อ
ปี พ.ศ. 2534

ข้อมูลเกี่ยวกับประชากรของหมู่บ้าน ช่างชุมชนบ้านทุ่งแฝกประกอบด้วยชาว
กะเหรี่ยงเกือบทั้งหมด มีบ้านคนไทยอยู่เพียงครอบครัวเดียว ประชากรของ " บ้านทุ่งแฝก "
มี 129 หลังคาเรือน จำนวน 497 คน ซึ่งในจำนวนดังกล่าว เป็นชาย 256 คน เป็นหญิง
241 คน ประชากรเหล่านี้สามารถแบ่งออกตามช่วงอายุได้ดังนี้

แรกเกิด	ถึง	9 ปี	จำนวน	119	คน
10	ถึง	19 ปี	จำนวน	112	คน
20	ถึง	29 ปี	จำนวน	96	คน
30	ถึง	39 ปี	จำนวน	66	คน
40	ถึง	49 ปี	จำนวน	41	คน
50	ถึง	59 ปี	จำนวน	40	คน
60	ปีขึ้นไป		จำนวน	23	คน

ชาวบ้านบ้านทุ่งแฝกนับถือศาสนาพุทธทั้งหมด ไม่มีนับถือศาสนาอื่นเลย มีสำนักสงฆ์ 1
แห่ง คือ " สำนักสงฆ์เขาดกน้ำ " มีพระประจำอยู่ตลอดปี

ภาพที่ 4 แผนผังหมู่บ้าน "บ้านบ่อ" และ "บ้านทุ่งแฝก"

บทที่ 5

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม

การเปลี่ยนแปลงในสถาบันครอบครัว

1. การเปลี่ยนแปลงในสถาบันครอบครัวของชาวบ้านบ่อ

ครอบครัวชาวกะเหรี่ยงเป็นแบบ " ตัวเดียว-เมียเดียว " การอยู่อาศัยเป็นครอบครัว ปลูกบ้านอยู่กันเป็นกลุ่มๆ ส่วนใหญ่แล้วในกลุ่มเดียวกันมักจะเป็นเครือญาติกัน

บ้านเรือนของกะเหรี่ยงที่ชุมชน "บ้านบ่อ" ในสมัยก่อนส่วนใหญ่เป็นบ้านใต้ถุนสูงแบบชั่วคราวทำด้วยไม้รวกหรือไม้ไผ่ ไม้ใช้วัสดุถาวรเพราะอยู่ไม่นานเนื่องจากต้องย้ายที่ทำกินพื้นบ้านและฝาบ้านทำด้วย "ไม้สับฟาก หรือ ไม้ซี่" (ไม้ไผ่ผ่า 4) หลังคามุงแฝกหรือหญ้าคามีห้องห้องเดียวคือห้องนอน ห้องรับแขกมีลักษณะโล่งๆ สำหรับให้แขกผู้มาเยือนนั่งหรืออาศัยหลับนอนได้ ส่วนที่เป็นนอกชานแบ่งเป็นห้องครัวครึ่งหนึ่ง บ้านโคบ้านทำด้วยเป็นไม้ไผ่ซีกชั้นลงได้ในเวลากลางคืนเมื่อทุกคนขึ้นบ้านหมดแล้วก็ซีกบันไดขึ้น ตอนเช้าจะลงจากบ้านจึงจะทอดบันไดลง ใต้ถุนบ้านเป็นพื้นเรียบใช้เป็นที่นั่งเล่นหรือใช้เป็นที่รองข้าวที่มัดแล้ว * ส่วนยุ้งข้าวอยู่ติดกับบ้าน ไม้ไผ่หรือไม้รวกที่นำมาทำบ้านส่วนใหญ่ไปตัดมาจากป่าริมห้วยซึ่งหาได้ง่ายในสมัยนั้น

บ้านของชาวบ้านบ่อ ในกลุ่มที่เป็นชาวกะเหรี่ยงปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้จริงรูปทรงเป็นบ้านสมัยใหม่เป็นบ้านไม้ทั้งหลังบ้าง เป็นไม้ครึ่งตึกบ้าง หลังคามุงสังกะสี หรือมุงกระเบื้อง บ้านแบบเก่าที่เป็นพื้นฟาก มุงแฝกไม่มีแล้ว จะมีอยู่บ้างก็เห็นไม้จริงมุงแฝก หรือมุงสังกะสี

" บ้านสมัยแรกๆเป็นไม้ไผ่มุงด้วยหญ้าคา หรือแฝก ต่อมาเป็นไม้จริงมุงสังกะสีเสาเป็นไม้จริง บากสำหรับวางรอดที่รองรับพื้น พื้นก็เปลี่ยนเป็นไม้จริงด้วย ไม่มีการตอกตะปู

* ชาวกะเหรี่ยงใช้พื้นบ้านเป็นที่นวดข้าว ใช้วิธีฟาดหรือเหยียบบนพื้นบ้านซึ่งเป็นฟากเมล็ดข้าวที่หลุดออกจากรวงจะหล่นตลอดลงตามช่องระหว่างซี่ฟาก ไปกองอยู่กับพื้น ใต้ถุนบ้าน ซึ่งทำให้ให้เตียน สะอาด โดยอาจมีเสื่อหรือวัสดุบางอย่างปูรอง เมื่อนวดเสร็จจะกวาดรวมแล้วเอาขึ้นเก็บบนยุ้งข้าว ซึ่งอยู่ติดกับบ้าน

ใช้เถาวัลย์หรือหวายผูก ไม้ที่ใช้เป็นพวกไม้เตี้ยม ไม้พวง ไม้เบญจพรรณ ไม้ใช้ไม้สูง พวก
ไม้เต็ง มะค่า ตะเคียน " (สัมภาษณ์นายเสรี คลังนาค และ นายชนะ บุญเลิศ)
" บ้านมุงสังกะสีเมื่อก่อนมีเพียง 4-5 หลังเท่านั้น บ้านใครมุงสังกะสีถือว่ามีฐานะดี "
(สัมภาษณ์นายเลี้ยง นางซึ้ง ดาวัย)

เครื่องมือเครื่องใช้ในบ้านของชาวกะเหรี่ยงบ้านบ่อที่มีกันทุกบ้าน คือ ครกตำข้าว
ครกที่ตำด้วยมือนั้นมีเกือบทุกบ้าน ส่วนครกกระเดื่องมีเฉพาะบางบ้าน เครื่องทอผ้าด้วยมือแบบ
ง่ายๆ ก็มีเกือบทุกบ้าน นอกจากนั้นยังมีกระบอกน้ำทำด้วยไม้ไผ่ที่ใช้โองน้ำกิน โองสำหรับแบกของ
สานด้วยไม้ไผ่ เตาไฟที่ใช้หิน 3 ก้อนวางล้อมกัน* (ที่เรียกว่าเส้า) หม้อดินที่ใช้หุงหาอาหาร
มีด ตะเกียง และกระบุง ตะกร้า ซึ่งสานด้วยไม้ไผ่

ปัจจุบันเครื่องใช้ในบ้านหลายอย่างได้เลิกใช้ไปแล้วได้แก่ ครกมือ ครกกระเดื่อง
เครื่องทอผ้า โอง เตาที่ใช้ก้อนหิน หม้อดินที่ใช้หุงข้าวและตะเกียง ส่วนกระบุง ตะกร้า ยังคงใช้
งานอยู่บ้าง เตาเปลี่ยนไปใช้เตาแก๊ส หม้อข้าวปัจจุบันเปลี่ยนเป็นหม้อไฟฟ้า หรือหุงด้วยแก๊ส
เครื่องสีข้าวมีเหลือเก็บไว้บ้านเด็วคือ บ้านนายบ้าย เนเด็ก

ในการเลี้ยงดูลูกนั้นพ่อแม่จะเป็นผู้ชี้แนะ เนเด็กการอบรมสั่งสอนให้เป็นคนดี เด็กๆ
อยู่ในโอวาทของผู้ใหญ่เสมอเพราะเมื่อก่อนนั้นเด็กๆอยู่กับพ่อแม่ตลอด ขณะพ่อแม่ทำงานเด็กๆก็
เล่นอยู่ใกล้ๆ เมื่อโตขึ้นก็ช่วยพ่อแม่ทำงานในไร่ เด็กๆสมัยก่อนจึงเชื่อฟังผู้ใหญ่ดี ไม้คือ

ปัจจุบัน วิธีการเลี้ยงลูกเปลี่ยนไป พ่อแม่อยู่กับลูกน้อยลง พ่อเด็กโตไปโรงเรียน
ก็ปล่อยให้เป็นการของครู "ปัจจุบันลูกๆไม่ค่อยเชื่อฟังพ่อแม่เท่าไร" (สัมภาษณ์นายปิ บุญกร)
การเลี้ยงในสมัยก่อนเด็กๆกินนมแม่ "พ่อแม่ปัจจุบันเปลี่ยนไป แม่มักจะให้ลูกกินนมผง เด็กมักจะ
หัวสูงกว่าแต่ก่อน" (สัมภาษณ์นางซึ้ง ดาวัย)

การเลือกคู่ครอง ตามประเพณีของกะเหรี่ยงใช้วิธีย่องไปหาตอนกลางคืน ซึ่ง

* เตาไฟใช้หิน 3 ก้อนวางล้อมกัน ได้เตาใช้ดินละเลงที่นั้น โดยมีใบตองรองใต้สุด
เตาแบบนี้สามารถใช้งานได้หลายปี (นายเลี้ยง นางซึ้ง ดาวัย)

เรียกว่า " ย่องสาว " วิธีการก็คือเมื่อนายชายหมายตาสาวใดไว้ก็จะไปหาสาวในตอนกลางคืน โดยที่พ่อแม่จะไม่กีดกัน เมื่อเข้าไปหาสาวในห้องแล้วจะสะกิดที่เอวผู้หญิงเพื่อปลุกให้ลุกขึ้นมาคุยกัน โดยไม่มีการล่วงเกินแต่อย่างใด ผู้หญิงที่ผู้ชายจะย่องได้จะต้องมีอายุ 15 ปีขึ้นไป เด็กหญิงที่อายุไม่เกิน 15 ปี จะแต่งกายด้วยชุดสีขาว (คล้ายชุดคลุมที่หญิงมีครรภ์ใส่ในปัจจุบัน) ทำด้วยผ้าฝ้าย ถ้าผู้ชายคนใดไปย่องเด็กชุดขาวหรือไปผิดลูกผิดเมียผู้อื่นจะต้องทำการขอขมาต่อฝ่ายหญิงหรือฝ่ายที่เสียหาย อาจต้องชดใช้ค่าเสียหายเป็นเงิน ถ้าไม่จ่ายก็จะถูกสังคมลงโทษ เมื่อฝ่ายชายไป " ย่อง " คือไปคุยกับฝ่ายหญิงแล้วเกิดชอบพอกันตกลงจะร่วมชีวิตกัน ฝ่ายชายก็จะให้พ่อแม่ของตนไปสู้อต่อพ่อแม่ของฝ่ายหญิง ถ้าไม่ตกลงกันก็สามารถไปย่องสาวคนอื่นอีกได้ " การสู้อไม่มีการเรียกค่าสินสอด แต่งแล้วอยู่ที่บ้านฝ่ายหญิง 1 ปี " (สัมภาษณ์นางโสภา เนเด็ก) การแต่งงานข้ามเชื้อชาติสมัยก่อนไม่มีอาจเป็นเพราะอยู่กันแต่ชาวกะเหรี่ยง ไม่มีชนชาติอื่นปะปน

ในปัจจุบันนี้ประเพณีการย่องสาวไม่มีอีกต่อไปแล้ว หญิงชายชอบพอกันก็คุยกันพบกันเมื่อไปทำงาน ไปเที่ยวงานวัด หรือไปดูมหรสพ พอใจก็แต่งงานกัน มีการแต่งงานข้ามเชื้อชาติบ้าง เช่น คนกะเหรี่ยงแต่งงานกับคนจีน หรือแต่งงานกับคนไทย แต่ส่วนใหญ่จะแต่งงานกับคนไทย " ในส่วนของความสัมพันธ์กับเครือญาติยังแน่นเหนียวอยู่แต่การไปมาหาสู่น้อยลง เพราะทุกคนต้องทำมาหากินแข่งกับเวลา " (สัมภาษณ์นายปู้ บุญกร)

ในเรื่องเกี่ยวกับมรดกนั้นการจัดการไม่มีกฎเกณฑ์แน่นอน " ส่วนใหญ่แล้วจะแบ่งให้เท่ากัน แต่อาจมีบ้างที่คนโตได้มากกว่า " (สัมภาษณ์นางโสภา เนเด็ก) สมัยอดีตการเป็นเจ้าของที่ดินไม่แน่นอน เพราะไม่ได้อยู่ที่ใดที่หนึ่งตลอด การทำไร่ก็หักร้างทางป่าไปเรื่อยๆ ทำไปได้ระยะหนึ่ง (ประมาณ 3-5 ปี) ก็เปลี่ยนที่ใหม่

ในอดีตนั้นชาวกะเหรี่ยงการประกอบอาชีพ ทำไร่ ทำนาเป็นหลักโดยอาศัยน้ำฝนตามธรรมชาติในการเพาะปลูก มีข้าวไว้กินเองได้ตลอดปี ลูกจะสืบทอดการประกอบอาชีพตามพ่อแม่ แต่ปัจจุบันนี้การทำไร่น้อยลงเพราะได้ผลผลิตน้อยเนื่องจากฝนไม่ตกตามฤดูกาลเพราะป่าไม้ถูกทำลาย และหลายๆคนไม่มีที่ทำกิน ส่วนใหญ่จึงไปเป็นลูกจ้าง หรือพวกหนุ่มสาวก็เข้าไปทำงานในเมือง การเลือกอาชีพของคนหนุ่มสาวปัจจุบันมักเป็นไปตามเพื่อนฯ

2. การเปลี่ยนแปลงในสถาบันครอบครัวของชาวบ้านทุ่งแฝก

บ้านเรือนของกะเหรี่ยงบ้านทุ่งแฝก ก็มีลักษณะเช่นเดียวกับที่บ้านบ่อ คือในอดีต " บ้านเรือนของกะเหรี่ยงเป็นบ้านทำด้วยไม้ไผ่หลังคามุงแฝก ไม้ไผ่ต้นใหญ่ๆ ใช้ทำพื้นบ้าน และทำเสาน้ำบ้าน บ้านอย่างนี้จะอยู่ได้ 2-3 ปี เจ้าของบ้านก็ต้องคอยซ่อมบ้าน มุงหลังคาใหม่ ต้องซ่อมกันไปเรื่อยๆ" (สัมภาษณ์นางเปอะ เคมบิง) " ไม้ไผ่และหญ้าคาที่หรือแฝกไปตัดมาจากป่าใกล้ๆหมู่บ้าน ชาวบ้านต้องไปแบกกันมาเอง บางครั้งก็มีเพื่อนบ้านไปช่วยขน ตอนปลูกบ้านสมัยก่อนจะมีเพื่อนบ้านมาช่วยสร้าง บางครั้งใช้วิธีเอาแรงกัน บางคนก็ช่วยเปล่าๆเสร็จแล้วเจ้าของบ้านก็จะเลี้ยงข้าวปลาอาหาร และสุรา ปัจจุบันที่ทุ่งแฝก บ้านไม้ไผ่หลังคามุงแฝกยังมีอยู่ แต่ก็เหลือน้อย หากบ้านไหนต้องการเปลี่ยนหลังคาใหม่ก็ยังพอหาหญ้าคาได้ ไปขอหญ้าคาจากเพื่อนบ้านได้ ส่วนไม้ไผ่ ไม้รวก ก็พอหาได้ในป่า " (สัมภาษณ์นายจันทร์ ก้าวพู่)

บ้านเรือนที่ทุ่งแฝกปัจจุบันได้เปลี่ยนไปบ้าง มีบ้านสมัยใหม่มุงสังกะสีมากขึ้น แต่บ้านแบบเก่าๆยังมีอยู่ประมาณเกือบ 50 เปอร์เซ็นต์ ผู้ใหญ่จันทร์ (นายจันทร์ ก้าวพู่) เล่าว่า " บ้านเรือนที่เป็นหลังคาสังกะสีมีเมื่อประมาณ 30 กว่าปีที่ผ่านมานี้ สมัยนั้นต้องไปซื้อสังกะสีที่ราชบุรี ซื้อแล้วใส่เกวียนมา ไปครั้งหนึ่ง 4-5 คน ใช้เวลา 2-3 วัน แต่ที่ทุ่งแฝกปัจจุบันยังมีบ้านมุงกระเบื้องน้อยมาก บ้านที่ทำด้วยอิฐ ปูน ก็มีเพียงหลังเดียวซึ่งเป็นคนไทยครอบครัวเดียวในหมู่บ้านทุ่งแฝก "

เครื่องใช้ในบ้านในอดีตได้แก่ ครกตำข้าว หม้อดิน เต่า มีด ปืนแก๊ป โง ฯลฯ ส่วนใหญ่เหมือนกับกะเหรี่ยงที่บ้านบ่อ ปืนแก๊ปนี้ผู้มีใช้เกือบทุกบ้าน เมื่อออกปลาล่าสัตว์ต้องมีมีด ปืนแก๊ปถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญ นายน้อย ก้าวพู่ บิดาของผู้ใหญ่จันทร์เล่าว่า ตอนหนุ่มๆเคยออกล่าสัตว์บ่อยๆ ได้ใช้ปืนแก๊ป ยังหมาป่า เก้ง ครั้งหนึ่งสามารถยิงเสือได้ และเคยถูกข้างไถ่เหยียบเกือบเอาชีวิตไม่รอด เพราะปืนแก๊ปไม่สามารถจะหยุดข้างได้ (สัมภาษณ์นายน้อย ก้าวพู่)

บางบ้านยังมีครกตำข้าวเหลืออยู่ บางบ้านยังตำข้าวกินเอง แต่ส่วนใหญ่เลิกใช้แล้ว หม้อหุงข้าวเปลี่ยนเป็นหม้อไฟฟ้าแล้วหลายบ้าน สำหรับเตาหุงข้าวส่วนใหญ่ยังใช้เตาพื้นเตาถ่านอยู่ ส่วนโง ปืนแก๊ป เลิกใช้แล้วเพราะหมดความจำเป็น

บทบาทของพ่อแม่สมัยก่อน ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนลูกๆ " เมื่อก่อนนี้คนกะเหรี่ยง มีลูกมาก คือ 5-12 คน พ่อแม่อบรมไม่ให้ดื้อรั้น เด็กๆไม่ค่อยดื้อ " (นางเปอะ เคมบิง)

พ่อแม่ปัจจุบันยังคงทำหน้าที่เหมือนเดิม แต่ชาวกะเหรี่ยงอาวุโสเห็นว่าไม่ค่อยได้ผล ดังคำให้สัมภาษณ์ของนายตึง เคมบิงตอนหนึ่งกล่าวว่า " แต่สมัยนี้เด็กไม่เชื่อฟังที่ผู้ใหญ่สอน เขาจะทำตามใจเขา เด็กเดี๋ยวนี้ดื้อมาก พ่อแม่ว่าก็ไม่เชื่อ " (นายตึง เคมบิง) " เมื่อก่อนครอบครัวกะเหรี่ยงจะมีลูกมากแต่ก็ตายมากเหมือนกัน ส่วนใหญ่จะตายเพราะไม่สบายเนื่องจากไม่มีวิธีการรักษาที่ถูกต้อง แต่ปัจจุบันมีลูกน้อยลงคือครอบครัวละประมาณ 2-3 คน เพราะมีการวางแผนครอบครัว การรณรงค์ให้มีการวางแผนครอบครัวเริ่มตั้งแต่ปี 2513-2514 ในระยะแรกๆไม่ค่อยได้ผล ต่อมาประมาณ พ.ศ.2525-2526 ทางสถานีอนามัยได้เข้าไปเผยแพร่อีก ใช้วิธีเริ่มจากคนที่รู้จัก ให้ความรู้และแนะนำให้ไปคุมกำเนิด เมื่อมีคนเริ่มทำและบอกต่อกันก็มีคนทำตามกันมากขึ้น วิธีการที่นิยมใช้ได้แก่ กินยา ฉีดยา ทำหมัน และใส่ห่วง ตามลำดับ

เกี่ยวกับการเลือกคู่ครองก็ใช้วิธีการเดียวกับชาวบ้านบ่อคือใช้วิธี " ย่องสาว " นางเปอะ เคมบิง เล่าว่า " การย่องสมัยก่อนนี้ ฝ่ายชายมาหาผู้หญิงที่บ้าน ถ้าผู้หญิงนอนอยู่ผู้ชายจะสะกิดเอาผู้หญิงก็จะลุกขึ้นมาคุยกัน ตกลงว่าจะชอบกันไหม หากผู้หญิงตกลงจะแต่งงานด้วย ทั้งผู้ชายและผู้หญิงก็จะไปบอกพ่อแม่ของตนให้รับรู้ พ่อแม่ฝ่ายหญิงก็จะมาบอก มาตกลงกับพ่อแม่ฝ่ายชาย แล้วหาฤกษ์แต่งงานกัน การตกลงกันไม่มีการเรียกค่าสินสอด แต่ผู้ชายอาจจะหมั้นผู้หญิงโดยให้เม็ดเงิน เป็นเงินที่ทำเป็นเม็ดๆร้อยเป็นสร้อย กำไลเงิน หรือแหวนเงิน การแต่งงานไม่มีอะไร วันแต่งงานมีการแห่ผู้ชายไปที่บ้านผู้หญิง ผู้ใหญ่ให้พรแล้วก็เลี้ยงกัน "

การแต่งงานข้ามเชื้อชาติสมัยก่อนไม่มี เพราะมีการห้ามไม่ให้คนกะเหรี่ยงไปแต่งงานกับคนเชื้อสายอื่น

การแต่งงานปัจจุบันมักจัดแบบไทย การแต่งแบบเดิมไม่นิยมทำ การย่องสาวก็เลิกใช้แล้วเช่นกัน การแต่งงานข้ามเชื้อชาติไม่มีข้อห้ามอีกต่อไป เช่นลูกสาวของนายเม่นโท ทิงลิง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนหนึ่งก็ได้แต่งงานกับคนจีนที่มาทำการค้าที่อำเภอสามเงานี้

ด้านการประกอบอาชีพ แต่ก่อนปลูกพริก มะเขือ ข้าวไร่ ละหุ่ง ส่วนที่เป็นที่สูงหรือที่ดอนจะปลูกฝ้ายเพื่อทอผ้า (สัมภาษณ์นางตึง จิ่งหรีด นายเม่นโท ทิงลิง) ชาวกะเหรี่ยง

จะทอผ้าใช้กันเอง เสื้อผ้าผู้หญิงจะย่อมสีกรมท่าแล้วปักลายด้วยลูกบิดและด้ายสีต่างๆ

ความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติยังคงมีอยู่ แต่เนื่องจากการย้ายไปประกอบอาชีพในเมืองหรือชุมชนอื่น การพบปะกันจึงมีน้อย คงมีในโอกาสที่เป็นเทศกาล เช่นงานปีใหม่ (มีพิธีกินข้าวห่อ) หรือ ประเพณีสงกรานต์

3. เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงในสถาบันครอบครัวของกะเหรี่ยงที่บ้านบ่อกับที่ทุ่งแฝก

มีความแตกต่างกันบ้างเกี่ยวกับบ้านเรือน ที่อยู่อาศัย กล่าวคือที่ชุมชนบ้านบ่อ บ้านเรือนส่วนใหญ่เปลี่ยนไปเป็นแบบสมัยใหม่ ส่วนที่ทุ่งแฝกมีเปลี่ยนไปบ้าง แต่ยังคงเหลือแบบดั้งเดิมอยู่ค่อนข้างมาก

ข้าวของเครื่องใช้ในบ้านเปลี่ยนแปลงไปทั้งสองหมู่บ้าน แต่การใช้เครื่องไฟฟ้าประเภทเตาแก๊สหรือหม้อหุงข้าว ไฟฟ้าที่บ้านทุ่งแฝกยังมีเป็นส่วนน้อย ขณะที่ที่บ้านบ่อมีใช้กันเป็นส่วนใหญ่ ที่ทุ่งแฝกยังมีการตำข้าวกินอยู่บ้างขณะที่บ้านบ่อไม่มีแล้ว

วิธีการเลือกคู่ครองนั้นมีการเปลี่ยนแปลงทั้งสองหมู่บ้าน ประเพณีการย่องสาวที่เคยทำในอดีตจึงเป็นเพียงตำนาน ให้พ่อแม่หรือผู้ใหญ่เล่าสู่ลูกหลานฟังเท่านั้น รูปแบบการเลือกคู่ในปัจจุบันเปลี่ยนเป็นแบบคนไทยทั่วไป

ในด้านการประกอบอาชีพนั้นที่บ้านบ่อมีการเปลี่ยนแปลงมากกว่าที่ทุ่งแฝก กล่าวคือที่บ้านบ่อมีการทำไร่น้อยลง มีการเข้าทำงานในเมืองมากขึ้น อาชีพรับราชการมีบ้างแล้วโดยเป็นครู เป็นเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานราชการ ที่ทุ่งแฝกยังมีการทำไร่เป็นอาชีพหลักของครอบครัว แต่ก็มีเริ่มมีคนเข้าไปรับจ้างในเมืองบ้างแล้ว การประกอบอาชีพรับราชการยังน้อยมาก มีบางครอบครัวที่ลูกชายเข้าไปสมัครเป็นพลอาสาสมัคร

ขนาดของครอบครัวเปลี่ยนไปเนื่องจากการคุมกำเนิดได้ผลดี ในอดีตปี พ.ศ. 2525 จำนวนบุตรต่อครอบครัวโดยเฉลี่ยของชาวกะเหรี่ยงเป็น 6.3 คน (เทวี สวรรษาธิปิติ 2525 : 44) ขณะที่ปัจจุบันเฉลี่ยประมาณ 1.5 คน (สถิติอนามัยสวนผึ้ง 2536) บทบาทของพ่อแม่ในการอบรมเลี้ยงดูบุตรมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงคล้ายกัน แต่ที่บ้านบ่อเด็กก็มีโอกาสได้เรียนต่อระดับสูงมากกว่าคือมีเด็กเรียนต่อชั้นมัธยมมากและบางคนมีโอกาสเข้าไปเรียนต่อระดับอาชีวศึกษาในเมือง ที่ทุ่งแฝก

มีเด็กจำนวนน้อยที่ได้เรียนต่อระดับมัธยม ส่วนใหญ่จบระดับประถมศึกษาก็ออกไปทำงานอาชีพ

ในด้านของการจัดการมรดกและความสัมพันธ์กับเครือญาติมีความคล้ายคลึงกันทั้งสองหมู่บ้าน โดยเฉพาะความสัมพันธ์ทางเครือญาติ เริ่มมีข้อจำกัดเรื่องความห่างเหินที่ต้องไปประกอบอาชีพที่อื่น

การเปลี่ยนแปลงในสถาบันการศึกษา

1. การเปลี่ยนแปลงในสถาบันการศึกษาของชาวบ้านบ่อ

สถานที่สำหรับการสอนหนังสือ หรือโรงเรียนแห่งแรกของชาวชุมชนบ้านบ่อเกิดขึ้นในวัดบ้านบ่อก่อนปี พ.ศ. 2484 โดยมีครูผู้สอนคนเดียวชื่อ " ครูจันทร์ " ต่อมาอีกสองสามปี คือ ปี พ.ศ. 2484 - 2488 ครูระเอน บุญเลิศ ได้รับหน้าที่แทนครูจันทร์ ซึ่งยังเป็นครูคนเดียวของโรงเรียน ห้องเรียนมีห้องเดียวแต่เปิดสอนชั้น ป.1 ถึง ป.3 นักเรียนทั้งหมดประมาณ 20 คน ศิษย์รุ่นแรกของครูระเอน บุญเลิศ ที่ยังมีชีวิตอยู่ปัจจุบันได้แก่ นายประกิต ซึ่งเป็นอดีตกำนันคนที่แล้ว นายปิ บุญกร ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนหนึ่งของการวิจัยนี้ เมื่อครูระเอน บุญเลิศ สอนอยู่ได้ระยะหนึ่งก็มีครูบรรจุเพิ่มขึ้น ทำให้เปิดชั้นเรียนได้มากขึ้น จากเดิมที่มีครูคนเดียวทำหน้าที่ทุกอย่าง ทั้งครูใหญ่ ครูน้อย ภารโรง ก็เปลี่ยนเป็น มีครูใหญ่ ครูน้อย ครูน้อยมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในที่สุดก็มีการโรง เมื่อได้มีโรงเรียนเกิดขึ้นจึงได้มีการเชิญชวน ประกอบกับเป็นการศึกษาภาคบังคับสำหรับประชาชน ชาวกะเหรี่ยงซึ่งมีความรู้สึก ว่าตนเองก็เป็นคนไทย อยากให้ลูกหลานรู้หนังสือ พูดภาษาไทยได้ จึงส่งลูกหลานไปโรงเรียนกันมากขึ้น

ปัจจุบัน ชาวกะเหรี่ยงบ้านบ่อส่งลูกหลานเข้าโรงเรียนตามเกณฑ์บังคับทุกครอบครัว โรงเรียนที่ให้บริการในเขตนี้คือ โรงเรียนชุมชนบ้านบ่อซึ่งก็คือโรงเรียนวัดบ้านบ่อเดิมนั่นเอง โดยย้ายจากที่เดิมซึ่งอยู่กับวัด มาอยู่ที่ใหม่ใกล้กับที่ว่าการอำเภอเมื่อปี พ.ศ. 2512 จำนวนครูและจำนวนนักเรียนได้เพิ่มขึ้น ผู้บริหารโรงเรียนเปลี่ยนไปหลายคน นักเรียนของโรงเรียนชุมชนบ้านบ่อขณะนี้ประมาณ 500 คน ครูประมาณ 20 คน ในจำนวนนักเรียนที่มีอยู่เป็นเด็กชาวกะเหรี่ยงเกินกว่า 30 เปอร์เซ็นต์ ผู้บริหารโรงเรียนชุมชนบ้านบ่อ (โรงเรียนวัดบ้านบ่อ

เดิม) ที่เป็นทางการจากอดีตถึงปัจจุบันได้แก่

1. นายจันทร์ (ไม่ทราบนามสกุล) ก่อน พ.ศ. 2484
2. นายระเือน บุญเลิศ พ.ศ. 2484 - 2488
3. นายชอบ ม่วงสวย พ.ศ. 2489 - 2511
4. นายนิกร มณีโชติ พ.ศ. 2512 - 2520
5. นายทองเจือ ภูระหงษ์ พ.ศ. 2521 - 2522
6. นายเสรี คลังนาค พ.ศ. 2523 - ปัจจุบัน

การส่งให้ เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาในอดีตนั้นชาวกะเหรี่ยง ไม่นิยมส่งให้ลูกหลาน เรียนต่อ เมื่อเด็กจบชั้นประถมศึกษาแล้วก็จะให้อยู่ช่วยพ่อแม่ทำนาทำไร่ประกอบอาชีพสืบต่อจาก พ่อแม่ นอกจากบางครอบครัวที่พ่อแม่มีความรู้เกี่ยวกับการศึกษา หรือได้รับการแนะนำจากผู้ ที่เคารพนับถือเท่านั้นจึงจะมีโอกาส เข้าไปเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาในเมือง เพราะที่ส่วนนี้ยัง ไม่มีสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ครอบครัวที่ส่งเด็ก ไปเรียนต่อในสมัยนั้นก็ได้แก่ครอบครัวของ ครูระเือน บุญเลิศ โดยส่งลูกไปศึกษาต่อที่วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง เมื่อเรียนสำเร็จแล้วบางคน ได้รับราชการ แต่บางคนก็ประกอบอาชีพอิสระ นายปู้ บุญกร (ผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่ง) ก็เคยได้ รับการสนับสนุนให้ เข้าไปเรียนที่อำเภอจอมบึงเช่นเดียวกัน

ปัจจุบันชาวบ้านบ่อได้เห็นคุณค่าของการศึกษามากขึ้น ครอบครัวที่มีฐานะดี เริ่มส่งลูก หลานเข้าไปเรียนในเมือง โดยส่งไปเรียนที่วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึงบ้าง ส่งไปเรียนที่ใน ตัวเมืองราชบุรีบ้าง เมื่อโรงเรียนมัธยมเปิดขึ้นที่อำเภอสวนผึ้ง (โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา) ทำให้เด็กที่มีโอกาสเรียนต่อมากขึ้น ในปัจจุบันเด็กที่บ้านบ่อมีโอกาสเรียนระดับประถมศึกษา 100 เปอร์เซ็นต์ เมื่อจบระดับประถมศึกษาได้เรียนต่อระดับมัธยมศึกษาถึง 60-70 เปอร์เซ็นต์ และมีเด็กได้ เรียนต่อระดับสูงกว่าระดับมัธยมประมาณ 10 เปอร์เซ็นต์ ผลอย่างหนึ่งที่เกิดตาม มาจากการที่เด็กเรียนระดับสูงขึ้นไปก็คือเด็กไม่ค่อยมีโอกาสช่วยพ่อแม่ประกอบอาชีพ เมื่อจบแล้ว ถ้าไม่เรียนต่อไปอีกก็มักเข้าไปทำงานในเมือง มิฉะนั้นก็ว่างงานอยู่กับบ้านเฉยๆเพราะทำงาน อาชีพอย่างที่ว่าพ่อแม่ทำอยู่ไม่เป็น

การใช้ภาษาเพื่อการสื่อความหมาย ชาวกะเหรี่ยงบ้านบ่อมีภาษาพูดเป็นของตนเองคือภาษาของบรรพบุรุษ ในอดีตการสื่อสารภายในบ้านหรือในชุมชนจะใช้เฉพาะภาษากะเหรี่ยง ต่อมามีการติดต่อกับคนไทย หรือกับคนที่ไปจากในเมืองมากขึ้น และมีการเรียนภาษาไทยในโรงเรียน ชาวกะเหรี่ยงจึงพูดภาษาไทยได้มากขึ้น มีโอกาสใช้ภาษาไทยมากขึ้น

ปัจจุบันการเขียนการอ่านภาษากะเหรี่ยงมีน้อยมาก เพราะไม่มีการถ่ายทอด คนรุ่นหลังอ่านเขียนภาษากะเหรี่ยงไม่ได้ การพูดนั้นส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทย จะพูดภาษากะเหรี่ยงเฉพาะในหมู่กะเหรี่ยงด้วยกันเอง เด็กๆที่เรียนหนังสือจะใช้ภาษาไทยทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน มีบางครอบครัวเท่านั้นที่ยังพูดภาษากะเหรี่ยงกันภายในบ้าน เด็กที่เรียนจบประถมศึกษา 100 เปอร์เซ็นต์ พูดภาษากลาง (ภาษาไทย) ได้ดี (สัมภาษณ์นายเสรี คลังนาค) ปัจจุบันเด็กที่บ้านบ่อส่วนใหญ่พูดภาษากะเหรี่ยงไม่ได้แต่พอฟังรู้เรื่อง นางโสภา เนเด็ก กล่าวว่าปัจจุบันคนบ้านบ่อที่เป็นกะเหรี่ยงพูดภาษากะเหรี่ยงได้ประมาณ 50 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น

2. การเปลี่ยนแปลงในสถาบันการศึกษาของชาวบ้านทุ่งแฝก

สภาพการศึกษาในอดีตของชุมชนบ้านทุ่งแฝกเหมือนกับของชุมชนบ้านบ่อ กล่าวคือเด็กที่เรียนหนังสือต้องไปเรียนที่โรงเรียนวัดบ้านบ่อ และปัจจุบันก็ไปเรียนที่โรงเรียนชุมชนบ้านบ่อ แต่เนื่องจากบ้านทุ่งแฝกอยู่ห่างจากตัวอำเภอสวนผึ้งออกไป 3 กิโลเมตร คนที่ทุ่งแฝกในอดีตจึงไม่ค่อยได้เรียนหนังสือกันมากนัก

ถึงแม้ปัจจุบันชาวทุ่งแฝกจะส่งลูกหลานเรียนระดับประถมศึกษาตามเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับทุกครอบครัวก็ตาม แต่การส่งให้เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาก็ยังมีส่วนน้อย คือประมาณ 10 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น (จากจำนวนครอบครัวของชาวทุ่งแฝกที่มีอยู่ 129 ครอบครัว)

นอกจากผู้นำหมู่บ้านแล้ว ชาวบ้านจะรู้เรื่องการศึกษาน้อยมาก ดังผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งกล่าวว่า " ป้าไม่รู้ว่าตอนนี้เขาเรียนหนังสือกันแค่ไหน แต่ลูกของป้าคนสุดท้ายจบ ป.4 คนที่เป็น อ.ส. จบ ป. 5 " และที่ผู้ใหญ่จันทร์ ก้าวู ให้ข้อมูลว่าขณะนี้เด็กที่บ้านทุ่งแฝกกำลังเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาประมาณ 10 คน

ในปัจจุบันการใช้ภาษาของชาวกะเหรี่ยงบ้านทุ่งแฝกนั้นยังคงสื่อสารกันเองด้วยภาษากะเหรี่ยง เด็กๆที่ทุ่งแฝกฟังภาษากะเหรี่ยงรู้เรื่องเป็นส่วนใหญ่ แต่หลายๆคนพูดไม่ได้

แล้วเด็กๆเมื่อเล่นหรือคุยกันจะใช้ภาษากลางคือภาษาไทยเป็นส่วนใหญ่ ผู้ใหญ่ในหมู่บ้านพูดและฟังภาษากะเหรี่ยงได้เกือบทุกคน การพูดกันภายในบ้านยังใช้ภาษากะเหรี่ยงกันอยู่ อาจมีบ้างที่ใช้ภาษาไทยแต่น้อยมาก

3. เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงในสถาบันการศึกษาของกะเหรี่ยงที่บ้านบ่อ และที่บ้านทุ่งแฝก

การศึกษาของหมู่บ้านทั้งสอง เริ่มต้นเหมือนกันแต่ชุมชนบ้านบ่อมีความเปลี่ยนแปลงที่เร็วกว่า เพราะอยู่ใกล้แหล่งศึกษามากกว่า และมีการติดต่อกับสังคมภายนอกมากกว่า ในปี 2525 อัตราการได้เรียนในระดับประถมศึกษามีเพียง 30 เปอร์เซ็นต์ (เทวี สวรรยาธิบัติ 2525:45) และได้เพิ่มเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ในปัจจุบัน ส่วนการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาของชุมชนบ้านบ่อมีถึง 60-70 เปอร์เซ็นต์ ขณะที่ชุมชนบ้านทุ่งแฝกมีเพียงประมาณ 10 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น

ในด้านการใช้ภาษานั้น ที่บ้านทุ่งแฝกมีการเปลี่ยนแปลงในอัตราที่น้อยกว่า โดยที่ชาวบ้านทุ่งแฝกยังคงใช้ภาษาดั้งเดิมของตนเป็นส่วนใหญ่ เด็กๆยังฟังภาษากะเหรี่ยงเข้าใจ เด็กๆบางคนยังสามารถพูดภาษาบรรพบุรุษของตนได้ ขณะที่ที่ชุมชนบ้านบ่อ เลิกใช้ภาษาดั้งเดิมไปแล้วประมาณ 50 เปอร์เซ็นต์ มีเด็กที่บ้านบ่อจำนวนไม่มากนักที่พูดและฟังภาษากะเหรี่ยงได้

การเปลี่ยนแปลงในสถาบันสาธารณสุข

1. การเปลี่ยนแปลงในสถาบันสาธารณสุขของชาวบ้านบ่อ

ชุมชนบ้านบ่อเดิมคือหมู่บ้านหนึ่งในตำบลสวนผึ้ง ตำบลสวนผึ้งในสมัยก่อน 2514 มีความเจริญน้อย การสาธารณสุขเข้าถึงได้ยากเพราะทางคมนาคมยังไม่สะดวก เป็นแหล่งที่มีไข้ป่า (มาลาเรีย) ชุกชุมมาก หลังปี 2514 การคมนาคมสะดวกขึ้น ประกอบกับทางรัฐบาลได้ยกฐานะตำบลสวนผึ้งเป็นกิ่งอำเภอ และเป็นอำเภอทำให้ความเจริญด้านต่างๆแพร่เข้าไปได้มากขึ้น การสาธารณสุขก็เช่นกัน ทางเจ้าหน้าที่ได้เริ่มเข้าสู่ชุมชนบ้านบ่อซึ่งเป็นใจกลางของอำเภอสวนผึ้งตั้งแต่ พ.ศ. 2506 ก่อนที่ รพช. จะเริ่มเข้าไปพัฒนามีการจัดตั้งเป็นสถานีอนามัย

และสมัยที่เป็นอำเภอสวนผึ้งก็มีการสร้างโรงพยาบาลขนาดเล็กขึ้นที่ตำบลขลุ่ยพาทาย สมัยที่
การรักษาพยาบาลแผนใหม่ยังไม่แพร่หลาย เมื่อเกิดการเจ็บป่วยชาวบ้านใช้วิธีรักษาตนเองโดย
ใช้ยาจากป่า ใช้พืชสมุนไพรและบางครั้งอาศัยหมอคู่ วิธีการรักษาของหมอดูก็คือ จะตรวจดวง
หรือโชคชะตาผู้ป่วยก่อนว่าเป็นเพราะอะไร อาจเป็นเพราะเวรกรรม เพราะถูกของ หรือ
เพราะผีเข้า จากนั้นก็ทำการรักษาตามสาเหตุที่วินิจฉัยได้ เช่น ถ้าปวดท้องเพราะถูกเสก
หนังควายเข้าท้องก็ต้องทำพิธีเรียกหนังควายออกจากท้อง หรือถ้าเป็นเพราะเวรกรรมก็อาจมี
การทำบุญเช่นไหว้ แล้วแต่หมอจะพิจารณา

การคลอดบุตรในอดีต ทำคลอดโดยหมอด่าแย มีการอยู่ไฟ กินน้ำมนต์รัดมดลูก
น้ำมนต์บำรุงเลือด ซึ่งผู้กินน้ำมนต์ต้องมีความเชื่อในสรรพคุณของน้ำมนต์นั้นจึงจะได้ผลดี บาง
รายให้เอาโพลผสมน้ำปัสสาวะของสามีเรียกว่า " น้ำมูด " ให้ภรรยากินหลังคลอดกันท้องอืด
(สัมภาษณ์นายปี บุญกร)

การวางแผนครอบครัว โดยการคุมกำเนิดนั้น ได้มีการรณรงค์ให้ใส่ห่วงในปี พ.ศ.
2511 แต่ชาวกะเหรี่ยงไม่ค่อยนิยม

แต่ก่อนชาวกะเหรี่ยงใช้น้ำจากห้วย (ลำภาชี) สำหรับบริโภค ต่อมาใช้น้ำบาดาล
และปัจจุบันมีประปาใช้อย่างทั่วถึง

สภาพปัจจุบันมีการสาธารณสุขแผนใหม่ได้ เข้าไปอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะ "บ้านบ่อ"
ชาวบ้านยอมรับการรักษาแผนใหม่ เมื่อเจ็บป่วยก็ไปสถานอนามัย ไปโรงพยาบาล บ้านบ่อมี
สถานอนามัยที่มีประสิทธิภาพ (สถานอนามัยดีเด่นระดับชาติ ปีพ.ศ.2536) และมีโรงพยาบาล
ที่ทันสมัยขนาด 30 เตียง การใช้ยาสมุนไพรเกือบจะหมดไป อาชีพหมอดูกล่าวได้ว่าไม่มีเหลือ
อีกแล้ว การคลอดเกือบทุกรายไปที่โรงพยาบาลหรือสถานอนามัย จะมีบางกรณีซึ่งน้อยมากที่
คลอดโดยหมอด่าแยในหมู่บ้าน ปัจจุบันมีชาวบ้านที่ทำคลอดได้เหลือในหมู่บ้านเพียง 2 คน ชื่อ
"ป้าเพียง" กับ "ป้าบัว" สาเหตุที่บางคนไม่ไปคลอดที่โรงพยาบาลเพราะไม่มีเงิน กลัวไม่
ได้อยู่ไฟ หรืออายหมอ (สัมภาษณ์นางซิ่ง ดาวย)

การคุมกำเนิดปัจจุบันเป็นที่ยอมรับเพราะชาวบ้านเข้าใจแล้วว่าการมีบุตรมากทำให้มี
ปัญหาต่อการดำรงชีพ วิธีคุมกำเนิดที่นิยมใช้กันคือ กินยา ฉีดยา และฝังเข็ม ตามลำดับ

(สัมภาษณ์ นายเสรี คลังนาค)

แต่เดิม ชาวกะเหรี่ยงยังไม่มีส้วมที่ถูกสุขลักษณะจึงใช้วิธีเข้าไปถ่ายในป่าเพราะสมัยนั้นยังมีต้นไม้และป่ามาก ถ่ายแล้วพวกสัตว์ป่าก็มาซุดคุ้ย และชาวบ้านก็ได้ถ่ายเป็นที่แน่นอน ต่อจากนั้นก็เริ่มมีส้วมที่เป็นมาตรฐานถูกสุขลักษณะ ปัจจุบันชาวบ้านบ่อมีส้วมขมิใช้กันเกือบทุกบ้าน เพราะมีการชักชวนโดยเจ้าหน้าที่อนามัยและสาธารณสุข บ้านที่ทำส้วมขมิเป็นบ้านแรกคือบ้าน นายบ้าย เนเต็ก

1. การเปลี่ยนแปลงในสถาบันสาธารณสุขของชาวบ้านทุ่งแฝก

ชาวบ้านทุ่งแฝกในอดีต เมื่อเจ็บป่วยจะรักษากันโดยเป่าคาถา ให้กินน้ำมันดี ให้กินพวกรากไม้ นอกจากนี้ยังมีการนับถือ " พระน้ำมัน " (เทวี สวรรยาธิบดี 2525)

การคลอด ที่มีการทำคลอดกันเองในหมู่บ้าน มีการอยู่ไฟ และปฏิบัติตามความเชื่อต่างๆ การคุมกำเนิดไม่ค่อยมีผู้คนยอมรับ ชาวทุ่งแฝกจึงมีบุตรครอบครัวละหลายๆคน

น้ำดื่มน้ำใช้จะใช้น้ำจากห้วยที่เรียกว่า " ห้วยบ่อ " ซึ่งไหลผ่านหมู่บ้านทางด้านหน้าของหมู่บ้าน

ปัจจุบันนี้ เมื่อเจ็บป่วยชาวบ้านทุ่งแฝกก็ไปยังสถานอนามัยที่บ้านบ่อ ซึ่งอยู่ห่างประมาณ 3 กิโลเมตร ถ้าป่วยหนักหรือคลอดบุตรจะไปที่โรงพยาบาลที่ตำบลชฎาหวาย อยู่ห่างประมาณ 11 กิโลเมตร การรักษาด้วยมนต์คาถา รากไม้ไม่มีแล้ว (สัมภาษณ์นายจันทร์ ก้าวพู่)

เกี่ยวกับการรักษาพยาบาลและการคลอดนั้น นางเปอะ เคมบิง วิทยากรผู้หนึ่งกล่าวว่า " เดิมนั้นมีโรงพยาบาลสวนผึ้ง มีศูนย์อนามัยของสวนผึ้ง คนส่วนใหญ่ไปหาหมอที่โรงพยาบาล แต่ที่นี้ก็ยังมีหมอตำแยอยู่คนหนึ่งชื่อนางเอเมียะ เมื่อไม่กี่เดือนนี้ก็ยังทำคลอดให้คนในหมู่บ้าน คลอดแล้วต้องอยู่ไฟ 15 วัน คนที่ไปโรงพยาบาลเขาก็ไม่อยู่ไฟกันแล้ว " การคุมกำเนิดปัจจุบันเป็นที่ยอมรับของชาวบ้านอย่างกว้างขวาง ทำให้อัตราการมีบุตรโดยเฉลี่ยลดลง

น้ำดื่มน้ำใช้ ปัจจุบันใช้ประปา ซึ่งสร้างโดยใช้เงินในโครงการ กสช. ในปี พ.ศ. 2533 จึงค่อนข้างมีความสะดวก ไฟฟ้ามีก่อนน้ำประปา โดยมีเมื่อ พ.ศ. 2526 ทำให้ปัจจุบันสาธารณสุขภาคของชาวบ้านทุ่งแฝกค่อนข้างดี ส้วมขมิมีใช้ประมาณ 95 เปอร์เซ็นต์ของครัวเรือนทั้งหมด (ข้อมูลสถานอนามัย สวนผึ้ง 2536)

3. เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงในสถาบันสาธารณสุขของกะเหรี่ยงที่บ้านบ่อ และบ้านทุ่งแฝก

กล่าวได้ว่าสภาพโดยส่วนรวมทางด้านสาธารณสุขของชาวชุมชนบ้านบ่อและชุมชนบ้านทุ่งแฝก มีการเปลี่ยนแปลงไปในสภาพที่คล้ายคลึงกันกล่าวคือ การรักษาพยาบาลแบบดั้งเดิมหมดไป ยอมรับการรักษาพยาบาลแผนใหม่และให้ความเชื่อถือ การคลอดจะใช้บริการของโรงพยาบาลหรือสถานอนามัยเกือบทั้งหมด การคุมกำเนิดเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย และได้ผลดี ส่วนโรคร้ายแรงคือ ไข้มาลาเรีย และโรคเกี่ยวกับทางเดินอาหารลดลงไปมาก

น้ำดื่มน้ำใช้ ปัจจุบันอยู่ในสภาพที่ได้มาตรฐาน มีประปาของอำเภอ และของหมู่บ้าน ซึ่งมีความสะอาดและเหมาะสมต่อการใช้บริโภค ส้วมซึมเป็นที่ยอมรับได้ของชาวบ้านทั้งสองหมู่บ้านโดยมีใช้กันเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะที่ชุมชนบ้านบ่อมีถึงประมาณ 90 เปอร์เซ็นต์ของครัวเรือนทั้งหมด

ความแตกต่างในความเปลี่ยนแปลงของสองชุมชนดังกล่าวอยู่ที่บ้านบ่อมีความเจริญและมีการเปลี่ยนแปลงไปมากกว่า เพราะอยู่ใกล้ตลาดและสะดวกกว่า นอกจากนั้นประชาชนยังมีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าชุมชนบ้านทุ่งแฝกอีกด้วย ดังนั้นแม้จะยอมรับในสาธารณสุขหรืออนามัยแผนใหม่ แต่ชาวบ้านทุ่งแฝกก็ยังคงไปใช้บริการของโรงพยาบาลน้อยกว่า มีสุขภาพที่ด้อยกว่า มีส้วมซึมใช้น้อยกว่าเมื่อเทียบกับชาวชุมชนบ้านบ่อ

การเปลี่ยนแปลงในสถาบันความเชื่อและประเพณี

1. การเปลี่ยนแปลงในสถาบันความเชื่อและประเพณีของกะเหรี่ยงบ้านบ่อ

ที่ชุมชนบ้านบ่อมีวัด 1 วัด คือวัดบ้านบ่อ (ปัจจุบันอยู่ด้านหลังตลาดสวนผึ้ง) มีมาตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่สอง เจ้าอาวาสองค์แรกคืออาจารย์ทิม องค์ต่อมาคืออาจารย์ริ้ว อาจารย์ปอง อาจารย์ปลัด ปัจจุบันคืออาจารย์แพ ในอดีต เจ้าอาวาสมีบทบาทสำคัญต่อความคิดและการกระทำของชาวบ้านมาก เช่นอาจารย์ทิมซึ่งเป็นเจ้าอาวาสองค์แรกนั้น ได้สอนให้ชาวบ้านเลิกล่าสัตว์ แนะนำให้เอาปืน อาวุธ และเครื่องมือล่าสัตว์ไปฝังดินเสีย และแนะนำให้เลิกนับถือผีด้วย องค์ต่อมาก็ได้มีบทบาทเป็นผู้นำทางความคิดและการพัฒนาของชาวบ้านมาตลอด

ชาวบ้านจะเข้าวัดและมีกิจกรรมร่วมกับวัดเป็นประจำ

ที่บ้านบ่อมีทั้งผู้นับถือพุทธศาสนาและคริสต์ศาสนา การเผยแพร่ศาสนาคริสต์ (นิกายโปรเตสแตนต์) เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 แต่ระยะแรกๆชาวบ้านไม่ยอมรับ ถึงบาง ครั้งมีการเผาบ้านอาจารย์ที่มาสอนศาสนา (สัมภาษณ์นางซิ่ง ดาวยี)

ความเชื่อเกี่ยวกับหมอดู หมอผี เวทมนต์คาถา หรือไสยศาสตร์นั้นในอดีตมีมาก หลังจากมีวัด มีพระสงฆ์เข้ามาสู่ชุมชนทำให้ ความเชื่อดังกล่าวลดน้อยลง เกี่ยวกับความเชื่อ เรื่องเวทมนต์คาถา และไสยศาสตร์มีหลายแบบ เช่น มีหมอดูทำนายโรคด้วยการ " ทำกะบาล " โดยใช้กระบอกไม้ไผ่ และหน้าคাত্রตรวจสอบว่าผู้ป่วยเป็นโรคใด เมื่อทราบแล้วก็จะรักษาตาม วิธีการของหมอผีนั้น

ในส่วนหมอผี ถ้ามีผู้ป่วยก็จะตรวจว่า " ถูกของ " หรือไม่ เชื่อว่าอาจมีการ " เสกของเข้าท้อง " จึงทำให้เกิดเจ็บป่วย (สัมภาษณ์นายเสรี คลังนาค) นอกจากนี้ ยังมีการนับถือ " ผีกินปลา " " ผีกินไก่ " (สัมภาษณ์นายปู้ บุญทร)

ประเพณีที่สำคัญของชาวกะเหรี่ยงสมัยอดีตได้แก่ ประเพณีรับขวัญและ กินข้าวห่อ ซึ่งจะทำในเดือนเก้า ประเพณีสงกรานต์ จะทำในเดือนห้า และประเพณีการเลือกคู่ครองที่ เรียกว่า การช่องสาว

ประเพณีรับขวัญ และกินข้าวห่อซึ่งทำในเดือนเก้านี้มีกิจกรรมที่สำคัญ คือจะมีพิธี เรียกขวัญ (มีที่มาจากความเชื่อดั้งเดิมว่าเมื่อเดินทางไปหาของป่าหรือ ไปล่าสัตว์ในป่านั้นอาจจะ เกิดการตกใจจากสิ่งลึกลับหรือผีสิง เมื่อกลับมาจึงต้องมีการเรียกขวัญ) ชาวกะเหรี่ยง จะทำข้าวห่อเพื่อกินกันและเลี้ยงแขกผู้มาเยือน ในพิธีดังกล่าวเป็นโอกาสที่หนุ่มสาวในหมู่บ้าน หรือต่างหมู่บ้านจะได้พบกัน มีโอกาสได้เกี่ยวพาราสักัน หนุ่มสาวจะป้อนข้าวห่อกัน มีการยิงปืน (สัมภาษณ์นางซิ่ง ดาวยี) ในประเพณีสงกรานต์จะมีการทำบุญ รดน้ำ และเล่นส่บ้า ส่วน " การช่องสาว " จะเป็นผลสืบเนื่องจากการที่หนุ่มสาวมาพบกันในเทศกาลต่างๆ เมื่อเกิดความ สนใจหรือชอบพอกัน ฝ่ายชายก็จะไป " ช่อง " ฝ่ายหญิง และถ้าการพูดคุยในการ " ช่อง " เป็นที่ ถูกใจ ทั้งสองฝ่ายจึงพอใจที่จะร่วมชีวิตกัน เมื่อกลับไปแล้วฝ่ายชายก็จะให้พ่อแม่ของตนไปทาบทาม และตกลงกับพ่อแม่ของฝ่ายหญิง พิธีการสู่ขอ และการแต่งงานแบบกะเหรี่ยงก็จะเกิดตามมา

สภาพปัจจุบันของชุมชนบ้านบ่อ วัดบ้านบ่อยังคงเป็นศูนย์กลางของชุมชนในด้านของวัฒนธรรมประเพณี แต่บทบาทของพระลตน้อยลง ประกอบกับเจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันคืออาจารย์แพเป็นพระนักปฏิบัติมิใช่พระนักพัฒนา กิจกรรมร่วมระหว่างวัดกับชาวบ้านจึงมีไม่มากนัก ชาวบ้านจะไปวัดในวันพระ หรือวันสำคัญทางศาสนาเท่านั้น และผู้ที่ไปจะเป็นผู้สูงอายุมากกว่าคนหนุ่มสาว (สัมภาษณ์นายปู บุญกร และ นางโสภา เนเต็ก) ศาสนาคริสต์ในปัจจุบันเริ่มได้รับการยอมรับ มีผู้นับถือ 4 ครอบครัว สมาชิก 18 คน มีการสร้างสำนักปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาของคริสต์ที่บ้านบ่อ เมื่อ พ.ศ. 2536

ความเชื่อเกี่ยวกับหมอดู หมอผี เวทมนต์ไสยศาสตร์ ปัจจุบันได้ลดน้อยลงจนเกือบไม่เหลือแล้วเพราะชาวกะเหรี่ยงได้หันมานับถือศาสนาและการรักษาพยาบาลแผนใหม่ที่ได้ผลดีกว่าได้เข้ามาถึงหมู่บ้าน

ความเชื่ออีกอย่างหนึ่งของชาวกะเหรี่ยง ซึ่งเกิดจากการนับถือพระประกอบกับลักษณะนิสัยที่มีความซื่อสัตย์ของชาวกะเหรี่ยงนั้น หากมีใครกระทำในสิ่งไม่ดีหรือผิดศีลซึ่งชาวกะเหรี่ยง เรียกว่า "ผิดพระ" จะต้องทำการขอขมาต่อพระด้วยขันธห้า (สัมภาษณ์นางโสภา เนเต็ก)

ประเพณีสำคัญๆ ต่างๆ เช่น ประเพณีสงกรานต์นี้ยังคงมี แต่การเล่นและบรรยากาศไม่เหมือนแต่ก่อน กล่าวคือทำกันในลักษณะ "ตามประเพณี" เท่านั้น การเล่นสละบ้าที่เคยเล่นในงานสงกรานต์ปัจจุบันไม่มีแล้ว คนเก่าๆ ที่เล่นได้ก็เหลือน้อยมาก ชาวชนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่จะเล่นไม่เป็น ประเพณีกินข้าวห่อเปลี่ยนไป " คือเด็กสมัยใหม่ไม่อยากจะทำข้าวห่อเมื่อก่อนมีการยิงปืนและร้องเพลงเกี่ยวกับ หม่อมสาวป้อนข้าวห่อกัน แต่เดี๋ยวนี้ไม่มีแล้ว มีแต่เพียงกินข้าวห่ออย่างเดียว (สัมภาษณ์นางโสภา เนเต็ก) ประเพณีการย่องสาวปัจจุบันได้เลิกไป หม่อมสาวใช้วิธีนัดคุย ไปเที่ยวงานและตกลงกัน เป็นแบบสังคมสมัยใหม่ การแต่งงานก็เป็นแบบสังคมไทยทั่วไป มีการทำพิธีแบบไทย มีการเลี้ยงโต๊ะจีน และบ่าวสาวก็แต่งกายตามสมัยนิยม

1. การเปลี่ยนแปลงในสถาบันความเชื่อและประเพณีของกะเหรี่ยงบ้านทุ่งแฝก

ตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน บ้านทุ่งแฝกไม่มีวัดประจำหมู่บ้าน เดิมเคยมีสำนักสงฆ์อยู่

ใกล้ต้นโพธิ์บริเวณหมู่บ้าน แต่ต่อมาไม่มีพระอยู่ ในปี พ.ศ. 2519 ได้มีพระสงฆ์เดินทางเข้ามาตั้งสำนักสงฆ์ที่เขาดกน้ำ ได้มีการพัฒนาขึ้นเป็นลำดับ จนปัจจุบันเป็นสำนักสงฆ์เป็นสำนักสงฆ์ที่มีบริเวณกว้าง มีอาคารถาวรหลายหลัง มีพระอยู่ประจำ สำนักสงฆ์เดิมที่บริเวณต้นโพธิ์ร้างและถูกรื้อถอนออกไป พระที่สำนักสงฆ์เป็นพระปฏิบัติและเป็นพระพัฒนาด้วย ชาวบ้านไปช่วยทำงานเป็นประจำ ผลจากการมีพระสงฆ์ในหมู่บ้านทำให้ชายกะเหรี่ยงได้บวช " เมื่อก่อนกะเหรี่ยงไม่ค่อยมีใครได้บวช พอมีพระเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านก็เริ่มมีคนไปบวช " (สัมภาษณ์ นายตั้ง เคมบิง)

ชาวกะเหรี่ยงที่บ้านทุ่งแฝกจะ ไปวัดเพื่อทำบุญในวันพระ วันอื่นก็ไปข้างเพื่อช่วยทำงานของวัด คนที่ไปวัดมีทุวัย มีทั้งคนแก่ คนหนุ่มสาว และเด็กๆ พระก็ให้การสั่งสอนและให้ความช่วยเหลือชาวบ้านอยู่ข้าง แต่ส่วนใหญ่แล้วคนมักจะ ไปวัด ในตอนมีงานหรือ เทศกาลมากกว่าช่วงอื่นๆ ผู้ที่ไปเป็นประจำก็มีแต่คนสูงอายุ

เกี่ยวกับประเพณี มีประเพณีกินข้าวห่อ ในเดือนเก้า มีการเรียกขวัญ ซึ่งจะทำพร้อมกันทั้งหมู่บ้าน มีการกินข้าวห่อกัน หมู่สาวร้องเพลงเกี่ยวกับ ร้องเพลงโต้ตอบกัน งานสนุกสนาน

ประเพณีสงกรานต์มีการรดน้ำ ชนทรายและเล่นส่ำบ้า

สภาพปัจจุบัน บ้านทุ่งแฝกมีสำนักสงฆ์เขาดกน้ำ ซึ่งมีพระอยู่ประจำ สำนักสงฆ์ดังกล่าวเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้าน คนต่างถิ่นก็ เข้า ไปฝึกพัฒนาจิตใจกันเสมอๆ ชาวบ้านยังคงเข้าไปช่วยงานของสำนักสงฆ์เมื่อพระต้องการให้ช่วย สำนักสงฆ์พัฒนาไปมากมีศาลา กุฏิ พระ มีอาคารถาวรหลายหลัง แต่ยังไม่ได้รับอนุญาตให้ตั้งเป็นวัด

ที่ทุ่งแฝก ไม่มีคนนับถือศาสนาคริสต์ หรือศาสนาอื่น ทุกคนที่นับถือศาสนาจะเป็นพุทธศาสนิกชนทั้งหมด ชาวทุ่งแฝกยึดถือประเพณีการบวช ผู้ชายจึงได้บวชเกือบทุกคน

การปฏิบัติตามประเพณีไม่เคร่งครัดเหมือนสมัยอดีต การกินข้าวห่อทำพอเป็นพิธี ไม่มีการร้องเพลงเกี่ยวกับ ไม่สนุกเหมือนเมื่อก่อน (สัมภาษณ์นางเปอะ เคมบิง) ประเพณีสงกรานต์ปัจจุบันมีแต่สาดน้ำเหมือนทั่วๆ ไป แต่ไม่มีการเล่นส่ำบ้าเหมือนสมัยก่อน ประเพณีการย่องสาว เปลี่ยนเป็นการพูดคุย ชวนกันไปเที่ยวแบบคนไทยทั่วๆ ไป ประเพณีที่เป็นแบบของ

กะเหรี่ยงเองจะหมดไป

3. เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงในสถาบันความเชื่อประเพณีของชาวชุมชนบ้านบ่อ และชุมชนบ้านทุ่งแฝก

โดยทั่วไปทั้งสองหมู่บ้านมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่ มีศาสนาโดยนับถือศาสนาพุทธ ที่บ้านบ่อซึ่งเป็นชุมชนที่เจริญกว่าและมีชนกลุ่มอื่นปะปนมากกว่า เริ่มมีการยอมรับนับถือศาสนาอื่นนอกเหนือจากศาสนาพุทธที่นับถือมาแต่เดิม แต่ที่ทุ่งแฝกยังไม่ยอมรับศาสนาอื่น

ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ โชคลาง ปัจจุบันทั้งสองหมู่บ้านมีน้อยมาก หมอคู หมอผี ไม่มีแล้ว

การปฏิบัติตามประเพณีต่างๆเปลี่ยนแปลงไปคล้ายๆกัน ทั้งประเพณีสงกรานต์ ประเพณีรับขวัญกินข้าวห่อและประเพณีการย่องสาว ในส่วนที่เป็นความเชื่อ ความยึดถือนั้นในปัจจุบันเสื่อมคลายไปมาก กิจกรรมที่สร้างบรรยากาศและอารมณ์ร่วมได้หมดไป เช่นสงกรานต์ ไม่มีการชนทราย ไม่มีการเล่นสะบ้า ไม่มีการร้องเพลงเกี่ยวกัน ในพิธีกินข้าวห่อ ไม่มีการร้องเพลงโต้ตอบระหว่างหนุ่มสาว การหาคู่โดยการย่องสาวไม่มีอีกแล้ว

การเปลี่ยนแปลงในสถาบันพักผ่อนหย่อนใจ

1. การเปลี่ยนแปลงในสถาบันพักผ่อนหย่อนใจของกะเหรี่ยงบ้านบ่อ

การพักผ่อนหย่อนใจจะเป็นสิ่งที่ควบคู่ไปกับการทำงาน เมื่อมีการทำงานหนักคนก็จะหากิจกรรมเพื่อการพักผ่อนเพื่อความเหนื่อยล้าหรือความตรากตรำที่ผ่านมาได้ผ่อนคลาย การละเล่นในงานประเพณีก็เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ได้พักผ่อนหย่อนใจ เช่น การละเล่นในงานประเพณีกินข้าวห่อตอนเดือนเก้า การเล่นสะบ้าในงานประเพณีสงกรานต์ ชาวบ้านและหนุ่มสาว จะได้รับความสนุกสนานมาก

การร้องเพลงเกี่ยวกันในงานประเพณีก็เป็นการเล่นที่ช่วยสร้างความบันเทิงให้กับผู้ชม มีการร้องเพลงโต้ตอบกัน ร้องเพลงประกอบแคน

นิทานพื้นบ้านและเพลงกล่อมเด็กก็เป็นสิ่งสร้างความบันเทิงแก่เยาวชน ยาม

ว่างจากงานตอนค่ำ ผู้ใหญ่บางคนจะเล่นนิทานโดยมีเด็ก ๆ ล้อมวงนั่งฟัง ในอดีตผู้ใหญ่หลายคนในหมู่บ้านเล่นนิทานของกะเหรี่ยงได้ ผู้สูงอายุบ้านบ่อที่เล่นนิทานได้และยังมีชีวิตอยู่ได้แก่ นายเย็น นางโสภา นางกลิ้ง นิทานของกะเหรี่ยงมีเป็นจำนวนมาก และมีเนื้อหาสาระคติธรรมที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ฟัง ดังที่ วีระวัชร ปิ่นเขียน ได้ทำการศึกษาและรวบรวมนิทานกะเหรี่ยงไว้ได้จำนวนถึง 70 เรื่อง (วีระวัชร ปิ่นเขียน 2524) นอกจากนิทานแล้วเด็กเล็ก ๆ ยังได้รับความอบอุ่นและความพึงพอใจจากเพลงกล่อมเด็กที่ แม่ หรือยาย หรือผู้เลี้ยงกล่อมนอนอีกด้วย

โทรทัศน์ และวิทยุ เป็นสิ่งที่ให้ความบันเทิงแก่ชาวบ้านได้มาก โดยเฉพาะในระยะหลังปี พ.ศ. 2530 ชาวบ้านมีวิทยุ และโทรทัศน์กันมากขึ้น

งานอดิเรกเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ชาวกะเหรี่ยงบ้านบ่อทำเพื่อเป็นความเพลิดเพลินยามว่างจากงานอาชีพ ในอดีตเมื่อเสร็จงานทำไร่ ทำนา ฝ่ายชายจะเข้าป่า ล่าสัตว์ หาของป่า บางคนจะอยู่บ้านสานตะกร้า กระบุง เครื่องจักสาน ส่วนฝ่ายหญิงจะทำงานพวกเย็บปักถักร้อย ทอผ้าและตำข้าว

ปัจจุบัน การพักผ่อนหย่อนใจที่เป็นการละเล่นมีน้อยลง แม้การละเล่นในงานประเพณีหลายอย่างก็เลิกไป การร้องเพลงประกอบแค้นยังคงมีเหลืออยู่บ้างแต่น้อยคนที่จะเล่นได้ นิทานพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็กนับวันไม่มีการเล่า ไม่มีการร้อง คนที่เล่าเป็นร้องเป็นก็เหลือน้อย และไม่ค่อยมีโอกาสได้เล่าได้ร้อง

โทรทัศน์และวิทยุ คือสิ่งที่มีบทบาทสำคัญแทนสิ่งบันเทิงประเภทการละเล่น การแสดง ปัจจุบันเกินกว่า 90 เปอร์เซ็นต์ของครัวเรือนทั้งหมดในบ้านบ่อ ที่มีวิทยุหรือโทรทัศน์ใช้ ในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมามีการซื้อกันมากเพราะมีการโฆษณามาก มีทั้งระบบขายตรง และระบบผ่อนส่ง

งานอดิเรกแบบในอดีตไม่มีแล้ว ผู้ที่ว่างจากงานไร่ งานนา ก็จะเข้าเมือง เพื่อรับจ้าง หารายได้เพื่อความอยู่รอดของครอบครัว ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางคนกล่าวว่า " งานอดิเรกปัจจุบันไม่มี พวกทำไร่ จะทำทั้งปี ส่วนนาจะว่างอยู่ช่วงหนึ่ง แต่เมื่อว่างก็จะหางานอย่างอื่นทำ เช่น รับจ้างรายวัน " (สัมภาษณ์นายเสรี คลังนาค และ นายชนะ บุญเลิศ)

ปัจจุบันเมื่อว่างจากงานอาชีพก็ เข้าเมืองไปเป็นลูกจ้างเช่าบ้าน ดูโทรทัศน์อยู่บ้านบ้าง (สัมภาษณ์ นางซิ่ง นายเลี้ยง ดาวิย)

2. การเปลี่ยนแปลงในสถาบันพักผ่อนหย่อนใจของกะเหรี่ยงบ้านทุ่งแฝก

การละเล่นตามประเพณี เป็นสิ่งที่ชาวทุ่งแฝกอาศัยเป็นสิ่งบันเทิงเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เช่น การร้องเพลงเกี่ยวกับในงานประเพณีถักข้าวห่อ การเล่นสะบ้าในงานสงกรานต์ การร้องเพลงประกอบแคนที่มีลักษณะเป็นการเล่นเพลงพื้นบ้านโต้ตอบกันของชาวกะเหรี่ยง (เป็นเพลงปฏิพากย์ชนิดหนึ่ง)

การพักผ่อนหลังจากเสร็จงานอาชีพหลัก " ทำไร่ ทำนา " จะมีการไปหาปลา เพื่อทำเป็นปลาร้า ผู้ชาย เข้าป่า ยิงแก้ง หมู กวาง และหาของป่า บางคนสานกระบุง ตระกร้า โง่ ฝายหญิงทอผ้า ตำข้าว

มีนันทนาการในบ้านของกะเหรี่ยงที่ผู้ใหญ่เล่าให้เด็กๆฟัง มีเพลงกล่อมเด็กที่ผู้หญิง ร้องให้เด็กๆฟังเมื่อยามต้องการให้เด็กนอนหลับ

วิทยุโทรทัศน์ยังมีน้อย ที่ทุ่งแฝกหาคนที่ฐานะที่จะซื้อสิ่งบันเทิงดังกล่าวได้ยาก สภาพปัจจุบัน การละเล่นตามประเพณีหลายอย่างเลิกไป การพักผ่อนโดยทำงานอดิเรก ไม่มีแล้ว เพราะทุกคนต้องหารายได้ให้กับครอบครัวตลอดปี ว่างจากงานอาชีพหลักก็ต้องออกรับจ้าง

นันทนาการในบ้าน เพลงกล่อมเด็ก เป็นสิ่งที่คนรุ่นใหม่ไม่ค่อยสนใจ คนที่เล่าได้ลดน้อยลงทุกวัน และคนที่ยังเล่าได้ก็แทบไม่มีโอกาสได้เล่า ได้ร้อง

วิทยุโทรทัศน์ มีบทบาทมากในปัจจุบัน ชาวทุ่งแฝกอาศัยโทรทัศน์เป็นสิ่งให้การพักผ่อนหย่อนใจ วิทยุได้รับความนิยมน้อยกว่าโทรทัศน์ " โทรทัศน์ชาวบ้านชอบดูกัน ชอบดูละคร ไม่ชอบดูข่าว เพราะดูไม่รู้เรื่อง วิทยุไม่ค่อยได้ฟัง ดูโทรทัศน์มากกว่าฟังวิทยุ " คำให้สัมภาษณ์ของนายตั้ง เคมบิง

3. เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงในสถาบันพักผ่อนหย่อนใจ ของชาวชุมชนบ้านบ่อและชุมชนบ้านทุ่งแฝก

เมื่อพิจารณาสองหมู่บ้านเปรียบเทียบกัน พบว่าการเปลี่ยนแปลงมีลักษณะคล้าย

กันเป็นส่วนใหญ่ การพักผ่อนหย่อนใจของชาวกะเหรี่ยงทั้งสองหมู่บ้านแต่เดิมมีการร่วม หรือชม
กิจกรรมการเล่นตามประเพณี ปัจจุบันการเล่นเหล่านั้นมีเหลือค่อนข้างน้อย และมีได้
เป็นสิ่งบันเทิงหลักของชาวบ้านอีกต่อไป

เพลงพื้นบ้าน ลดบทบาทและความสำคัญลง มีคนเล่นน้อย มีคนสนใจน้อย นิทาน
และเพลงกล่อมเด็กก็เช่นเดียวกัน กลายเป็นสิ่งแปลกและไร้ความหมายสำหรับคนรุ่นใหม่

งานอดิเรกที่ฝ่ายชาย เคยเข้าป่าล่าสัตว์ หาของป่า สานกระบุง ตะกร้า ฝ่าย
หญิงเย็บปักถักร้อย หรือทอผ้า ตำข้าว ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป อาจเรียกได้ว่าไม่มีงานอดิเรก
พอว่างจากงานไร่ งานนา ก็เข้ารับจ้างในเมือง

สิ่งที่เข้ามามีบทบาทมากในเรื่องการพักผ่อนหย่อนใจของสมาชิกทั้งสองหมู่บ้านก็
คือ โทรทัศน์ ชาวบ้านบ่อมีโทรทัศน์เกินกว่า 90 เปอร์เซ็นต์ของหลังคาเรือน ชาวทุ่งแฝกมี
โทรทัศน์เป็นจำนวนที่สูงขึ้นกว่าในอดีตมาก แม้จะมีฐานะไม่เทียบเท่าชาวบ้านบ่อก็ตาม

บทที่ 6

ปัจจัยและผลกระทบที่เกิดจาก การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม

การเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้นย่อมมีสาเหตุ และเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงใดๆขึ้นแล้วก็อาจมีผลกระทบต่อสิ่งอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกัน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงในอำเภอสวนผึ้งก็ทำนองเดียวกัน ย่อมต้องมีสาเหตุหรือสิ่งที่เป็นปัจจัย และย่อมเกิดผลกระทบต่อสิ่งที่เกี่ยวข้องอย่างแน่นอน ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลที่จะนำเสนอต่อไปนี้จะกล่าวถึงเป็นสองตอน ตอนที่ 1 เป็นผลการศึกษาปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม ส่วนตอนที่ 2 เป็นผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม ผลของการศึกษาจะได้นำเสนอต่อไปเป็นลำดับ

ตอนที่ 1 ปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม

ปัจจัยที่คาดว่าจะ เป็นเหตุทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมมีหลายประการ ได้แก่ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ปัจจัยด้านจำนวนและลักษณะประชากร ปัจจัยด้านการแพร่กระจายความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ปัจจัยด้านสภาพทางเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านการสื่อสารคมนาคม และปัจจัยด้านศาสนาความเชื่อ ยุติกรรม จากผลของการศึกษาชุมชนกะเหรี่ยงที่ "บ้านบ่อ" และ "บ้านทุ่งแฝก" อาจนำเสนอเป็นด้านๆโดยพิจารณาทั้งสองหมู่บ้านไปพร้อมๆกันได้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางกายภาพในอดีตอันเป็นถิ่นที่อยู่ของกะเหรี่ยงสวนผึ้งมีความอุดมสมบูรณ์ มีป่าไม้ที่มีต้นไม้ใหญ่ขึ้นหนาแน่น มีสัตว์ป่านานาชนิด ลำห้วย ลำธารมีน้ำไหลตลอดปี การปลูกผักทำไร่อกงามดี ไม่ต้องมีการฉีดยา ไล่ปุย ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์ผู้หนึ่งกล่าวว่า " เมื่อก่อนป่าสมบูรณ์มาก ดินดีปลูกต้นไม้งามไม่ต้องไล่ปุย " (สัมภาษณ์ผู้ ๒๓๖๖) การติดต่อสังคมกับภายนอกมีน้อย เพราะคมนาคมไม่สะดวก การเดินทางต้องใช้วิธีเดินเท้าหรือใช้เกวียน ประกอบกับความจำเป็นที่จะต้องเดินทางมีไม่มากนัก เพราะเครื่องใช้ในการทำที่อยู่อาศัยก็ได้จากป่า อาหารประเภทข้าว ผัก ปลา เนื้อ ก็สามารถ

ผลิตหรือหาได้เอง สภาพการเปลี่ยนแปลงต่างๆเป็นไปอย่างเชื่องช้า เกี่ยวกับพื้นที่เพื่อการประกอบอาชีพนั้นในอดีต พื้นที่มีมาก สามารถจะเปลี่ยนที่ทำได้ตลอด ปกติชาวไร่กะเหรี่ยงจะเปลี่ยนที่ทำการทุก 3 ปี เพราะเมื่อทำการเกษตรติดต่อกันประมาณ 3 ปี แล้วจะเกิดภาวะ " หน้ำแรง " ถ้าปล่อยให้ว่างพอไม้ใหญ่ขึ้น หน้ำก็จะหมดไป สามารถถางทำที่เพาะปลูกได้ใหม่อีก

แต่สภาพแวดล้อมเหล่านี้ปัจจุบันไม่เหมือนเดิม ป่าไม้ถูกตัดทำลาย ขายเป็นไม้เพื่อการก่อสร้าง หรือ เฆอถ่านขาย มีผลกระทบต่อสภาพภูมิอากาศ ทำให้เกิดความแห้งแล้ง น้ำที่เคยมีตลอดปีปัจจุบันบางห้วยแห้งขอด ห้วยใหญ่ๆ เช่น ลำภาชี ก็มีน้ำน้อยมาก

สภาพดินเลวลง ขาดความอุดมสมบูรณ์ ขาดแร่ธาตุอาหาร ถ้าปลูกผัก ปลูกพืชจำเป็น ต้องใช้ปุ๋ย หรือสารเคมีช่วย แมลง เชื้อรา โรคพืชต่างๆมีมากขึ้น ทำให้ต้องเพิ่มต้นทุน และมีผลต่อสภาพแวดล้อมด้วย

การติดต่อกับสังคมภายนอกในปัจจุบันสะดวกขึ้นเพราะมีถนนที่ได้มาตรฐาน สำหรับบ้านบ่อมีถนนราดยางแอสฟัลท์ และถนนเข้าหมู่บ้านอย่างดี มีรถประจำทางวิ่งจากบ้านบ่อถึงตัวจังหวัดราชบุรีวันละหลายเที่ยว ทำให้มีการเดินทางกันมากขึ้น ส่วนที่หมู่บ้านทุ่งแฝกยังเป็นถนนลูกรังทั้งหน้าหมู่บ้านและในหมู่บ้าน แต่ก็อยู่ห่างจากบ้านบ่อเพียง 3 กิโลเมตร ฉะนั้นการติดต่อกับสังคมภายนอกจึงไม่เป็นปัญหามากนัก ปัจจุบันนอกจากมีรถโดยสารประจำทางแล้ว ในแต่ละหมู่บ้านบางครอบครัวยังมีรถใช้กันเองด้วย โดยเฉพาะที่บ้านบ่อมีรถยนต์ส่วนตัว และรถบรรทุกเล็กหลายคัน รถจักรยานยนต์มีหลายสิบคัน ส่วนที่หมู่บ้านทุ่งแฝกมีรถบรรทุกเล็ก 3 คัน จักรยานยนต์ประมาณ 15 คัน

กล่าวโดยสรุป ในด้านของสภาพทางกายภาพนั้น มีความเปลี่ยนแปลงในเรื่องของทรัพยากรป่าไม้ คุณภาพของดิน การคมนาคมติดต่อ รวมทั้งจำนวนพื้นที่ทำการ ความเปลี่ยนแปลงในสิ่งเหล่านี้ เป็นปัจจัยต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมบางด้านอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งมีทั้งที่เป็นผลด้านบวก และเป็นผลด้านลบ กล่าวคือ

มีผลต่อวิถีชีวิตและสภาพครอบครัว ปัญหาเรื่องที่ทำกิน การขาดทรัพยากรที่เป็นปัจจัยพื้นฐานของการทำเกษตรทำให้ต้องออกไปทำอาชีพอื่น ต้องออกไปนอกท้องถิ่น อาชีพเปลี่ยน

ไป สภาพครอบครัวที่เคยอยู่ร่วมกันต้องแยกกันไป ประกอบกับการเดินทางสะดวกทำให้คนออกจากชุมชนได้ง่ายขึ้น

มีผลต่อการสาธารณสุข การคมนาคมที่สะดวกทำให้หน่วยงานด้านสาธารณสุขเข้าไปได้ง่ายขึ้น การรักษาพยาบาลเมื่อเกิดการเจ็บป่วยเกิดความคล่องตัว การเดินทางไปรับการรักษาง่ายขึ้น หรือด้านพนักงานอนามัย สาธารณสุขสามารถก็เข้าเยี่ยมหมู่บ้านได้สะดวกขึ้นด้วย

มีผลต่อการศึกษา ด้านการศึกษาได้รับผลที่ดีขึ้นเพราะการคมนาคมที่สะดวก การเกิดปัญหาในการประกอบอาชีพและการขาดแคลนทรัพยากรทำให้น้อมมองเห็นว่าการศึกษาคงช่วยลูกหลานได้ในการเลือกอาชีพในอนาคต

ในด้านการศึกษาที่เปลี่ยนไป จากการที่แต่เดิมชาวบ้านได้อาศัยชมการละเล่นหรือพักผ่อนด้วยกิจกรรมในหมู่บ้าน เมื่อการติดต่อกับภายนอกสะดวกขึ้นการประกอบอาชีพขยายออกไปนอกหมู่บ้าน คนก็ออกไปอาศัยแหล่งพักผ่อนหย่อนใจภายนอกหมู่บ้านมากขึ้น

2. ปัจจัยด้านจำนวนและลักษณะประชากร ประชากรของทั้งสองหมู่บ้านมีความแตกต่างกันในด้านจำนวนและอัตราการเพิ่มลด ชุมชนบ้านบ่อมีคนอพยพเข้ามาเพราะเป็น "ตัวเมือง" ของสวนผึ้ง ผู้อพยพเข้ามีทั้งคนไทย คนจีน และกะเหรี่ยง ช่วงที่มีผู้อพยพเข้ามาคือช่วงที่มีการพัฒนา ประมาณปี พ.ศ. 2519 - 2525 หลังปี พ.ศ. 2525 มีอัตราการอพยพเข้าออกน้อย ในระยะที่มีการซื้อขายที่ดินกันมาก ประมาณปี พ.ศ. 2533 ก็มีบ้างที่ชาวบ้านต้องออกนอกพื้นที่เพราะได้ขายที่ทำกินให้ผู้อื่น ที่ชุมชนบ้านทุ่งแฝกอัตราการอพยพเข้า-ออกมีค่อนข้างน้อยโดยตลอด พิจารณาขนาดของครอบครัวหลังจากที่การคุมกำเนิดได้ผลดี ขนาดของครอบครัวของทั้งสองหมู่บ้านเล็กลง แต่ละครอบครัวมีบุตร 1-3 คน

ประชากรวัยทำงานในอดีตคือวัยผู้ใหญ่ พื้นฐานการศึกษาค่อนข้างน้อย เพราะไม่มีโอกาสเรียนหนังสือ ประกอบกับอาชีพทำนาทำไร่สมัยนั้นก็ไม่ใช่เป็นนักสำหรับการต้องรู้หนังสือ ปัจจุบันสภาพเปลี่ยนไปคนจำเป็นต้องประกอบอาชีพอื่นมากขึ้นและการดำรงชีวิตต้องอาศัยการอ่านออกเขียนได้มากขึ้น ประกอบกับการศึกษาภาคบังคับเป็นกฎหมายให้เยาวชนทุกคนต้องเรียนหนังสือ เด็กบ้านบ่อ และบ้านทุ่งแฝกทุกคนจึงต้องเรียนหนังสือ และ ประชากรวัยทำงานปัจจุบันส่วนใหญ่ก็จบการศึกษาภาคบังคับ คือ ประถมศึกษาปีที่ 4 หรือประถมศึกษาปีที่ 6 และ

เนื่องจากการออกไปทำงานนอกท้องถิ่น ทำให้มีแนวโน้มว่าคนในหมู่บ้านจะมีคนหนุ่มสาวน้อยลง ส่วนใหญ่จะมีแต่เด็กและคนชรา

ชาวบ้านบ่อได้เปลี่ยนอาชีพจากเกษตรกรเป็นอาชีพอื่นมากแล้ว เพราะการประกอบอาชีพทำการเกษตรนั้นปัจจุบันได้ผลผลิตน้อย ลงทุนสูง และราคาผลผลิตก็ต่ำด้วย จึงมีการไปทำงานในเมือง ไปรับจ้างในโรงงาน ไปเป็นลูกจ้างรับค่าจ้างรายวัน ที่ทุ่งแฝกแม้ส่วนใหญ่จะยังคงยึดอาชีพทำการเกษตร แต่หนุ่มสาวรุ่นใหม่จำนวนหนึ่งก็เริ่มไปทำอาชีพอื่นบ้าง เช่น เดียวกัน

คุณลักษณะของประชากร แต่เดิมชาวเกาะเหวียงทั้งสองหมู่บ้านยึดค่านิยมคล้ายๆกัน ที่ว่า คนดีคือคนขยัน ซื่อสัตย์ สันโดษ ถ่อมตน ปัจจุบันก็ยังยึดค่านิยมเช่นเดิมแต่เด็กรุ่นใหม่มีคุณลักษณะดังกล่าวน้อยลง ไม่ค่อยเชื่อฟังผู้ใหญ่ ขาดความรับผิดชอบ "ปัจจุบันเด็กเก่งกว่าสมัยก่อน แต่มักไม่ค่อยสู้งาน (สัมภาษณ์นายตั้ง เคมบิง) "เมื่อก่อนคนดีกว่าปัจจุบัน แต่ปัจจุบันเก่งกว่า " (สัมภาษณ์นางซิ่ง ดาวัย)

สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านประชากรมีการเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะที่ชุมชนบ้านบ่อ แต่ขนาดของครอบครัวเล็กลง ดอกาสในการได้รับการศึกษาสูงขึ้น การยึดมั่นในอาชีพเดิมลดลง มีความจำเป็นต้องเปลี่ยนอาชีพอื่นเนื่องจากอาชีพเดิมเริ่มประสบปัญหา ขณะเดียวกันมีอาชีพใหม่ๆที่มีรายได้สนองต่อความจำเป็นในการยังชีพได้ ในส่วนของคุณภาพประชากร ประชากรมีความรู้ความสามารถมากขึ้น แต่ลักษณะนิสัยและคุณธรรมต่างๆลดลง เมื่อเปรียบเทียบกับอดีต

ความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันดังกล่าวย่อมส่งผลต่อสภาพ และบทบาทของสถาบันต่างๆ ซึ่งอาจกล่าวได้ดังนี้

ผลต่อสถาบันครอบครัว เมื่อมีการไปทำงานนอกท้องถิ่น ความห่างเหิน การแยกจากครอบครัวมีมากขึ้น เมื่อมีการศึกษาดีขึ้น โอกาสที่เด็กๆจะมีความคิดเป็นของตนเองมากขึ้น การทำตามคำสั่ง (ที่เรียกว่าเชื่อผู้ฟังผู้ใหญ่) น้อยลง และได้รับการศึกษามากขึ้น การรับรู้เกี่ยวกับอาชีพหรือความสามารถในการประกอบอาชีพก็กว้างขวางขึ้น โอกาสการเปลี่ยนอาชีพก็มีมากขึ้น

สถาบันสาธารณสุข การศึกษาที่สูงขึ้นจะทำให้คนเข้าใจ และยอมรับ ความรู้และวิทยาการ การแพทย์แผนใหม่ได้ง่ายขึ้น ความเชื่อเรื่อง หมอผี หมอดู ยากกลางบ้าน ก็ลดลง

ผลต่อสถาบันการศึกษา จำนวนและคุณลักษณะของประชากร ประชากรที่ได้รับการ การศึกษามากขึ้นย่อมเห็นคุณประโยชน์ของการศึกษา สถาบันการศึกษาจึงยังมีบทบาทมากขึ้น

ผลต่อสถาบันความเชื่อและประเพณี การที่คนได้รับการศึกษาดีขึ้น มีความเชื่อสิ่งที่มี เหตุผลมากขึ้น จึงอาจให้ไม่เชื่อในสิ่งที่ไม่สามารถอธิบายได้ ที่เคยเชื่อกันมาแต่อดีต

ผลต่อสถาบันพักผ่อนหย่อนใจ เมื่อประชากรมีการศึกษาขึ้น มีการไปทำงานอาชีพ ต่างท้องถิ่น การพักผ่อนหย่อนใจและความบันเทิงในชุมชนก็ลดบทบาทลง

3. ปัจจัยด้านการแพร่กระจายความเจริญด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความ เจริญด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เข้าถึงหมู่บ้านในชนบทเป็นในลักษณะของการแพทย์ การ พยาบาล เครื่องมือเครื่องใช้อุปกรณ์ไฟฟ้า ปุ๋ย และสารเคมี เครื่องจักรกลทางการเกษตร และยานพาหนะ

ในชุมชนบ้านบ่อและชุมชนบ้านทุ่งแฝกในอดีตเมื่อเกิดเจ็บป่วย จะรักษากับหมอแผน โบราณ ใช้ยาสมุนไพร ยากกลางบ้าน หรือบางครั้งเป็นการรักษาทางไสยศาสตร์ ต่อมาเมื่อมี การขยายงานด้านอนามัยและสาธารณสุขเมื่อประมาณ ปี 2506 มีการเปิดสถานอนามัยขึ้นที่ ส่วนนี้เพื่อให้บริการรักษาแก่ประชาชน รวมทั้งรณรงค์เรื่องการคุมกำเนิด และหลังจากมีการ ยกฐานะกิ่งอำเภอส่วนนี้ เป็นอำเภอส่วนนี้ ก็มีการสร้างโรงพยาบาลประจำอำเภอขึ้น ผลจาก การรณรงค์ และให้บริการแก่ประชาชน ทำให้สถานพยาบาลของรัฐได้รับความเชื่อถือจาก ชาวบ้านเป็นอย่างมาก ปัจจุบันเมื่อมีการเจ็บป่วย ส่วนใหญ่จะไปหาหมอที่โรงพยาบาล หรือ สถานอนามัย หมอแผนโบราณ หรือหมอยากกลางบ้านก็ค่อยหมดไป ผู้ให้สัมภาษณ์บางคนยืนยัน ว่า " หมอแผนโบราณปัจจุบันไม่มีแล้ว " (สัมภาษณ์นายปี บุญกร)

เทคโนโลยีที่อยู่ในรูปของเครื่องใช้และอุปกรณ์ไฟฟ้า ที่บ้านบ่อมีการใช้กันอย่าง กว้างขวาง ที่มีเป็นส่วนใหญ่ได้แก่ หม้อหุงข้าวไฟฟ้า วิทยุ โทรทัศน์ พัดลม ที่มีบ้าง แต่ไม่มากได้แก่ เตารีด พัดลม ตู้เย็น ที่ชุมชนบ้านบ่อครอบครัวที่มีโทรทัศน์เป็นบ้านแรกคือ บ้านของนายระเือน บุญเลิศ (อดีตเป็นครู และ เป็นกำนัน) ส่วนที่บ้านทุ่งแฝกวิทยุเครื่อง

แรกที่เข้าไปในหมู่บ้านเป็นวิทยุกระเป๋าทัวร์ นำเข้าไปโดย นายอิน นายอินเป็นคนหนุ่มที่เข้าไปทำงานในเมือง เมื่อกลับบ้านก็นำวิทยุไปด้วย ส่วนโทรทัศน์บ้านแรกที่ซื้อคือบ้านนายจรวง ปัจจุบันทั้งสองหมู่บ้านต่างมีเครื่องไฟฟ้าใช้ เพราะมีไฟฟ้าของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค และการซื้อหาอุปกรณ์ไฟฟ้าทำได้สะดวก มีผู้นำเข้าไปขายให้ถึงบ้าน และยังมีระบบขนส่งอีกด้วย

การใช้สารเคมีและเครื่องจักรกลการเกษตร ในอดีตชาวกะเหรี่ยงในทั้งสองหมู่บ้านทำการเกษตรโดยวิธีธรรมชาติ อาศัยน้ำจากฝน ความอุดมสมบูรณ์ของแร่ธาตุจากดิน อาศัยแรงคน แรงสัตว์ ในการขุดไถ เมื่อสภาพแวดล้อมและดินฟ้าอากาศเปลี่ยนแปลง ก็ต้องใช้เทคโนโลยีช่วยเพื่อให้การผลิตได้ผล ต้องใส่ปุ๋ย ใช้ยาฆ่าแมลง ใช้เครื่องทุ่นแรงประเภทเครื่องจักรกล ชาวกะเหรี่ยงยอมรับเทคโนโลยีทางการเกษตรเหมือนกับเกษตรกรในชนบททั่วไปของประเทศ

รถจักรยานยนต์และรถยนต์ เป็นเทคโนโลยีด้านจักรกลที่แพร่เข้าไปในชนบทเกือบทุกแห่ง ที่ส่วนหนึ่งก็เช่นกัน ชาวกะเหรี่ยงที่บ้านบ่อมีรถจักรยานยนต์ใช้เกือบทุกบ้าน รถยนต์มีใช้มากกว่า 10 ครอบครัว ผู้มีรถยนต์ใช้ส่วนใหญ่อยู่ในตลาด เป็นพวกพ่อค้าหรือข้าราชการ ซึ่งมีทั้งผู้ที่เป็นกะเหรี่ยงและไม่เป็นกะเหรี่ยง นางโสภา เนเต็ก เล่าว่ารถยนต์คันแรกของบ้านบ่อเป็นรถบรรทุกขนาดเล็ก เจ้าของคือ " แจ็กกิงเล้ง " ที่หมู่บ้านทุ่งแฝกผู้มีรถยนต์คันแรกคือผู้ใหญ่จันทร์ ก้าวุ่น ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน ปัจจุบันที่ทุ่งแฝกมีรถยนต์ 6 คัน รถจักรยานยนต์ 18-20 คัน รถอีแต่น 1 คัน รถกระบะ 3 คัน รถบรรทุกทุก 4 ล้อ 1 คัน และรถ 6 ล้อ 1 คัน

กล่าวโดยสรุป ความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้แพร่กระจายเข้าสู่ส่วนหนึ่งโดยเฉพาะเข้าไปในหมู่บ้าน " บ้านบ่อ " และ " บ้านทุ่งแฝก " สภาพของการแพร่กระจายดังกล่าวเป็นในลักษณะของการแพทย์การพยาบาลที่ทันสมัยขึ้น เปลี่ยนการรักษาเป็นแผนปัจจุบัน การใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์ไฟฟ้าเพื่อความสะอาดสบายในการดำรงชีวิต การใช้สารเคมี เครื่องจักรกลเพื่อการเกษตร และการใช้ยานพาหนะที่เป็นเครื่องจักรกล คือ จักรยานยนต์ และรถยนต์ ซึ่งการแพร่กระจายของความเจริญด้านดังกล่าวอาจเป็นปัจจัยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมและวัฒนธรรมต่างๆ ได้กล่าวคือ

การแพร่กระจายความรู้ด้านการแพทย์ อนามัย ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถาบัน
สาธารณสุข ประชาชนให้การยอมรับการรักษาพยาบาลใหม่มากขึ้น เลิกใช้การรักษาแบบโบราณ

เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถาบันครอบครัว ครอบครัวมีสุขภาพดีมากขึ้น ปลอดภัยมาก
ขึ้น ขนาดของครอบครัวเล็กลงอันเนื่องจากการคุมกำเนิด กล่าวคือแต่ก่อนกะเหรี่ยงไม่มีการ
คุมกำเนิด จึงมีบุตรครอบครัวละหลายคน แต่ก็ตายกันมาก

การแพร่กระจายความรู้ด้านเทคโนโลยีเครื่องใช้ไฟฟ้ามีผลต่อสภาพความเป็นอยู่โดย
ตรง และมีผลโดยทางอ้อมต่อระบบอาชีพ ในลักษณะการได้ข้อมูลข่าวสารของอาชีพจากสื่อวิทยุ
โทรทัศน์ มีผลโดยอ้อมต่อสถาบันการศึกษา ซึ่งอาจเป็นลักษณะของการศึกษานอกระบบหรือการ
ศึกษาระบบทางไกลที่แพร่กระจายทางวิทยุ โทรทัศน์ ผลทางอ้อมต่อสถาบันการพักผ่อนหย่อนใจ
โดยเปลี่ยนจากการพักผ่อนหย่อนใจในการละเล่นหรืองานประเพณี ซึ่งนานๆ จะมีสักครั้ง มา
เป็นการพักผ่อนประจำวันโดยวิทยุ หรือโทรทัศน์

การแพร่กระจายในการใช้สารเคมี และเครื่องจักรกล มีผลต่อสถาบันครอบครัว
ส่วนของการประกอบอาชีพ ทำให้กิจกรรมในอาชีพเปลี่ยนไป เกษตรกรระดับครอบครัวที่ทำ
เพียงมีกินมีใช้ใ้ในครัวเรือนนับวันจะหมดไป เพราะการต้องพึ่งเทคโนโลยีและลงทุนสูง ทำให้
เกษตรกรรายย่อยต้องเลิกเปลี่ยนไปเป็นลูกจ้างหรือรับจ้างรายวัน

4. ปัจจัยด้านสภาพทางเศรษฐกิจ เศรษฐกิจถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง
ที่น่าจะมีผลต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงอำเภอสวนผึ้ง จาก
การศึกษาเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจทั้งอดีตและปัจจุบันของชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งทั้งสองหมู่บ้าน ได้
พบว่า รายได้หลักของชาวบ้านบ่อ และบ้านทุ่งแฝกในอดีตขึ้นอยู่กับอาชีพเกษตรกรรม โดย
อาศัยแรงงานในครอบครัวและปัจจัยตามธรรมชาติ การลงทุนจึงน้อย เมื่อขายผลิตผลแม้ว่า
จะได้เงินไม่มากแต่ก็ไม่ต้องหักต้นทุน จึงทำให้พอมีกินมีใช้ รายจ่ายมีน้อยเพราะสิ่งจำเป็น
สำหรับการบริโภคมีอยู่แล้วเป็นส่วนใหญ่ ในระยะต่อมาจนปัจจุบันสภาพของอาชีพเปลี่ยนไป ทำ
เกษตรต้องลงทุน ยาฆ่าแมลง ปุ๋ย และค่าจ้างเครื่องจักรกล แม้รายได้จากการขายผลิตผลจะ
มากขึ้นแต่ต้นทุน ประกอบกับราคาผลิตผลทางเกษตรไม่ขยับสูงขึ้นเป็นเวลาหลายปี ขณะที่
ค่าครองชีพสูงขึ้น อาชีพที่นอกเหนือจากเกษตรกรรมคือรับจ้าง โดยรับจ้างทำงานในไร่ หรือ

ตามโรงงานในเมือง

รายจ่ายในครอบครัวเมื่อเทียบกับอดีตนับว่าค่อนข้างสูง ในอดีตรายจ่ายเกี่ยวกับอาหารแต่ละวันแทบไม่ต้องจ่ายเนื่องจากหาได้ง่ายจากไร่จากนา แต่ปัจจุบันต้องจ่าย และต้องจ่ายมากด้วย เนื่องจากปลูกได้เองน้อย ของใช้ต่างๆต้องซื้อหาแทบทั้งสิ้น เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้แล้วปัจจุบันมีสภาพที่เลวลงกว่าแต่ก่อน ผู้ให้สัมภาษณ์ท่านหนึ่งกล่าวว่า " ในอดีตรายได้ไม่มากแต่พออยู่พอกิน ปัจจุบันมีรายได้มากขึ้น แต่ไม่พอกิน " (สัมภาษณ์นายปี บุญทร) รายจ่ายที่เกินรายได้นอกจากรายจ่ายในเรื่องค่าอาหาร และสิ่งของต้องซื้อประจำวันแล้ว บางครอบครัวต้องมีรายจ่ายจากการซื้อสินค้าฟุ่มเฟือยต่างๆ โดยเฉพาะการซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ ในระบบผ่อนส่ง การซื้อเสื้อผ้าเกินความจำเป็น นอกจากนี้การซื้อรถจักรยานยนต์และรถยนต์ ก็เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดภาวะรายจ่ายเกินรายได้

การมีรายจ่ายเกินรายได้ทำให้เกิดภาวะหนี้สิน ผู้ใหญ่จันทร์ ก้าวนุ่ กล่าวว่า " ที่บ้านทุ่งแฝกมีหนี้สินเกือบทุกบ้าน สาเหตุหนึ่งก็คือการทำไร่ไม่ได้ผล ต้องกู้เงินมาลงทุนแต่ขาดทุน "

กล่าวได้ว่าในปัจจุบันด้านสภาพทางเศรษฐกิจมีลักษณะที่เลวลง แม้ชาวบ้านจะมีโอกาสเลือกประกอบอาชีพได้หลากหลายขึ้น มีรายได้มากขึ้นแต่การลงทุนต้องสูงขึ้น รายจ่ายในชีวิตประจำวันสูงขึ้น สินค้าราคาแพง การซื้อสินค้าฟุ่มเฟือย ภาวะดังกล่าวทำให้เกิดภาวะหนี้สิน และขาดความสุข

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมของชาวบ้านบ่อ และชาวบ้านทุ่งแฝกในหลายลักษณะ เช่น

อิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในสถาบันครอบครัว ต้องมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพเพื่อการมีรายได้ของครอบครัว ที่เคยทำนา ทำไร่ ต้องเปลี่ยนเป็นรับจ้างรายวัน หรือทำงานในโรงงาน ต้องออกจากชุมชนไปประกอบอาชีพที่อื่น ทำให้ต้องจากครอบครัวทั้งภรรยาและเด็กไว้ให้กับคนชรา

อิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในสถาบันความเชื่อ ประเพณี เพราะต้องต่อสู้กับภาวะเศรษฐกิจ คนมีเวลาไปวัดน้อย ให้ความสำคัญกับประเพณีน้อยลง ความเชื่อโซ่กลางน้อยลง มีเหตุผลมากขึ้น เพราะอาชีพใหม่ส่วนใหญ่ไม่เกี่ยวกับดินฟ้าอากาศหรือธรรมชาติหรือรากฐานการ

ต่างๆอธิบายได้ยาก

อิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของสถาบันการศึกษา ทำให้มีการส่งบุตรหลานไปเรียนหนังสือมากขึ้น เพราะอาชีพใหม่ๆจำเป็นต้องใช้คนรู้หนังสือ เริ่มมีการส่งเรียนระดับมัธยมและสูงกว่า เพื่อให้มีอาชีพที่ทำงานในเมืองได้ หรือรับราชการได้ เช่น เป็นครู เป็นช่าง โดยส่งไปเรียนในวิทยาลัยครู วิทยาลัยเทคนิค โรงเรียนเน้นประสบการณ์ของการประกอบอาชีพหลังจบการศึกษามากขึ้น และเด็กก็ได้แนวคิดในการประกอบอาชีพผากเพื่อน ๆ ด้วย

อิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทของสถาบันพักผ่อนหย่อนใจ การที่รายได้เปลี่ยนภาระหนี้สินมากขึ้น ทำให้ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่เพื่อการประกอบอาชีพ คนที่ทำงานทำไร่ เมื่อเสร็จจากนา ไร่ ก็เข้าไปรับจ้างในเมือง ไม่มีเวลาสำหรับพักผ่อนหย่อนใจในรูปแบบเดิม การละเล่นพื้นบ้าน ประเพณีต่างๆลดความสำคัญลง เมื่อบุคคลมีรายได้มากขึ้นแต่มีเวลาน้อยลง การหาความบันเทิงจึงเปลี่ยนไปในลักษณะของการซื้อหา เช่นการไปดูภาพยนตร์ ไปดูการแสดงดนตรี ซึ่งเก็บค่าเข้าชม หรือซื้อโทรทัศน์ไว้ให้คนชรากับเด็กดูที่บ้าน หรือเพื่อเป็นการพักผ่อนร่วมกันในครอบครัวตอนค่ำคืน

5. ปัจจัยด้านการสื่อสารคมนาคม การสื่อสารคมนาคมของชุมชนบ้านบ่อ และชุมชนบ้านทุ่งแฝก ไปรษณีย์โทรเลข ซึ่งในอดีตมีลักษณะจำกัด เช่น การสื่อสารมีคนนำสาร เรียกว่า " เฒ่าเป๋าย " ผู้ทำหน้าที่คือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คิดค่าตอบแทนเป็นข้าว ต่อมาส่วนฝั่งยกฐานะเป็นกิ่งอำเภอจึงมีไปรษณีย์โทรเลขที่บ้านบ่อ โทรศัพท์เริ่มมีการติดตั้งปี พ.ศ. 2533 ปัจจุบันที่บ้านบ่อมีความสะดวกทั้งไปรษณีย์โทรเลข และโทรศัพท์ ส่วนที่บ้านทุ่งแฝกไม่มีโทรศัพท์และที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข แต่มีบุรุษไปรษณีย์ส่งจดหมายประจำ ถ้าชาวทุ่งแฝกต้องการใช้บริการไปรษณีย์ หรือโทรศัพท์ ต้องไปที่บ้านบ่อ

การสื่อสารด้วยวิทยุ โทรทัศน์ แม้จะเป็นการสื่อสารทางเดียวแต่ชาวบ้านก็อาศัยรับข้อมูลข่าวสารได้ อย่างไรก็ตามชาวบ้านยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ในด้านนี้เต็มที่นัก เพราะปรากฏว่ารายการที่ชอบดูกันมากที่สุดคือ รายการละคร หรือการแสดง ไม่ชอบดูข่าว หรือเรื่องการเมือง

ที่อ่านหนังสือพิมพ์ในหมู่บ้าน ไม่มีทั้งสองหมู่บ้าน มีห้องสมุดประชาชนของศูนย์การศึกษา

นอกโรงเรียนอยู่ 1 แห่ง ที่ตลาด มีคนไปอ่านกันบ้าง แต่ส่วนใหญ่เป็นนักเขียน

การคมนาคม เดิมไม่สะดวก แต่หลังจาก รพช. เข้าไปพัฒนาและทำถนนการเดินทาง โดยรถยนต์สะดวกขึ้น และเมื่อมีการลาดยางแอสฟัลท์ประมาณ 10 ปีที่ผ่านมา ยิ่งมีความสะดวกเพิ่มขึ้น สามารถติดต่อกับชุมชนภายนอกได้ง่ายขึ้น

ปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม ในด้านต่างๆคือ

อิทธิพลต่อสถาบันครอบครัว การคมนาคมสะดวกทำให้การประกอบอาชีพในเมืองทำได้ง่ายขึ้นทำให้คนจากครอบครัวไปทำงานที่อื่นจำนวนมากขึ้น สื่อวิทยุโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อเด็กและเยาวชน เด็กวัยรุ่นได้แบบอย่างจากการดูรายการโทรทัศน์ เช่น การแต่งกาย (จากนักร้อง นักแสดง) ความโหดร้าย (จากการ์ตูนหรือภาพยนตร์จีน) ความอิจฉาริษยา (จากละคร) ทำให้การอบรมเลี้ยงดูของผู้ใหญ่มีผลน้อย ทำให้เกิดคำพูดที่ว่า " เด็กปัจจุบันดีดึกมากขึ้น " " เด็กปัจจุบันเกเรมากขึ้น "

อิทธิพลต่อความเชื่อ ประเพณี การสื่อสารที่สะดวก ทำให้ข้อมูลข่าวสารหรือความรู้ใหม่ๆเผยแพร่งถึง คนรุ่นใหม่จึงไม่เชื่อสิ่งที่อธิบายไม่ได้ การรับรู้ความเชื่อ ประเพณีของสังคมอื่น การนิยมของแปลกของใหม่ เช่น วัฒนธรรมของคนในเมือง ประเพณีแบบตะวันตก ทำให้ความรู้สึกยึดมั่นในประเพณีของตนลดน้อยลง

อิทธิพลต่อสถาบันการศึกษา การคมนาคมสามารถทำให้การไปศึกษาเล่าเรียนในเมืองสะดวกขึ้น เด็กๆที่บ้านอยู่ไกลก็เข้าเรียนโรงเรียนมัธยมได้ เด็กที่จบระดับมัธยมก็เข้าเรียนในเมือง เพราะถนนดี สื่อมวลชน วิทยุ โทรทัศน์ ก็มีอิทธิพลต่อชาวบ้านด้านการศึกษา ทั้งที่เกี่ยวกับการจัดรายการของสถาบันการศึกษาโดยตรง และการมีรายการที่ให้ความรู้ และแสดงให้เห็นถึงผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพจากการมีพื้นฐานการศึกษาดี

อิทธิพลต่อสถาบันสาธารณสุข การคมนาคมที่สะดวกทำให้การไปรับการรักษาพยาบาลง่ายขึ้น การเจ็บป่วย การคลอด สามารถเดินทางไปโรงพยาบาลหรือสถานอนามัยได้ทันที่ เมื่อการรักษาได้ผลดี ก็เป็นที่ยอมรับของประชาชน การรักษาด้วยยาจากป่า หมอดู หมอผีก็เลิกไป การทำคลอดโดยหมอตำแยก็หมดไปเช่นเดียวกัน

อิทธิพลต่อสถาบันนิกง่อนหย่อนใจ สื่อ วิทยุ โทรทัศน์ มีส่วนเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต

ด้านนี้มาก ในอดีตการพักผ่อนหย่อนใจจะอาศัยการแสดงในงานประเพณี งานประจำปี หรือ การแสดงเพื่อการค้า (เช่น หนังชายยา) ปัจจุบันชาวบ้านอาศัยการพักผ่อนโดยดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ เป็นส่วนใหญ่ การพักผ่อนโดยเดินทางไปไกลๆเป็นหมู่คณะ ซึ่งในอดีตไม่มีก็เริ่มมีขึ้น เพราะการคมนาคมสะดวก

6. ปัจจัยด้านศาสนา ความเชื่อ อุดมการณ์ ชาวกะเหรี่ยงวงชุมชนบ้านบ่อ และบ้านทุ่งแฝกเลื่อมใสและนับถือพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะที่บ้านทุ่งแฝกนั้นนับถือศาสนาพุทธ ทุกรอบครัว ที่บ้านบ่อมีเปลี่ยนไปเป็นคริสต์ 4 ครอบครั้ว แต่เดิมมีการนับถือผีบ้าง เชื่อในเรื่องไสยศาสตร์บ้าง จากการได้รับการสั่งสอน ชี้นำจากพระที่มาเป็นเจ้าอาวาสหรือประจำอยู่ในวัด ในสำนักที่อยู่ในเขตหมู่บ้านทำให้ประชาชนเข้าใจและเลิกเชื่อเรื่องผี เรื่องไสยศาสตร์ สำหรับครอบครัวที่เปลี่ยนไปเป็นคริสต์ก็เพราะมีประสบการณ์และความเชื่อในบุญคุณของพระเจ้า ดังที่นางซึ้ง ดาวยี เล่าประสบการณ์ของตนให้ฟังว่า " การเปลี่ยนเป็นคริสต์เพราะป่วยเป็นประจำ ขณะนั้นอยู่ที่ห้วยแห้ง และมีครูสอนศาสนาอธิบายถึงความเชื่อในพระเจ้า และพระเจ้าจะช่วยเราเมื่อเราอธิษฐาน ขณะเดียวกันคอนั้นสามไม้ไม่ค่อยได้อยู่บ้าน จึงรับกำลังใจและขอพรจากพระเจ้าให้ช่วยเหลือ จนมีความศรัทธา จึงหันมานับถือคริสต์ " (สัมภาษณ์นางซึ้ง ดาวยี)

ในด้านอุดมการณ์ ค่านิยม ทั้งสองหมู่บ้านไม่ได้แสดงให้เห็นอุดมการณ์อะไรที่ชัดเจน สิ่งที่แสดงออกบ้างคือความซื่อสัตย์ การเชื่อฟังผู้ใหญ่ (ในอดีต) การเชื่อฟังผู้นำ การให้ความร่วมมือและการยึดความสามัคคีซึ่งปัจจุบันค่านิยมเหล่านี้มีผู้ให้ความสำคัญน้อยลง ความร่วมมือหรือความสามัคคีแม้จะมีอยู่บ้าง แต่ก็น้อย และไม่ชัดเจน

สรุปปัจจัยที่เกิดขึ้น ความเชื่อและการนับถือศาสนายังมั่นคง โดยเฉพาะศาสนาพุทธ มีบ้างที่นับถือศาสนาใหม่แต่ก็ยังถือว่าศรัทธาในศาสนา ความเชื่อในเรื่องผี ไสยศาสตร์ ลดลง ค่านิยมเกี่ยวกับความร่วมมือ ความสามัคคีลดลง ซึ่งลักษณะที่เกิดขึ้นดังกล่าวมีอิทธิพลต่อสถาบันต่างๆคือ

อิทธิพลต่อสถาบันครอบครัว ในด้านศีลธรรมนั้นชาวกะเหรี่ยงเคร่งครัดมากในเรื่องของการมี " ฟ้าเดียว เมียเดียว " การยึดเหนี่ยวในศาสนาทำให้วัดยังคงเป็นศูนย์กลาง มีการ

ทำบุญวันพระหรือวันสำคัญ ชาวบ้านจะไปร่วมกัน การบวชตามประเพณีแสดงให้เห็นความยึดมั่นในพุทธศาสนาของชาวกะเหรี่ยง ในเรื่องของการเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ซึ่งเป็นค่านิยมดั้งเดิมที่เปลี่ยนไป ทำให้เกิดความรู้สึกว่า เด็กไม่เชื่อฟังผู้ใหญ่ เด็กดื้อ มากขึ้น

สถาบันสาธารณสุข เพราะความเชื่อเรื่องผี ไสยศาสตร์ ลดลง การเจ็บป่วยจึงได้รับการรักษาแผนใหม่มากขึ้น รักษาโดยหมอผี หมอดู หรือทางไสยศาสตร์น้อยลงจนปัจจุบันแทบไม่มีเหลืออยู่ สถาบันสาธารณสุขที่รักษาตามแผนปัจจุบันได้รับความเชื่อถือมาก

อิทธิพลต่อสถาบันประเพณี ความเชื่อ ศาสนาพุทธยังเป็นศาสนาของชาวกะเหรี่ยง ประเพณีบางอย่าง หรือการเชื่อโชคลางลดน้อยลง ประเพณีการกินข้าวห่อ ซึ่งมีผีเรียกขวัญด้วย หรือประเพณีของสาว ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ลดความสำคัญลงไป แต่การทำบุญในวันสำคัญทางศาสนายังคงมีอยู่

อิทธิพลต่อสถาบันนักผจญอันตราย ความสามัคคี ความร่วมมือ โดยเฉพาะการทำงานหรือทำกิจกรรมร่วมกันในอดีตมักติดตามด้วยการละเล่นหรือความบันเทิงต่างๆ ปัจจุบันกิจกรรมต่างก็มีน้อย ทุกคนต่างทำส่วนของตน ต่างคนต่างอยู่มากขึ้น การนักผจญอันตรายจึงเปลี่ยนสภาพไปเป็นลักษณะของการนักผจญหรือความบันเทิงส่วนตัว หรือที่ทำได้ในยามที่ต้องการมากกว่าที่จะรอรับร่วมกัน หรือรอในช่วงเทศกาล เช่น การดูโทรทัศน์ การเข้าชมดนตรี เข้าชมภาพยนตร์

ตอนที่ 2 ผลกระทบอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลง

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมในชุมชนของชาวกะเหรี่ยงที่ บ้านบ่อ และบ้านทุ่งแฝก มีผลกระทบต่อพฤติกรรมและวิถีชีวิตในหลายๆด้าน กล่าวคือ

1. ผลกระทบในด้านการปฏิบัติต่อกันในครอบครัว การเปลี่ยนแปลงในบทบาทของสถาบันครอบครัว ในอดีตประกอบอาชีพและอยู่ร่วมกัน เด็กๆได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่เป็นส่วนใหญ่ เปลี่ยนเป็นสภาพที่ต้องเดินทางไปประกอบอาชีพนอกชุมชน บางครั้งต้องแยกกันอยู่ โรงเรียนมีบทบาทในการอบรมดูแลเด็กแทน พ่อ แม่ ทำให้สภาพความใกล้ชิดกันของบุคคลในครอบครัวต้องเปลี่ยนไป ตัวอย่างที่เห็นได้คือ นางเปอะ เคมบิง มีลูก 8 คน แต่

ลูกๆต้องไปทำงานนอกชุมชนเกือบทั้งหมด นางเปอะอยู่กับลูกสาวคนหนึ่ง ลูกสะใภ้อยู่อีกบ้านหนึ่งต้องเลี้ยงดูลูกแฝด อายุ 7 - 8 ขวบ ตามลำพัง เพราะสามีไปเป็นอาสาสมัครอยู่ในเมือง สองสามอาทิตย์จะพบกันสักครั้ง นางซึ่ง นายเลี้ยง ดาวยี ต้องอยู่กันตามลำพัง เพราะลูกๆไปเรียนหนังสือในเมืองและไปมีครอบครัวกันหมด หลากๆครอบครัวเป็นเช่นนี้ นางซึ่งดาวยี เล่าว่าในอดีตเมื่อไปเที่ยวงาน จะต้องไปด้วยกัน แม้ลูกจะโตเป็นสาวแล้ว แต่ปัจจุบันเด็กหนุ่มสาวจะไปกันเอง ในอดีตลูกต้องป้อนนมให้พ่อแม่ ภรรยาต้องปฏิบัติต่อสามีอย่างดี เด็กๆ ต้องล้างเท้าผู้ใหญ่ปีละครั้ง ปัจจุบันสภาพดังกล่าวเปลี่ยนไป

2. ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพ แต่เดิมอาชีพของชาวกะเหรี่ยงที่บ้านบ่อ และบ้านทุ่งแฝก คือทำนา ทำไร่ จากการเปลี่ยนแปลงของสังคมวัฒนธรรมทำให้ชาวกะเหรี่ยงทั้งสองหมู่บ้านต้องเปลี่ยนอาชีพไปเป็นจำนวนมาก อาชีพใหม่คือการรับจ้าง เข้าทำงานในโรงงาน หรือทำงานในเมือง อาชีพรับราชการก็เริ่มมีมากขึ้นอันเป็นผลจากบทบาทของสถาบันการศึกษา

3. ผลกระทบทางด้านการใช้ภาษา บทบาทของสถาบันการศึกษาทำให้เด็กชาวกะเหรี่ยงได้เรียนภาษาไทย บทบาทของสถาบันครอบครัวที่ไม่เข้มแข็งเหมือนเดิม การแต่งงานข้ามเชื้อชาติ บทบาทของสื่อเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจโดยเฉพาะวิทยุ โทรทัศน์ ทำให้ชาวกะเหรี่ยงมีโอกาสสื่อสารด้วยภาษาไทยมากขึ้น ชาวบ้านบ่อปัจจุบันสื่อสารด้วยภาษาไทยเป็นส่วนใหญ่ จะมีการพูดคุยกันด้วยภาษากะเหรี่ยงก็เฉพาะในบางบ้าน บ้านทุ่งแฝกถึงแม้ในบ้านส่วนใหญ่จะพูดด้วยภาษากะเหรี่ยง แต่การสื่อสารกับบุคคลภายนอก หรือเด็กที่เล่นกันเองก็ใช้ภาษาไทยเป็นส่วนใหญ่ การถ่ายทอดการอ่าน การเขียนภาษากะเหรี่ยงไม่มีแล้ว อาจเป็นเพราะความจำเป็นในการใช้น้อยลง คาดว่าอีกไม่นานคนที่อ่านและเขียนภาษากะเหรี่ยงได้ก็จะหมดไป

4. ผลกระทบในด้านการเคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส เนื่องจากบทบาทของสถาบันครอบครัวเปลี่ยนไป โอกาสที่เด็กๆอยู่กับผู้ใหญ่มีน้อยลง เด็กๆมีโอกาสได้เรียนหนังสือมากขึ้นมีโอกาสได้ออกไปสู่ชุมชนภายนอก ทำให้มีโลกทรรศน์ และประสบการณ์ที่กว้างขวาง ทำให้มีความคิดเห็นและเหตุผลที่แตกต่างไปจากผู้ใหญ่ เด็กๆเกิดความมั่นใจในตนเองมากขึ้น ทำให้ดู

เหมือนว่าเด็กๆไม่เชื่อฟังผู้ใหญ่ ไม่เคารพผู้อาวุโส ซึ่งเป็นความรู้สึกของผู้ใหญ่ทั่วไป

5. ผลกระทบด้านความสะอาดสุขภาพในการดำรงชีวิต จากสภาพการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการสื่อสารคมนาคม การเปลี่ยนแปลงในด้านการมีเทคโนโลยีใหม่ๆ ประกอบกับการที่มีรายได้เพิ่มขึ้น และค่านิยมในเรื่องความสะอาดสุขภาพ การพักผ่อนหย่อนใจ ทำให้ชาวเกาะทั้งสองฝั่งหมู่บ้านมีการแสวงหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า ยานพาหนะ ทำให้ชีวิตมีความสะอาดสุขภาพมากขึ้น ดังผู้ใหญ่สัมภาษณ์ผู้หนึ่งกล่าวว่า " เดี่ยวนี้สบายน้ำไม่ต้องตัก ข้าวไม่ต้องตำ เตาที่ใช้เตาแก๊ส " การเดินทางไปตลาด โรงพยาบาล ติดต่อราชการ หรือเข้าไปในตัวเมืองสะดวก เพราะมียานพาหนะ และเส้นทางคมนาคมที่ดี ชีวิตที่แต่เดิมเป็นชาวป่า ชาวเขา อยู่ในสังคมปิด ยากต่อการติดต่อกับโลกภายนอก ปัจจุบันไม่เป็นเช่นนั้นอีกแล้ว แต่สิ่งหนึ่งที่มากับความสะอาดสุขภาพและการใช้จ่ายเกิดรายได้คือ ภาระหนี้สินและความยากจน

6. ผลกระทบด้านคุณภาพชีวิต เด็กๆได้มีโอกาสรับการศึกษามากขึ้น ทั้งสองชุมชนได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา 100 เปอร์เซ็นต์ เรียนต่อมัธยมถึง 60 - 70 เปอร์เซ็นต์ และได้มีโอกาสได้เรียนระดับหลังมัธยมประมาณ 10 เปอร์เซ็นต์ คาดได้ว่าชาวเกาะทั้งสองจะมีความรู้และความสามารถในการดำรงชีวิตที่ดีขึ้น พ่อแม่เริ่มเข้าใจและสนับสนุนให้เด็กๆเรียนหนังสือ ซึ่งเป็นเพราะอาชีพเดิมไม่มั่นคง ประกอบกับการได้รับข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับอาชีพอื่นที่มั่นคงกว่า จากการติดต่อกับสังคมภายนอกและจากข่าวสารทางสื่อมวลชน

การยอมรับสิ่งใหม่ๆง่ายขึ้น จะเห็นได้ว่าการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ๆไม่ว่า เครื่องใช้ไฟฟ้า การใช้สารเคมี การใช้เครื่องจักรกล ชาวเกาะทั้งสองฝั่งหมู่บ้านมีการยอมรับได้ง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนรุ่นใหม่ อย่างไรก็ตามชาวเกาะทั้งสองมิใช่ยอมรับสิ่งใหม่ง่ายๆโดยไร้เหตุผล ถ้าไม่เห็นผล หรือไม่เห็นดี ก็ไม่ยอมรับง่ายๆ ดังตัวอย่างเรื่องการคุมกำเนิดที่มีการเผยแพร่ครั้งแรก ปี พ.ศ. 2506 นั้น ไม่ได้ผล จนล่วงมาถึงปี พ.ศ. 2511 จึงมีการยอมรับ เพราะเห็นว่าวิธีที่ยอมรับได้ และเป็นสิ่งที่ได้ผล มีผลดีต่อครอบครัว หรือเรื่องศาสนา เป็นต้น

เจตคติต่อคนภายนอก และต่อความเป็นคนไทย ปัจจุบันจากการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่

เกิดขึ้น การได้ติดต่อกับชนกลุ่มอื่น และสังคมภายนอก การได้รับการปฏิบัติในฐานะคนไทย ทำให้ชาวกะเหรี่ยงทั้งสองหมู่บ้านมีความรู้สึกเป็นไทย และความรู้สึกที่ติดต่อบุคคลภายนอกที่เข้าไปติดต่อด้วย แม้ชาวกะเหรี่ยงเดิมจะเป็นคนสันโดษ แต่ปัจจุบันชาวกะเหรี่ยงก็ไม่รู้สึกว่ามีปัญหาในการติดต่อกับคนชนชาติอื่นที่เข้าไปในหมู่บ้าน

7. ผลกระทบเกี่ยวกับการแต่งงานข้ามเชื้อชาติ ในอดีตชาวกะเหรี่ยงจะยึดถือการแต่งงานกับคนเชื้อชาติเดียวกัน เป็นเพราะความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน และปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสาร ความเชื่อ การนับถือประเพณีดั้งเดิม ปัจจุบันปัญหาการสื่อสารหมดไป ประเพณีไม่เคร่งครัดเหมือนเมื่อก่อน และความรู้สึกเป็นคนต่างเชื้อชาติลดลงไป ทำให้มีการแต่งงานกับชนชาติอื่นมากขึ้นทั้งหญิงและชาย ตัวอย่างรายแรกๆที่แต่งงานกับคนเชื้อชาติอื่น คือลูกสาวครูระเอน ที่แต่งงานกับอาจารย์เจริญ ที่เข้าไปเผยแพร่ศาสนาคริสต์ ปัจจุบันการแต่งงานข้ามเชื้อชาติเป็นเรื่องธรรมดา นิถีกรรมในงานก็แบบที่คนไทยทั่วไปทำกัน มีการยกขันหมาก ทำบุญเลี้ยงพระ เลี้ยงโต๊ะจีน และบ่าวสาวจะแต่งตัวตามสมัยนิยม

8. ผลกระทบการเกิดปัญหาสังคมในหมู่บ้านและการทะเลาะวิวาท ชาวกะเหรี่ยงเป็นผู้รักสันโดษ มักไม่ค่อยชอบมีเรื่องกับผู้อื่น แต่จากการที่มีการคบกับชนกลุ่มอื่น สภาพของการมีมหรสพหรือสิ่งบันเทิงที่แตกต่างไปจากเดิม ทำให้มีการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นเกิดขึ้นบ้าง แต่มักเป็นการก่อเหตุจากคนนอกถิ่น โดยเฉพาะจากตำบลอื่น ชาวทุ่งแฝกซึ่งเป็นกะเหรี่ยงแทบทั้งหมดจะไม่ค่อยมีเรื่องทะเลาะวิวาทกับใคร แต่บ้านบ่อนั้นเป็นชุมชนใหญ่มีคนหลายกลุ่ม มีงานบ่อย เหตุการณ์จึงเกิดขึ้นได้เสมอ

การดื่มสุรา ในอดีตดื่มเฉพาะในหมู่ผู้ชาย ส่วนใหญ่ตอนมีงานเทศกาล หรืองานศพ หรือเมื่อมีการทำงานร่วมกัน เช่นช่วยกันปลูกบ้าน ปัจจุบันดื่มไม่เป็นเวลา ผู้หญิงดื่มก็มี การทะเลาะกันเมื่อเมาสุราก็มีเสมอ

การพนัน ในอดีตมีเล่นในกลุ่มชาวบ้านทั่วไป เป็นพวก ไฮโล ถั่ว ไป ไผ่ ปัจจุบันอิทธิพลจากการบันเทิงทางโทรทัศน์ มี " มวยตู้ " เป็นการพนันที่ชาวบ้านเล่นกันมากขึ้น หวยใต้ดินก็มีเล่นกันเหมือนๆกับชุมชนอื่น ส่วนมากแล้วการพนันใหม่นำเข้าไปโดยคนนอก

ยาเสพติด แต่เดิมชาวกะเหรี่ยง กีนฮมาก สุธยาเส้น และได้เลิกไปส่วนใหญ่
สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม มีเหลืออยู่บ้างแต่น้อยคน และส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ เด็กวัยรุ่น
มีที่ติดยาเสพติดที่กำลังระบาดบ้าง เช่น ดมกาว สุกัญชา กินยาม้า หรือเสกเฮโรอิน
อย่างไรก็ตาม สิ่งเหล่านี้มีอยู่เฉพาะในวัยรุ่นบางกลุ่มเท่านั้น

บทที่ 7

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "สภาพสังคมวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไปของชาวกะเหรี่ยงอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี" มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม วิเคราะห์ปัจจัย และผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ชุมชนเป้าหมายของการศึกษาคือ "บ้านบ่อ" และ "บ้านทุ่งแฝก" ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี แหล่งที่มาของข้อมูลประกอบด้วย แหล่งเอกสาร แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล เทคนิคที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ เทคนิคการศึกษาเอกสาร เทคนิคการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และเทคนิคการสัมภาษณ์ โดยเครื่องมือที่ใช้ร่วมกับเทคนิคดังกล่าว นอกจากตัวผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยแล้ว ยังมีแบบบันทึกการสัมภาษณ์ เครื่องบันทึกเสียงและกล้องถ่ายรูป ลักษณะของข้อมูลที่ต้องการ เน้นข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับ ข้อมูลชุมชนทั่วไป ข้อมูลสภาพสังคมวัฒนธรรมอดีต-ปัจจุบัน ข้อมูลปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และ ข้อมูลผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลใช้เทคนิค "พรรณนาวิเคราะห์" และ "การวิเคราะห์เนื้อหา" ผลของการวิเคราะห์ได้นำไปสู่การตอบคำถามของการวิจัย ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปดังนี้

1. ผลการวิจัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม ได้พบว่า

1.1 การเปลี่ยนแปลงในสถาบันครอบครัว ครอบครัวกะเหรี่ยงที่ "บ้านบ่อ" และ "บ้านทุ่งแฝก" เป็นแบบพ่อเดี่ยวเมียเดี่ยวสามีเป็นผู้นำครอบครัว ลักษณะดังกล่าวนี้ยังคงอยู่ในปัจจุบัน บ้านเรือนในอดีตอยู่กันเป็นกลุ่มๆ เป็นบ้านไม้ไผ่หลังคามุงแฝกหรือหญ้าคา ต่อมาเปลี่ยนเป็นบ้านไม้มุงสังกะสี มุงกระเบื้อง หรือบ้านครึ่งตึกครึ่งไม้ ลักษณะบ้านเรือนแบบเดิมยังมีอยู่บ้างที่บ้านทุ่งแฝก เครื่องมือเครื่องใช้ในบ้านในอดีตมีหลายอย่างที่เลิกใช้ ขณะเดียวกันมีการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์สมัยใหม่ โดยเฉพาะเครื่องใช้ไฟฟ้าและเครื่องจักรกล วิธีการเลือกคู่ครองใช้วิธีแบบคนไทยทั่วไปแทนการ "ย่องสาว" ซึ่งเป็นประเพณีดั้งเดิมของกะเหรี่ยง การประกอบอาชีพด้านการเกษตรลดน้อยลง มีการเข้าทำงานในเมือง ทำงานในโรงงาน รับจ้างรายวัน มากขึ้น ขนาดของครอบครัวเล็กลง แต่เดิมมีลูกเฉลี่ยครอบครัวละ 6.3 คน

ปัจจุบันเป็นประมาณ 2 คน เนื่องจากการวางแผนครอบครัวได้ผล บทบาทการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ลดลงขณะที่โรงเรียนมีบทบาทมากขึ้น มีการยอมรับการแต่งงานข้ามเชื้อชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติยังคงอยู่ แต่ความใกล้ชิดน้อยกว่าอดีต

1.2 การเปลี่ยนแปลงในสถาบันการศึกษา ชุมชนทั้งสองใช้บริการของสถานการศึกษาาร่วมกัน เริ่มจากก่อนปี พ.ศ. 2484 โรงเรียนตั้งขึ้นในวัดบ้านบ่อ มีครูคนเดียวนักเรียนประมาณ 20 คน จำนวนครูจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ผู้บริหารเปลี่ยนเป็นระยะๆ ชุมชนบ้านบ่ออยู่ใกล้สถานศึกษาและแหล่งความเจริญมากกว่า จึงมีโอกาสส่งบุตรหลานเรียนมากกว่า ปัจจุบันเด็กในทั้งสองหมู่บ้านมีโอกาสได้เรียนตามเกณฑ์การศึกษามากบังคับทุกคน หลังจบระดับประถมศึกษาแล้ว ในอดีตมีเด็กเพียงบางคนที่ได้มีโอกาสเรียนต่อระดับมัธยมหรือระดับสูงกว่าที่อำเภอจอมบึง หรือที่ตัวจังหวัดราชบุรี ปัจจุบันที่บ้านบ่อมีอัตราการเรียนต่อระดับมัธยม 60-70 เปอร์เซ็นต์ ที่บ้านทุ่งแฝกประมาณ 10 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งถือว่าสูงกว่าในอดีตมาก ภาษาที่ใช้ที่ชุมชนบ้านบ่อ ปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นภาษาไทย ที่บ้านทุ่งแฝก ผู้ใหญ่ยังคงใช้ภาษาดั้งเดิมกันในครอบครัว เด็กยังฟังภาษากะเหรี่ยงได้ แต่บางคนพูดไม่ได้แล้ว

1.3 การเปลี่ยนแปลงในสถาบันสาธารณสุข การรักษาพยาบาลในอดีต ส่วนใหญ่รักษาตนเองโดยอาศัยพืชป่าและยาสมุนไพร มีบ้างที่อาศัยไสยศาสตร์ หมอคู่ หมอผี โรคที่เป็นกันมากคือไข้มาลาเรีย และโรคท้องร่วง การคลอดบุตรทำโดย"หมอดำแย" ชาวกะเหรี่ยงมีบุตรมาก จึงมีการรณรงค์ให้วางแผนครอบครัวโดยเริ่มในปี พ.ศ. 2511 แต่ไม่ค่อยได้ผลสภาพปัจจุบันการพยาบาลแผนใหม่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกทั้งสองชุมชน สถานพยาบาลมีทั้งโรงพยาบาลและสถานอนามัย การคลอดนิยมไปโรงพยาบาล การคุมกำเนิดเป็นที่ยอมรับทำให้ปัจจุบันจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยต่อครอบครัวอยู่ในระดับต่ำ การใช้ส้วมพัฒนาจากการเข้าป่าเป็นส้วมขี้ม ในปัจจุบันชาวบ้านบ่อมีส้วมขี้มใช้เกือบครบทุกบ้าน ส่วนบ้านทุ่งแฝกมีส้วมขี้มใช้เกินกว่าเก้าสิบเปอร์เซ็นต์ น้ำเพื่อบริโภค เดิมใช้น้ำจากห้วย ต่อมาพัฒนาเป็นใช้น้ำบาดาล และมีประปาหมู่บ้านซึ่งสร้างโดยเงิน " กสช. " เมื่อปีพ.ศ. 2533

1.4 สถาบันความเชื่อและประเพณี ในอดีตชาวชุมชนทั้งสองมีความเชื่อไสยศาสตร์ เรื่องผี เรื่องหมออยู่บ้าง แต่เมื่อมีวัดเกิดขึ้น พระสงฆ์ได้สั่งสอนชี้แนะทำให้ความเชื่อเรื่อง

ไสยศาสตร์หมอดูหมอมผี เปลี่ยนมาเป็นนับถือศาสนา ชาวกะเหรี่ยงนับถือศาสนาพุทธ มีศาสนาอื่นเข้ามาเผยแพร่บ้างแต่ได้ผลค่อนข้างน้อย ที่บ้านทุ่งแฝกนับถือพุทธทุกครอบครัว งานประเพณีต่างๆในอดีตทำอย่างจริงจังเพราะคนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ ปัจจุบันสภาพดังกล่าวเปลี่ยนไป ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีกินข้าวห่อ คงทำเพื่อ "รักษาประเพณี" ประเพณีการเลือกคู่ที่เรียกว่า "การย่องสาว" ก็เลิกไปแล้ว กิจกรรมการละเล่นต่างๆในงานประเพณีเหลือเพียงการร้องเพลงเป่าแคน

1.5 สถาบันพักผ่อนหย่อนใจ ในอดีตการพักผ่อนหย่อนใจอยู่ในช่วงเทศกาลหรืองานประเพณี เช่น เทศกาลกินข้าวห่อ หรืองานประเพณีสงกรานต์ เมื่อประเพณีลดความสำคัญลง ผู้คนมีอารมณ์ร่วมน้อย กิจกรรมการละเล่นต่างๆก็เลิกกันไป งานประเพณีจึงมีไม่เหลือสำคัญ ของของการพักผ่อนหย่อนใจอีกต่อไป กิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจปัจจุบันมีลักษณะที่ต่างคนต่างจัดหากันเอง ความบันเทิงในบ้านได้จากการนั่งวิทยุ ดูโทรทัศน์ ความบันเทิงนอกบ้านได้จากการดูดนตรี ภาพยนตร์ที่เปิดการแสดงเก็บเงิน นิทานพื้นบ้านและเพลงกล่อมเด็กซึ่งในอดีตเป็นแหล่งความบันเทิงของเยาวชน ปัจจุบันมีบทบาทน้อยมาก แต่คนที่เล่าได้ร้องได้ยังพอมืออยู่ งานอดิเรกในอดีต ฝ่ายชายจะใช้เวลาเมื่อว่างจากงานอาชีพเข้าป่าล่าสัตว์ หาของป่า หรือทำงานจักสานอยู่กับบ้านขณะที่ฝ่ายหญิงจะทำงานจักทอ หรือตำข้าว ปัจจุบันไม่เป็นเช่นนั้นอีกแล้ว การทำงานอาชีพทำตลอดปี หรือถ้าว่างจากงานอาชีพก็หางานที่มีรายได้ทำอย่างอื่นทำต่อไป

2. ผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยของการเปลี่ยนแปลง ได้พบว่า

2.1 ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ทรัพยากรธรรมชาติ ดิน-น้ำ-ป่า ของชาวชุมชน " บ้านบ่อ " และ " บ้านทุ่งแฝก " จากอดีตมีน้ำตลอดปี ดินมีแร่ธาตุเหมาะแก่การเพาะปลูก ป่าไม้อุดมด้วยไม้เนื้อใหญ่ขนาดชนิด การประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้ผลดี ทำให้สมาชิกอยู่ในสภาพมีกินมีใช้ ความเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากการตัดไม้ทำลายป่า การรุกกล้าของนายทุน และการใช้ที่ดินชั่วยาวนาน ทำให้ดินเสื่อมสภาพ ทำขาดแคลนทำให้ารประกอบอาชีพเกษตรกรรมตกต่ำและการดำรงชีพมีความยากลำบากขึ้น ในขณะที่การคมนาคมมีความสะดวกขึ้น สภาพดังกล่าวมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตในหลายๆด้าน โดยเฉพาะการดำรงชีวิตในครอบครัว การสาธารณสุข การศึกษา และการพักผ่อนหย่อนใจ

2.2 ปัจจัยจำนวนและลักษณะประชากร ประชากรปัจจุบันสูงกว่าในอดีตทั้งสองหมู่บ้าน อัตราการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นที่ " บ้านบ่อ " มากกว่า " บ้านทุ่งแฝก " ความหลากหลายของเชื้อชาติที่บ้านบ่อมีมากกว่าเพราะเป็นย่านตลาดและชุมชน การเพิ่มประชากรมีมากในช่วงที่ รพช. เข้าไปพัฒนา คือประมาณ พ.ศ. 2511 - 2518 คุณลักษณะของประชากรมีการเปลี่ยนแปลงไป ประชากรมีการศึกษาดีขึ้น แต่ผู้สูงอายุเห็นว่ามีความเป็นคนดীন้อยกว่าอดีต ปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกสถาบัน

2.3 ปัจจัยการแพร่กระจายความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในอดีตความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีน้อย ส่วนใหญ่อยู่ในสภาพธรรมชาติ หลังจากมีถนนลาดยางแอสฟัลท์ มีไฟฟ้าของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ทำให้ผลิตภัณฑ์ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้าสู่หมู่บ้านได้สะดวก สิ่งที่แพร่กระจายเข้าไปได้แก่ เครื่องใช้หรืออุปกรณ์ไฟฟ้า เทคโนโลยีเครื่องจักรกล เคมีภัณฑ์ และการรักษาพยาบาลแผนใหม่ ปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมวัฒนธรรมในเกือบทุกสถาบัน

2.4 ปัจจัยสภาพทางเศรษฐกิจ สภาพเศรษฐกิจดั้งเดิมของชุมชนทั้งสองเป็นแบบพึ่งตนเอง เมื่อเวลาผ่านไปสภาพเศรษฐกิจของทั้งสองหมู่บ้าน ได้เปลี่ยนแปลงเป็นแบบพึ่งสังคมภายนอกมากขึ้น การจำหน่ายผลผลิตต้องอาศัยตลาดภายนอก สิ่งจำเป็นสำหรับการบริโภคต้องอาศัยจากชุมชนอื่น การประกอบอาชีพต้องออกนอกชุมชนมากขึ้น และการเกิดค่านิยมซื้อของใช้ฟุ่มเฟือย สภาพของเศรษฐกิจแบบใหม่มีรายจ่ายมาก แม้รายได้จะมากขึ้นก็เป็นในสัดส่วนที่ไม่เหมาะสมกันทำให้เกิดภาวะหาได้ไม่พอใช้ เกิดภาวะหนี้สิน สภาพความเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจดังกล่าวมีผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบัน ความเชื่อและประเพณี และสถาบันพักผ่อนหย่อนใจ

2.5 ปัจจัยเกี่ยวกับการสื่อสารและคมนาคม ระบบการสื่อสารแต่เดิมของสองหมู่บ้านมีเพียงผู้เดินป้าย ต่อมาบ้านบ่อมีไปรษณีย์โทรเลข มีโทรศัพท์ใช้ ถนนหนทางที่สะดวก โดยเฉพาะหลังจากได้มีการยกฐานะเป็นกิ่งอำเภอส่วนฝั่ง (พ.ศ. 2517) แต่บ้านทุ่งแฝกพัฒนาไปเพียงขั้นมีบุรุษไปรษณีย์ส่งจดหมายเป็นประจำ จึงเห็นว่าบ้านบ่อเปลี่ยนแปลงไปมากกว่า และสะดวกกว่าในด้านนี้ อย่างไรก็ตามบ้านทุ่งแฝกคงใช้บริการที่บ้านบ่อได้ แม้จะอยู่ห่าง

เป็นระยะ 3 กิโลเมตรก็ตาม สื่อมวลชน วิทยุ โทรทัศน์ สิ่งตีพิมพ์ เข้าถึงทั้งสองหมู่บ้าน แม้บ้านบ่อจะมากกว่าที่ทุ่งแฝกก็ตาม สภาพที่เกิดขึ้นกับปัจจัยการสื่อสารและคมนาคม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในสถาบันต่างๆของสังคมเกือบทุกสถาบัน

2.6 ปัจจัยเกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อและอุดมการณ์ ความเชื่อในไสยศาสตร์ เช่น น้บถือผี น้บถือหมอดู ที่มีอยู่ในอดีตค่อยลดลงไปเมื่อมีพระเจ้าไปอยู่ในหมู่บ้าน ในที่สุดสมาชิกก็ ยึดเอาศาสนาพุทธเป็นศาสนาของชุมชน มีศาสนาใหม่เข้าไปเผยแพร่แต่ไม่ค่อยได้รับความนิยม อุดมการณ์ของสังคมเปลี่ยนไปจากการมีชีวิตที่เรียบง่าย ยึดถือความสามัคคี เคารพอาวุโส เป็นการดำรงชีวิตแบบกันสมัย แข่งขัน และขาดการยอมรับ จึงเกิดอิทธิพลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถาบันต่างๆ เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันสาธารณสุข และสถาบันพักผ่อนหย่อนใจ

3. ผลกระทบอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมวัฒนธรรม ได้พบว่า

3.1 การปฏิบัติต่ออันในครอบครัว บทบาทของครอบครัวเปลี่ยนไป มีการออกไปประกอบอาชีพนอกชุมชนมากขึ้น การอยู่ร่วมกันในครอบครัวน้อยลง การอบรมเลี้ยงดูเด็ก เป็นหน้าที่ของโรงเรียน เด็กๆแยกจากพ่อแม่เร็วขึ้น การออกนอกบ้านหนุ่มสาวจะไปกันเอง แทนที่จะไปกับพ่อแม่เช่นในอดีต การปรารถนาดีต่อพ่อแม่อันแสดงถึงความรัก ความเคารพน้อยลง

3.2 การประกอบอาชีพ เดิมอาชีพส่วนใหญ่ทำนาทำไร่ อยู่ในชุมชนหรือละแวก ใกล้เคียง ปัจจุบันอาชีพทำนาทำไร่ลดลง เกิดอาชีพใหม่คือ รับจ้าง หรือเข้าทำงานในเมือง ผลกระทบนี้เกิดในชุมชนบ้านบ่อมากกว่าบ้านทุ่งแฝก

3.3 การใช้ภาษา ทั้งชาวบ้านบ่อ และชาวทุ่งแฝกพูดภาษาไทยได้ทุกคน มีการสื่อสารกันด้วยภาษาไทยเป็นส่วนใหญ่ เยาวชนรุ่นใหม่พูดและเขียนภาษาไทยได้เพราะอิทธิพลของสถาบันการศึกษา แม้ชุมชนทั้งสองยังมีคนพูดภาษาของบรรพบุรุษได้เป็นส่วนใหญ่ แต่นับวันมีจำนวนน้อยลง ปรากฏการณ์ที่พบคือ เด็กรุ่นใหม่ที่บ้านบ่อไม่ใช้ภาษากะเหรี่ยงแล้ว ที่บ้านทุ่งแฝกแม้เด็กส่วนใหญ่จะฟังผู้ใหญ่พูดภาษากะเหรี่ยงเข้าใจ แต่ก็พูดได้ไม่มากนัก

3.4 การเคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส โอกาสที่เด็กๆได้อยู่กับผู้ใหญ่น้อยลง เด็กได้มีโอกาสเรียนหนังสือมากขึ้น ได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆแทนที่จะได้จากผู้ใหญ่ ทำให้เด็กมีความมั่นใจตนเองมากขึ้น ยึดถือความคิดของผู้ใหญ่น้อยลง จนดูเหมือนว่าขาดการเชื่อฟังผู้ใหญ่

ขาดความเคารพผู้อาวุโส

3.5 ความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต การสื่อสารคมนาคมสะดวกขึ้น การมีเทคโนโลยีใหม่ๆช่วยในการทำงาน หรืออำนวยความสะดวกในความเป็นอยู่ การมีโอกาสรับข่าวสารจากสื่อมวลชนที่เข้าถึง ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ทำให้ชีวิตมีความสะดวกสบายมากขึ้น

3.6 คุณภาพชีวิต เยาวชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีระดับสูงขึ้น อัตราการเรียนต่อสูงขึ้น เห็นได้ชัดเจนที่ชุมชนบ้านบ่อ การยอมรับสิ่งใหม่เป็นไปได้ง่าย เพราะมีการติดต่อกับคนภายนอกมากขึ้น การมีโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น มีการวางแผนครอบครัว ทำให้จำนวนคนในครอบครัวไม่มากเกินไป อยู่ในภาวะที่จะสามารถดำเนินชีวิตครอบครัวได้อย่างราบรื่น และมีความสุข นอกจากนี้พบว่าชาวกะเหรี่ยงในทั้งสองหมู่บ้านมีเจตคติต่อคนเชื้อชาติอื่นในด้านดี

3.7 การแต่งงานข้ามเชื้อชาติ ได้รับการยอมรับทั้งตัวบุคคลและ ธรรมเนียม ประเพณี ปัจจุบันคนเชื้อสายกะเหรี่ยงของทั้งสองหมู่บ้านมีการแต่งงานกับคนเชื้อชาติอื่นๆ มีทั้งจีน ไทย มอญ พม่า โดยพิธีกรรมจะเป็นแบบไทย แบบจีน หรือเป็นแบบเชื้อชาติใดก็เป็นที่ยอมรับได้

3.8 การเกิดปัญหาสังคมในหมู่บ้าน เมื่อมีการติดต่อกับคนจากชุมชนอื่น มีคนเชื้อชาติต่างๆเข้าไปอาศัยอยู่ร่วม และจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น ปัญหาการทะเลาะวิวาท ความขัดแย้งต่างๆก็เกิดขึ้นได้ในชุมชน แต่ส่วนใหญ่แล้วมิใช่เกิดจากชาวกะเหรี่ยง เพราะพวกเขายังคงเป็นผู้รักสันโดษ ในเรื่องเกี่ยวกับการพนัน ยาเสพติด เมื่อมีคนนำเข้าสู่ชุมชน ชาวกะเหรี่ยงก็ร่วมด้วย การพนันชนิดใหม่ของชุมชนคือมวยตู้ เกิดขึ้นเนื่องจากการมีโทรทัศน์ในหมู่บ้าน การติดยาและสารระเหยมีอยู่บ้างในกลุ่มวัยรุ่น

อภิปรายผลของการวิจัย

ในส่วนของการอภิปรายผลของการวิจัย จะได้พิจารณาเป็นตอนๆ คือตอนที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของสถาบันต่างๆทางสังคมและวัฒนธรรม ตอนที่เกี่ยวกับปัจจัยของการเปลี่ยนแปลง และตอนที่เกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง ในการอภิปรายนั้นจะ

เน้นที่ประเด็นสำคัญ และที่น่าสนใจบางประเด็นเท่านั้น

อภิปรายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม

ในส่วนของ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม ได้พบว่าสถาบันทางสังคมทั้งห้า สถาบัน อันได้แก่สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันสาธารณสุข สถาบันความเชื่อ และประเพณี และสถาบันพักผ่อนหย่อนใจ มีสภาพและบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากซึ่ง เป็นไปตามการคาดหมายของการวิจัย ซึ่งสาเหตุสำคัญของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว มาจาก ปัจจัยหลายประการ เช่นปัจจัยสิ่งแวดล้อม ปัจจัยจำนวนและลักษณะประชากร ปัจจัยการ แพร่กระจายความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และปัจจัยการสื่อสารและคมนาคม การวิเคราะห์ข้อมูลได้พบหลักฐานที่ชัดเจนจึงไม่จำเป็นต้องอภิปรายในที่นี้ ประเด็นที่น่าสนใจ คือขนาดของความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นแตกต่างกันในสองชุมชนที่ทำการศึกษาดังกล่าว การที่ ชุมชน " บ้านบ่อ " มีการเปลี่ยนแปลงมากกว่าชุมชน " บ้านทุ่งแฝก " นั้น อาจเป็นเพราะ

1. สภาพการคมนาคมที่สะดวกกว่า โดยที่บ้านบ่อมีถนนคุณภาพดี อยู่ใกล้ตลาด และอยู่ในเขตสุขาภิบาลขณะที่บ้านทุ่งแฝกมีถนนลูกรัง อยู่ห่างเขตสุขาภิบาล แม้จะอยู่ไม่ไกลจาก ตัวอำเภอนัก แต่เนื่องจากการคมนาคมไม่สะดวก ความได้เปรียบดังกล่าวนี้อาจมีส่วนทำให้ บ้านบ่อเกิดการเปลี่ยนแปลงได้มากกว่า

2. สภาพแวดล้อม ชุมชนบ้านบ่อมีสภาพแวดล้อมทางสังคมที่แปลกใหม่กว่า ซึ่ง เกิดจากการมีชนชาติอื่น หรือคนอาชีพอื่นที่นอกเหนือจากเกษตรกร ซึ่งอาจเป็นตัวอย่าง หรือ แบบอย่างให้ชาวบ้านทำตามได้ ขณะที่ชุมชนบ้านทุ่งแฝกไม่มีตัวอย่างดังกล่าวให้เห็น

3. การสื่อสารที่มากกว่าช่องทางกว่า การได้รับข้อมูลก่อนและข้อมูลข่าวสารมี ความชัดเจนกว่าก็เป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้บ้านบ่อมีการเปลี่ยนแปลงก่อน และมากกว่า

4. ผู้นำชุมชน ตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันที่บ้านบ่อผู้นำของหมู่บ้านคือกำนัน ส่วนที่ บ้านทุ่งแฝกผู้นำคือผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งจะเห็นว่าในด้านของการได้รับความเชื่อถือหรือความสามารถ ส่วนตัวของผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนบ้านบ่อมีอิทธิพลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้มากกว่า

5. องค์ประกอบประชากร ที่บ้านบ่อมีชนหลายเชื้อชาติ มีคนหลายอาชีพและ

มีคนที่มาจากหลายแหล่ง มีคนบางกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในการนำการเปลี่ยนแปลงมาสู่ชุมชน เช่น พ่อค้า ข้าราชการ และผู้มีฐานะดี ซึ่งในบ้านทุ่งแฝกมีคนประเภทนี้น้อยมาก

อธิบายเกี่ยวกับปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม

จากการวิจัยได้พบว่า มีหลายสิ่งที่เป็นปัจจัยของการเปลี่ยนแปลง แต่ที่ปรากฏชัดได้แก่ ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ จำนวนและลักษณะประชากร การแพร่กระจายความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการสื่อสาร คมนาคม ซึ่งที่เป็นดังกล่าวอาจอธิบายได้ว่า

เหตุที่สิ่งแวดล้อมทางกายภาพเป็นปัจจัยสำคัญ เพราะชาวกะเหรี่ยงเป็นชาวป่า ชาวเขา มีชีวิตอยู่กับธรรมชาติ ทำอาชีพที่ต้องอาศัยธรรมชาติ ชาวกะเหรี่ยงเคยอยู่ในสภาพที่ไม่ใช่ป่าเขาแต่ไม่ชอบ ดังที่ได้อพยพจากหนองกะเรี่ยน (หนองกะเหรี่ยงมาอยู่ที่ส่วนนี้) หรือจากหลักฐานในอดีต ที่พยางค์ ศรีทอง (2537 : 36) กล่าวว่า " เนื่องจากไม่คุ้นเคยกับการทำนาในที่ลุ่มและการใช้ชีวิตปะปนกับคนไทยในเมือง ทั้งอากาศในเมืองก็ร้อนเกินไปทำให้คนกะเหรี่ยงมีชีวิตรอยู่อย่างลำบาก พวกเขาจึงส่งตัวแทนไปกราบบังคมทูลต่อพระเจ้าแผ่นดินไทยเพื่อขออนุญาตย้ายไปอยู่ตามป่าเขานอกเมืองเหมือนดังแต่ก่อน" จึงกล่าวได้ว่าวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงต้องอาศัยธรรมชาติซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมทางกายภาพในการดำรงชีวิต ฉะนั้นเมื่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไปจึงย่อมมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของพวกเขาอย่างแน่นอน

จำนวนและลักษณะประชากร เป็นปัจจัยที่สำคัญของการเปลี่ยนแปลงก็เพราะว่าประชากรแรกจำนวนของประชากรที่เพิ่มขึ้น ขณะที่ทรัพยากรในท้องถิ่นมีเท่าเดิม หรือน้อยกว่าจำเป็นอย่างยิ่งต้องมีการเปลี่ยนแปลง เช่น การนำสินค้าจากภายนอกเข้าสู่ชุมชน เพื่อการบริโภค การสร้างอาชีพใหม่ขึ้นในชุมชนหรือการออกไปประกอบอาชีพนอกชุมชน การพัฒนาทางด้านการศึกษา และการรักษาพยาบาล เพื่อสนองต่อประชากรที่เพิ่มขึ้น ประการที่สองการที่ประชากรเพิ่มได้สร้างปัญหาให้การดำรงชีวิต ทำให้ชาวกะเหรี่ยงมองเห็นความจำเป็นที่ต้องมีการคุมกำเนิด ทำให้จำนวนบุตรเฉลี่ยต่อครอบครัวลดลงอย่างมาก ประการที่สามเพื่อเป็นการ

เตรียมตัวสู่อาชีพใหม่ที่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถ ประกอบกับการได้ประสบการณ์จากการติดต่อกับบุคคลจากภายนอกทำให้ชาวกะเหรี่ยงส่งลูกหลานเรียนหนังสือมากขึ้น โดยเฉพาะหลังเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ

ปัจจัยการแพร่กระจายความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีอิทธิพลเด่นก็เพราะ มีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพ เช่น การใช้เครื่องจักรกลเพื่อการเกษตร การใช้สารเคมีพืชยาปราบศัตรูพืช หรือปุ๋ย ช่วยให้เกิดความสะดวกสบาย ดังคำให้สัมภาษณ์ของชาวบ้านคนหนึ่งที่ว่า " เดี่ยวนี้สบาย น้ำก็ไม่ต้องตัก ข้าวก็ไม่ต้องดำ " นอกจากนี้ยังมีสิ่งให้ควมบันเทิงในบ้าน คือ วิทยุ และโทรทัศน์ อีกด้วย ชาวกะเหรี่ยงเองยอมรับว่าชอบดูโทรทัศน์กันมาก โทรทัศน์นี้เองจะเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงความคิด ความเชื่อ ค่านิยม เจตคติของผู้ชม ดังที่ นางซึ้ง ดาวัย ได้กล่าวไว้ว่า " เด็กในปัจจุบันดีมากขึ้น ไม่ค่อยเชื่อฟังผู้ใหญ่ "

การสื่อสารและคมนาคมเป็นปัจจัยที่สำคัญก็เพราะช่วยให้เกิดความสะดวกในการติดต่อกับสังคมภายนอกเป็นช่องทางในการรับสิ่งใหม่ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การสื่อสารช่วยให้ทราบข้อมูลข่าวสารหรือการเปลี่ยนเจตคติอันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง การเข้าเมืองได้ง่ายเป็นต้นเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงในอาชีพ และปัจจัยสนับสนุนการศึกษาเพราะสามารถเข้าเมืองเพื่อศึกษาต่อระดับสูงได้สะดวกขึ้น

อภิปรายเกี่ยวกับปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม

ผลกระทบอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม ที่เด่นชัดมีหลายประการ เหตุผลที่ว่าทำไมจึงได้เกิดผลกระทบดังกล่าวขึ้น ได้มีการวิเคราะห์และนำเสนอไว้แล้วอย่างชัดเจนในบทที่ 6 จึงไม่ขอกล่าวในที่นี้

ข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ หรือการทำวิจัยต่อไปดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ความรู้ ความจริงที่ได้ในการวิจัยครั้งนี้สามารถใช้เพื่อทำความเข้าใจ และอธิบายเกี่ยวกับคุณลักษณะ สภาพ ของชุมชนเป้าหมายเท่านั้น เพราะโดยลักษณะ การวิจัยแล้ว มีลักษณะเป็นการศึกษาเฉพาะกรณีมากกว่า การศึกษาเพื่อการสรุป อ้างอิงไปสู่กลุ่มเป้าหมายที่ใหญ่กว่า การนำไปใช้ควรคำนึงถึงขอบเขตของการ วิจัยที่กำหนดไว้เป็นสำคัญ
2. ผลการวิจัยดังกล่าว อาจนำไปใช้เพื่อการอธิบายสภาพการเปลี่ยนแปลงโดยทั่วไปได้บ้างในบางประเด็น แต่ควรต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ และปัจจัยทาง สังคมที่แตกต่างกันอยู่ตลอดเวลา
3. ใน เรื่องของข้อมูล และหลักฐานที่ได้ในการศึกษาครั้งนี้ได้มีการตรวจสอบ และ ทบทวนจนมีความน่าเชื่อถือ ฉะนั้นความรู้ความจริงที่พบน่าจะนำไปใช้ประโยชน์ เพื่อการอ้างอิงได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยต่อไป สำหรับผู้ที่ต้องการทำวิจัยต่อไปในแนวนี้มีแนว ทางที่เป็นไปได้คือ

1. อาจเจาะลึกเฉพาะบางเรื่อง แต่ขยายกลุ่มเป้าหมาย เช่น "วิถีการเลือกคู่" " ประเพณีรับขวัญกินข้าวหอ " ดังตัวอย่างที่มีการศึกษาไว้แล้วคือ "วรรณกรรม กะเหรี่ยงจากตำบลสวนผึ้ง " ที่ทำโดยวีระวัชร ปิ่นเขียน
2. อาจศึกษาชนชาติอื่นในลักษณะเดียวกันนี้ ดังที่สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และ คณะ ได้ทำการศึกษาเฉพาะกรณี ชนกลุ่มน้อยเผ่าต่างๆในภาคอีสาน ไว้หลายกลุ่มด้วย กัน
3. เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลอาจใช้เชิงปริมาณร่วมด้วย ซึ่งจะทำการ อธิบายในบางเรื่องเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนขึ้น เช่น สถิติเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ปัญหาด้านสุขภาพอนามัย และ ความคิดเห็นด้านต่างๆของชุมชน เป็นต้น
4. ระยะเวลาและงบประมาณ ควรได้ประมาณการให้เหมาะสม เพราะมีผล

ต่อประสิทธิภาพของการดำเนินการวิจัยมาก

5. ความรู้ความสามารถของผู้ดำเนินการวิจัย เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ผู้ที่จะใช้เทคนิควิธีใดควรได้ศึกษาให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ ผู้ที่ยังขาดในสิ่งนี้ควรจะได้เพิ่มความระมัดระวังและความตั้งใจให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะที่กล่าวมานี้เป็นเพียงทัศนะของผู้วิจัยเท่านั้น ผู้ที่ได้ออกงานวิจัยนี้อาจได้ข้อคิด หรือสามารถให้ข้อเสนอแนะอย่างอื่นที่เป็นประโยชน์แตกต่างไปจากนี้ก็ เป็นได้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- ชจัดภัย บุรุษพันธ์ ชนกลุ่มน้อยในไทยกับความมั่นคงของชาติ พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์แพรววิทยา 2526
- ชจัดภัย บุรุษพันธ์ ชาวเขา พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แพรววิทยา 2528
- ชงค์ วงษ์จันทร์ ใน สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ สื่อใหม่ใหม่ของวัฒนธรรม
กับการพัฒนา หน้า 35 กรุงเทพมหานคร บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ปจำกัด 2533
- ดุษฎี กาฬอ่อนศรี และ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม
และวัฒนธรรม ในหมู่บ้านอีสาน ศึกษากรณีหมู่บ้านชาวเขอ 2530 (อัดสำเนา)
- เทวี สวรรยาธิบัติ แบบแผนชีวิตชุมชน ที่มีผลกระทบต่อภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีกะเหรี่ยงที่
กิ่งอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี วิทยานิพนธ์สังคมวิทยา มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย 2525
- นิเทศ ดินนะกุล " สถาบันสังคม " ใน ภาควิชาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สังคมและวัฒนธรรม: เอกสารประกอบการศึกษาวิชา 313-
183 หน้า 105 - 113 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2531
- เบญจา จิรภัทรนิมล และสารณีย์ ไทยานันท์ รายงานการวิจัยผลกระทบของการพัฒนาสังคม
ต่อชาวเขา ศูนย์การศึกษาการพัฒนาสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2530
- ประภรณ์ ภัทรศิริน และกำจร โมระกานต์ " กะเหรี่ยงแห่งตำบลบ้านบ่อ กิ่งอำเภอสวนผึ้ง
จังหวัดราชบุรี " ใน เทวี สวรรยาธิบัติ แบบแผนชีวิตชุมชน ที่มีผลกระทบต่อ
ภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีกะเหรี่ยงที่กิ่งอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี วิทยานิพนธ์
สังคมวิทยา มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2525
- ผ่องพรรณ มณีรัตน์ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2521
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์
อักษรเจริญทัศน์ 2530
- พยงค์ ศรีทอง "คนเฒ่า : กะเหรี่ยงเมืองสุนทรภู่" ศิลปวัฒนธรรม. กุมภาพันธ์ 2537,
กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์วิมเณศ พริ้นติ้งเซนเตอร์ จำกัด.

- พัทธา สายหู "มนุษย์กับสังคม" ใน ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สังคมและวัฒนธรรม: เอกสารประกอบการศึกษาวิชา
313-183 หน้า 38-71 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2531
- เพียงจิต เทียนน้อย ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงศาสนาของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงอำเภอสะเมิง
จังหวัดเชียงใหม่ 2532 (อัดสำเนา)
- ไพฑูรย์ เครือแก้ว ลักษณะสังคมไทย กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์เสียงเชียงใหม่เจริญ 2513
- เยาวลักษณ์ อภิชาติวัลลภ สังคมวิทยาชนบท: พื้นฐานในการพัฒนา ขอนแก่น ภาควิชาสังคม
วิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
2533
- รัชนิกร เศรษฐ์ โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมไทย กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช
2532
- วัฒนธรรมภาคใต้, ศูนย์ วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช และสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม
แห่งชาติ รายงานการสัมมนาทางวิชาการเรื่องพัฒนาการทางวัฒนธรรม: กรณีศึกษา
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว 2534
- วัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงานคณะกรรมการ ความหมายและขอบข่ายของวัฒนธรรม กรุงเทพ
มหานคร บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด 2533
- งานมหกรรมวัฒนธรรมพื้นบ้านไทย '33 กรุงเทพ
มหานคร บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด 2533
- วัฒนธรรมก้าวไปกับการเปลี่ยนแปลง กรุงเทพ
มหานคร บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด 2533
- สู่โฉมหน้าใหม่ของวัฒนธรรมกับการพัฒนา กรุงเทพ
มหานคร บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด 2533
- วิจัย, ศูนย์ มหาวิทยาลัยศิลปากร การวิจัยเชิงคุณภาพ: เอกสารประกอบการอบรมการวิจัย
เชิงคุณภาพ มหาวิทยาลัยศิลปากร 2527 (อัดสำเนา)
- วีระวัชร ปิ่นเขียน " กะเหรี่ยง " ใน บันทึกเมืองราชบุรี หน้า 41-44 2534

- วีระวัชร ปิ่นเขียน วรรณกรรมกะเหรี่ยงจากตำบลสวนผึ้ง ถึงอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
2524 (อัดสำเนา)
- วีระวัชร สำราญจิตต์ ระบบหน่วยเสียงของภาษากะเหรี่ยงในตำบลสวนผึ้ง อำเภอจอมบึง
จังหวัดราชบุรี ปรินญาณินทร์การศึกษามหาบัณฑิต วศ.ประสานมิตร 2515
- วุฒิ บุญเลิศ " กะเหรี่ยง " ใน โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา ศิลปวัฒนธรรม หน้า 5 - 10
2534 (อัดสำเนา)
- วุฒิ บุญเลิศ บรรณาธิการ ไทยตะนาวศรี วารสาร ฉบับที่ 1 มีนาคม 2535
(อัดสำเนา)
- วุฒิ บุญเลิศ บรรณาธิการ ไทยตะนาวศรี วารสาร มิถุนายน 2535 (อัดสำเนา)
- วุฒิ บุญเลิศ บรรณาธิการ เสียงปกากะญอ วารสาร เล่ม 1 ธันวาคม 2536
(อัดสำเนา)
- สนอง ศิริกุลวัฒนา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่เจ็ด พ.ศ. 2535-2539
กรุงเทพมหานคร ห้างหุ้นส่วนจำกัดคุณเงินอักษรกิจ 2532
- สนิท สมัครการ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับพัฒนาการของสังคม กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์
- สมคิด โชติกวนิชย์ ใน สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ สู่โฉมหน้าใหม่ของวัฒนธรรม
กับการพัฒนา หน้า 46 กรุงเทพมหานคร บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด 2532
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข สังคมวิทยาชุมชน: หลักการศึกษา วิเคราะห์และปฏิบัติงานชุมชน ขอนแก่น
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2534
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข ปณิตดา เพ็ญพันธ์ และ รุ่งอรุณ ที่มชอุทกเกียรติ การเปลี่ยนแปลงทาง
เศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม ในชุมชนชาติพันธุ์กวยและ กู้อะ การศึกษา
เปรียบเทียบเฉพาะกรณี ขอนแก่น 2532 (อัดสำเนา)
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และสุวรรณ บัวทวน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในชุมชน
ชาติพันธุ์สองแห่งของจังหวัดกาฬสินธุ์: การศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะกรณี ขอนแก่น
ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2528

- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และสุวรรณ บัวทวน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน
สองแห่งในจังหวัดขอนแก่น: หมู่บ้านอัมพวันและหมู่บ้านคำแก่นคูณ ขอนแก่น ภาควิชา
สังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2527
- สวนผึ้ง, สำนักงานกิ่งอำเภอ หนังสือที่ระลึกเปิดป้ายที่ว่าการกิ่งอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
9 สิงหาคม 2523 2523 (อัดสำเนา)
- สวนผึ้ง, สำนักงานกิ่งอำเภอ สรุปข้อราชการและโครงสร้างงานในชนบท กิ่งอำเภอสวนผึ้ง
จังหวัดราชบุรี 2524 (อัดสำเนา)
- สวนผึ้ง, สำนักงานอำเภอ ข้อมูลบุคคลบนพื้นที่สูง อำเภอสวนผึ้ง 2534 (เอกสารอัดสำเนา)
- สวนผึ้ง, สำนักงานอำเภอ บรรยายสรุปข้อราชการอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี 2535
(อัดสำเนา)
- สวนผึ้ง, สำนักงานอำเภอ ข้อมูลทะเบียนราษฎร อำเภอสวนผึ้ง 2536
- สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, ภาค คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สังคมและวัฒนธรรม
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2534
- สุริชัย หวันแก้ว " การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม " ใน ภาควิชาสังคมวิทยาและ
มานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สังคมและวัฒนธรรม: เอกสาร
ประกอบการศึกษาวิชา 313-183 หน้า 38-71 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2531
- อนุমানราชธน, พระยา วัฒนธรรมและประเพณีต่างๆของไทย กรุงเทพมหานคร คลังวิทยา
2515
- อนุমানราชธน, พระยา สารานุกรมของเสถียรโกเศศ กรุงเทพมหานคร คลังวิทยา 2516
- อมรา พงศาพิชญ์ วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์: วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา
กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2534
- เอกวิทย์ ณ ถลาง เพื่อความเข้าใจวัฒนธรรมไทย: ประมวลข้อคิดเห็นและทัศนะ กรุงเทพ-
มหานคร บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ปจำกัด 2533

Boas, Franz. Race, Language and Culture. New York: The Free Press.
1966.

Lee, Man-Gap. Sociology and Social Change in Korea. Seoul National
University Press, 1982.

Loffland, John. Analyzing Social Setting: A Guide to Qualitative
Observation and Analysis. Belmont, Calif: Wadsworth Publish-
ing Co. Inc 1971.

ภาคผนวก

1. แนวทางการสัมภาษณ์
2. รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

แนวทางการสัมภาษณ์

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมของกะเหรี่ยงอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ผู้ให้สัมภาษณ์.....วัน/เดือน/พ.ศ.....ผู้สัมภาษณ์.....

1. ประวัติหมู่บ้าน

- หมู่บ้านตั้งขึ้นเมื่อใด
- ชื่อหมู่บ้านมีความหมายว่าอย่างไร
- ใครย้ายมาอยู่เป็นรุ่นแรก
- ย้ายมาเพราะอะไร
- ย้ายมาจากที่ไหน
- จำนวนครัวเรือนจากอดีตถึงปัจจุบันเป็นเช่นไร.....
- ช่วงใดมีคนย้ายเข้า/ออกมาก

2. สภาพนิเวศวิทยา

- ทำแผนผังระหว่างหมู่บ้าน แสดงเขตติดต่อระหว่างหมู่บ้านกับหมู่บ้านใกล้เคียงและหมู่บ้านกับอำเภอ
- ทำแผนผังหมู่บ้าน แสดงครัวเรือน วัด โรงเรียน สถานีอนามัย บ่อน้ำ เส้นทางเดินในหมู่บ้าน ไร่นา สวน
- สภาพภูมิประเทศ มีที่นาเป็นนาประเภทใด.....
- มีที่ราบหรือไม่ มีห้วยหนองคลองบึงอะไร
- เปลี่ยนแปลงอย่างไร
- ความอุดมสมบูรณ์เมื่อก่อนกับปัจจุบันเป็น
- อย่างไร
- หมู่บ้านเคยพบภาวะน้ำท่วม ฝนแล้ง
- หลายปีติดต่อกันหรือไม่ มีผลอย่างไรบ้าง

3. สภาพสาธารณูปโภคของหมู่บ้าน

- การบริการสาธารณสุขในชุมชน เช่น อนามัย (มี - ไม่มี) โรงเรียน (กี่โรง...)
สถานีอนามัย (มี - ไม่มี) ศูนย์พัฒนาหมู่บ้าน (มี - ไม่มี) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (มี - ไม่มี)
ที่ทิ้งขยะ (มี - ไม่มี)
- ล้อมขีมีเมื่อไร มีกี่ครัวเรือน
- ไฟฟ้าเริ่มมีเมื่อไร ได้อย่างไร
- จ่ายค่าไฟอย่างไร
- การคมนาคม เดิมเส้นทางเป็นอย่างไร
- ปัจจุบันดีขึ้นหรือไม่ มีรถกี่เที่ยว
- ค่าโดยสารเที่ยวละเท่าไร

4. ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

4.1 การเปลี่ยนแปลงในสถาบันครอบครัว (ตั้งแต่เดิม-ปัจจุบัน)

- ลักษณะของบ้านเรือนในอดีต
- ส่วนประกอบของบ้านและประโยชน์
 ใช้สอย
- ลักษณะบ้านเรือนในปัจจุบันเป็นอย่างไร
- เปลี่ยนแปลงมากเมื่อไร
- เครื่องมือเครื่องใช้ภายในบ้านมีอะไร
- ใหม่ อะไรเลิกใช้แล้วบ้าง
- บทบาทของพ่อแม่เป็นอย่างไร
- ในเรื่องการอบรม เรื่องการเลือกคู่
- การเตรียมสู่อาชีวะ (อดีต-ปัจจุบัน)
- การเลือกคู่ ประเพณีการแต่งงาน
- ค่าสินสอด แต่งแล้วอยู่กับฝ่ายใด
- การแต่งงานกับต่างเชื้อชาติมีไหม

- การแบ่งมรดกทำอย่างไร
- ความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ
- เป็นอย่างไร แน่นแฟ้นเพียงใด

4.2 การเปลี่ยนแปลงในสถาบันการศึกษา (ดั้งเดิม-ปัจจุบัน)

- โรงเรียนตั้งขึ้นครั้งแรกเมื่อใด มีครูกี่คน.....
- ครั้งแรกมีนักเรียนจำนวนเท่าใด สอนถึงชั้นใด.....
- มีนักเรียนเรียนต่อหรือไม่ จบแล้วกลับมา.....
- ทำประโยชน์ให้กับท้องถิ่นเพียงไร
- ปัจจุบันนักเรียนจบการศึกษาภาคบังคับ
- อ่านออกเขียนได้เพียงไร
- ปัจจุบันภาษาพูดที่บ้าน ที่โรงเรียน
- ภาษาที่ใช้ในหมู่บ้าน
- ยังมีผู้พูดภาษาเดิมได้สักเท่าใด

4.3 การเปลี่ยนแปลงในสถาบันสาธารณสุข (ดั้งเดิม-ปัจจุบัน)

- เมื่อก่อนการรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย.....
- ไปที่ไหน
- เมื่อก่อน คลอดมีการอยู่ไฟหรือไม่
- ทำอย่างไร ระยะเวลาเท่าไร
- ปัจจุบันเป็นอย่างไร
- เมื่อก่อนน้ำดื่มน้ำใช้ เป็นน้ำอะไร
- แล้วปัจจุบันใช้น้ำอะไร
- ใช้ส้วมแบบไหน ใช้ส้วมซึมเมื่อไร
- สถานีอนามัยและผดุงครรภ์มีไหม
- มีเมื่อไร

- มีการวางแผนครอบครัวกันหรือไม่
เริ่มทำกันตั้งแต่เมื่อไร
- 4.4 การเปลี่ยนแปลงในสถาบันความเชื่อ ประเพณี (ตั้งเดิม-ปัจจุบัน)
- ในหมู่บ้านมีวัดกี่วัด ตั้งขึ้นเมื่อใด
- พระมีบทบาทต่อหมู่บ้านหรือไม่ อย่างไร.....
- ชาวบ้านไปวัดมากน้อยเพียงใด
- คนประเภทใดที่ไปวัด (หนุ่ม-แก่)
- วัฒนธรรมในหมู่บ้านเป็นอย่างไร
- เมื่อก่อนมีหมอดู หมอผีในหมู่บ้านหรือไม่.....
- ความเชื่อ ประเพณีมีอะไรบ้าง
- เดิมกับปัจจุบันต่างกันอย่างไร
- 4.5 การเปลี่ยนแปลงในสถาบันพักผ่อนหย่อนใจ(ตั้งเดิม-ปัจจุบัน)
- มีการละเล่นหรือประเพณีอะไรบ้าง
- ที่ชาวบ้านร่วมสนุกกันในอดีต
- ปัจจุบันเป็นอย่างไรบ้าง
- ลักษณะการละเล่นที่ยังมีอยู่ในปัจจุบัน
- งานอดิเรกของชาวบ้านคืออะไร
- อดีต - ปัจจุบัน
- การดูทีวี ฟังวิทยุมีมากน้อยเพียงไร
- มีนันทนาการชาวบ้านหรือไม่ ปัจจุบันคน
- รุ่นใหม่รู้จักนันทนาการเหล่านี้หรือไม่
- เพลงกล่อมเด็กมีไหม เป็นอย่างไร
- เดี๋ยวนี้ยังมีการใช้กันอยู่หรือไม่
- ลักษณะของการละเล่นที่ไม่มีเหลือ
- ให้เห็นในปัจจุบัน คืออะไรบ้าง

5. ปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมวัฒนธรรม

5.1 สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

- สภาพภูเขา ป่าไม้ ลำห้วย
อดีต - ปัจจุบัน เป็นอย่างไร
- ดิน เมื่อก่อนกับปัจจุบันปลูกต้นไม้
ได้แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
- การติดต่อกับสังคมภายนอก
เป็นอย่างไร อดีต - ปัจจุบัน
- มีปัญหาเรื่องที่ทำกินน้อยลงหรือไม่

5.2 จำนวนและลักษณะประชากร

- ประชากรมีจำนวนเพิ่มขึ้นหรือลดลง
- มีคนอพยพเข้าเมืองมากไหม
- ประชากรวัยทำงานส่วนใหญ่มี
การศึกษาระดับใด
- ประชากรยึดมั่นในอาชีพเดิมเพียงใด
- ในด้านความเก่ง ความดี คนใน
ปัจจุบันเป็นอย่างไร เมื่อเปรียบเทียบกับคนสมัยก่อน

5.3 การแพร่กระจายความจริงด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

- การรักษานโยบายในหมู่บ้านใช้วิธีใด
- อดีต - ปัจจุบัน เหนือการแต่งงาน
- เคยมีหมอบีรามาหรือไม่
- ปัจจุบันเป็นอย่างไร

- เครื่องใช้ไฟฟ้า ใช้อะไรกันบ้าง
- บ้านใครมีอะไรใช้ก่อน เมื่อไร
- มีการใช้สารเคมี เครื่องจักรกล
- ทางการเกษตรกันเมื่อไร
- การมีรถเครื่อง รถยนต์ใช้ มีมากน้อย.....
- เพียงใด
- 5.4 สภาพทางเศรษฐกิจ
- ชาวบ้านส่วนใหญ่มีรายได้เพิ่มขึ้น
- หรือลดลง ช่วงใดเปลี่ยนแปลงมาก
- นอกจากทำการเกษตรแล้วมีอาชีพ
- อื่นหรือไม่ที่ทำให้มีรายได้
- รายได้ - รายจ่ายเมื่อก่อนกับ
- ปัจจุบันเป็นอย่างไร
- ภาวะหนี้สินของชาวบ้านส่วนใหญ่
- เป็นอย่างไร อดีต - ปัจจุบัน
- การประกอบอาชีพดีขึ้นหรือเลวลง
- 5.5 การสื่อสารและคมนาคม
- มีการติดต่อกับสังคมภายนอกด้วยวิธี
- ใดบ้าง (ไปรษณีย์ โทรศัพท วิทยุมือถือ).....
- ฟังวิทยุ ดูทีวีกันมากน้อยเพียงใด
- เริ่มมีกันเมื่อไร
- มีที่อ่านหนังสือพิมพ์หมู่บ้านหรือไม่
- ชาวบ้านชอบอ่านหนังสือพิมพ์เพียงใด
- การคมนาคมติดต่อกับชุมชนอื่น หรือ
- เมือง สะดวกขึ้นหรือไม่

- 5.6 ศาสนา ความเชื่อ อุดมการณ์
 - เปลี่ยนความเชื่อจากผีเป็นศาสนา
เมื่อไร เพราะอะไร
 - ความเชื่อเดิมอะไรบ้างที่เปลี่ยนไป
 - การอยู่กันด้วยความสามัคคี การ
ช่วยเหลือกันเปลี่ยนไปหรือไม่

6. ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรม

- 6.1 ความสะดวกสบายในครัวเรือน เปรียบเทียบกับเมื่อก่อน
 - การมีไฟฟ้าใช้
 - การมีวิทยุ - โทรทัศน์
 - พัดลม - ตู้เย็น
 - รถเครื่อง - รถยนต์
- 6.2 การพัฒนาคุณภาพชีวิต
 - การให้การศึกษาแก่เยาวชน
 - การยอมรับสิ่งใหม่
 - การวางแผนครอบครัว
 - เจตคติต่อเรื่องต่างๆ
- 6.3 การแต่งงานข้ามเชื้อชาติ
.....
.....
- 6.4 การปฏิบัติในครัวเรือนในเรื่องต่างๆ.....
.....
.....
- 6.5 การเชื่อฟังผู้อาวุโส
.....

6.6 ปัญหาสังคมในหมู่บ้าน

- การทะเลาะวิวาทเมื่อมีงาน
- การดื่มสุรา
- การพนัน
- ยาเสพติด

บันทึกเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

หมู่ที่ 1 "บ้านบ่อ"

1. นางโสภา เนเด็ก อายุ 76 ปี บ้านเลขที่ 85
การศึกษา ไม่ได้เรียนหนังสือ อาชีพ ทำไร่ มีนาให้เช่า
2. นายบ้าย เนเด็ก อายุ 85 ปี (สามีนางโสภา เนเด็ก)
การศึกษา ไม่ได้เรียนหนังสือ อาชีพ ทำไร่ มีนาให้เช่า
3. นายปู้ บุญทร อายุ 52 ปี บ้านเลขที่ 200
การศึกษา จบ ป.4 อาชีพ ทำไร่
4. นายเสวี คลังนาค อายุ 56 ปี บ้านเลขที่ 153
การศึกษา ปริญญาตรี อาชีพ รับราชการครู
5. นายชนะ บุญเลิศ อายุ 45 ปี บ้านเลขที่ 203
การศึกษา อนุปริญญา อาชีพ รับราชการครู
6. นางซิ่ง คาวัย* อายุ 46 ปี บ้านเลขที่ 181
การศึกษา จบ ป.4 อาชีพ แม่บ้าน
7. นายเลี้ยง คาวัย* อายุ 49 ปี (สามีนางซิ่ง คาวัย)
การศึกษา จบ มัธยมศึกษา อาชีพ ทำงานศูนย์มาลาเรีย

* นับถือศาสนาคริสต์

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

หมู่ที่ 2 "บ้านทุ่งแฝก"

1. นางดิง จิ่งหรีด อายุ 45 ปี บ้านเลขที่ 30
การศึกษา เรียนไม่จบ ป.4 อาชีพทำไร่
2. นางลำเปอะ เคมปิง อายุ 61 ปี บ้านเลขที่ 7
การศึกษา ไม่ได้เรียนหนังสือ อาชีพ ทำไร่
3. นายจันทร์ ก้าวู๋* อายุ 39 ปี บ้านเลขที่ 25
การศึกษา กำลังศึกษา ระดับมัธยมของ กศน. อาชีพ ทำไร่ และเลี้ยงสัตว์
4. นายเปี้ยะ ก้าวู๋ อายุ 72 ปี (บิดานายจันทร์ ก้าวู๋)
การศึกษา ไม่ได้เรียน อาชีพ ไม่มี (ลูกอุปการะ)
5. นายเม่นโท ทิงลิ่ง อายุ 56 ปี บ้านเลขที่ 20
การศึกษา ไม่ได้เรียนหนังสือ อาชีพ ทำไร่
6. นายตั้ง เคมปิง อายุ 82 ปี บ้านเลขที่ 2
การศึกษา ไม่ได้เรียนหนังสือ อาชีพ ไม่มี (ลูกอุปการะ)

* ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2